

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

**ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA
BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN
EĞİTİM GEREKSİNİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Nevzat Özel

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2007

**ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA
BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN
EĞİTİM GEREKSİNİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Nevzat Özel

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2007

KABUL VE ONAY

Nevzat Özel tarafından hazırlanan “Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama Birimlerinde Çalışan Kütüphanecilerin Eğitim Gereksinimleri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı bu çalışma, 22 Ekim 2007 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Gülbün Baydur (Başkan-Danışman)

Prof. Dr. Bülent Yılmaz

Doç. Dr. Doğan Atılgan

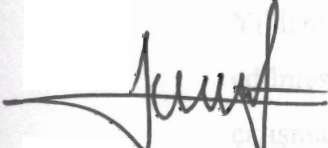
Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. İrfan Çakın
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

22.10.2007

Nevzat Özel

TEŞEKKÜR

Öncelikle bu çalışmanın gerçekleşmesi sırasında değerli fikirlerini benimle paylaşarak çalışmama yön veren değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Gülbün Baydur'a sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca sabır ve anlayışıyla yardım ve desteğini bir an olsun üzerimden eksik etmeyen değerli hocam Sayın Prof. Dr. Bülent Yılmaz'a teőekkürü borç bilirim.

Görüşleriyle çalışmama katkılarda bulunan ve aynı zamanda tez savunma jürisinde yer alan Sayın Doç. Dr. Doğan Atılğan'a teşekkür ederim.

ÜNAK'a yönelik kuramsal bilgilerin teminindeki yardımları nedeniyle Sayın Aytaç Yıldızeli ve Sayın Kamil ömleki'ye; TKD'ye yönelik kuramsal bilgilerin elde edilmesindeki katkılarından dolayı Sayın Ali Fuat Kartal ve Sayın Reşit Sarıgül'e; çalışma için gerekli bazı bilgi kaynaklarının yurt dışından sağlanmasıdaki katkılarından dolayı Sayın Yrd. Doç. Dr. Özgür Külü'ye teőekkürlerimi sunarım.

Çalışmamda veri toplamak amacıyla hazırladığım anketin oluşturulması aşamasında yardımlarından dolayı Hacettepe Üniversitesi İstatistik Bölümü'nden Sayın Prof. Dr. Hülya ıngı ve Sayın Öğr. Gör. Dr. Meral etin'e; anket için yapılan ön çalışma sırasında katkılarından dolayı Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kütüphanesi Müdürü Sayın Ali Adımcı ve Uludağ Üniversitesi Kütüphanesi Kataloğlama Birimi'nden Sayın Aykut Bayraktar'a; anketin uygulanması aşamasında yakın ilgi ve ayırdıkları zaman için Ankara'da bulunan üniversite kütüphanelerinin yönetici ve çalışanlarına teşekkür ederim.

Araştırma verilerinin değerlendirilmesi aşamasında fikir ve önerileriyle katkıda bulunan Sayın Arş. Gör. Yurdağül Ünal, Sayın Arş. Gör. Umut Al, Sayın Arş. Gör. Esin Sultan Oğuz ve Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dil Bilimi Bölümü'nden Arş. Gör. Taylan Akal'a; maddi ve manevi desteklerinden dolayı bölümdeki değerli hocalarım ve çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini eksik etmeyen, bana güçlüklerin üstesinden yalnızca sabır, çaba ve inançla gelebileceğimi öğreten başta sevgili annem Ayşe Gülten Özel ve babam Emin Ercüment Özel olmak üzere değerli aileme sonsuz şükranlarımı sunarım.

En sıkıntılı dönemlerimde desteğini eksik etmeyen, önemli katkılarıyla çalışmama yardımcı olan ve varlığından daima güç aldığım fedakâr ve güzel eşim Rabia Özel'e sonsuz minnetlerimi sunarım.

ÖZET

ÖZEL, Nevzat. Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama Birimlerinde Çalışan Kütüphanecilerin Eğitim Gereksinimleri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

Günümüzün değişen ve gelişen ortamında özellikle teknolojik yenilikler, kataloglama ve sınıflama kapsamındaki kaynakları (kataloglama kuralları, sınıflama sistemleri, konu başlıkları listeleri, elektronik uygulamalar v.b.) doğrudan etkilemektedir. Bu durum, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin, kataloglama ve sınıflama hizmetlerini yeni ortamlara taşıyıp sürdürmeye çalışırken farklılaşan uygulamalarla karşı karşıya gelmelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla onların kural ve sistemlerle ilgili sahip oldukları bilgi ve becerilerini geliştirmeleri ve güncellemelerinde eğitim olanaklarının sunulması büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, “üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin bilim dalında hızla değişip çeşitlenen kataloglama ve sınıflama konularındaki eğitim gereksinimlerinin kapsam, nitelik ve düzeyini belirlemek” amaçlanmıştır. Araştırmanın hipotezi; “kütüphanecilerin bilgi ve iletişim teknolojileriyle birlikte gelişip farklılaşan kataloglama ve sınıflama hizmetlerini sürdürebilmeleri, onlara verilecek nitelikli eğitim programlarıyla mümkündür.” biçiminde oluşturulmuştur. Betimleme yönteminin kullanıldığı çalışmada, literatür incelemesi yapılmış ve çalışmanın temelini oluşturan veriler anket ve görüşme teknikleriyle toplanmıştır. Çalışma, Ankara ili sınırları içerisindeki 11 üniversite kütüphanesinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada üniversitelerin kataloglama birimlerinde çalışan 60 kütüphanecinin eğitim gereksinimleri ve eğitim tercihleri anket tekniğiyle elde edilip değerlendirilmiş; ayrıca bu konuda 24 yöneticiyle de görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda, araştırma hipotezi doğrulanmıştır.

Anahtar Sözcükler:

Kataloglama ve Sınıflama Eğitimi, Sürekli Eğitim, Eğitim Gereksinimi

ABSTRACT

ÖZEL, Nevzat. A Study on the Educational Needs of Librarians Working in Cataloging Departments of University Libraries, M.A, Ankara, 2007

Especially the technological innovations in today's changing and developing environment directly influence the resources in the scope of cataloging and classification (the cataloging rules, classification systems, subject heading lists, electronic applications, etc.). This causes the librarians working in Cataloging Departments of University Libraries to face different practices while trying to move the cataloging and classification services to the new occasions and continuing them. Accordingly, supplying them with educational opportunities so as to develop and update their present knowledge and skills in the rules and systems are rather fundamental.

In this study, the aims are focused on "determining the level, quality and scope of educational needs in the rapidly changing and varying cataloging and classification issues". The hypothesis of the study was formulated as: "Only with high quality educational programs it is probable for the librarians to continue the cataloging and classification services which are developing and changing together with information and communication technologies." In the study, which has a descriptive method, a literature survey has been accomplished and the data which have been constructed the core of the study have been gathered through questionnaire and interviewing techniques. The research was conducted on the librarians working in the cataloging departments of 11 university libraries in Ankara. In the study, the educational needs and educational preferences of 60 librarians working in cataloging departments of universities were acquired and then assessed; moreover 24 administrators were interviewed on this issue. The hypothesis was confirmed at the end of the study.

Keywords:

Cataloging and Classification Education, Continuing Education, Education Needs

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	ix
TABLOLAR LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. KONUNUN ÖNEMİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZİ.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	5
1.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	6
1.5. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ.....	8
1.6. KAYNAKLAR.....	8
2. EĞİTİM VE KÜTÜPHANECİLİK EĞİTİMİ.....	10
2.1. EĞİTİM.....	10
2.1.1. EĞİTİM NEDİR?.....	10
2.1.2. EĞİTİMİN AMAÇ VE İŞLEVLERİ.....	12
2.1.3. EĞİTİM TÜRLERİ.....	13
2.1.3.1. Resmi Eğitim.....	13
2.1.3.2. Hizmet İçi Eğitim.....	15
2.1.3.3. Sürekli Eğitim.....	19
2.1.4. EĞİTİM GEREKSİNİMİ.....	27
2.2. KÜTÜPHANECİLİK EĞİTİMİ.....	34
2.2.1. Dünya’da Kütüphanecilik Eğitimi.....	34
2.2.2. Türkiye’de Kütüphanecilik Eğitimi.....	38

3. KATALOGLAMA VE KATALOGLAMA EĞİTİMİ.....	44
3.1. KATALOGLAMA.....	44
3.1.1. Kataloqlamanın Tanımı.....	44
3.1.2. Kataloqlamanın Amaç ve İşlevleri.....	45
3.2. BİLGİ ÇAĞI VE TEKNOLOJİK GELİŞMELER İŞİĞİNDA KATALOGLAMANIN GELİŞEN YAPISI.....	47
3.3. KATALOGLAMA EĞİTİMİ.....	53
3.3.1. TÜRKİYE’DE KATALOGLAMA EĞİTİMİ.....	61
3.3.1.1. TÜRKİYE’DE ÜNİVERSİTELERİN BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMLERİNDE VERİLEN KATALOGLAMA EĞİTİMİ	63
3.3.1.1.1. A.Ü. DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.....	64
3.3.1.1.2. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.....	65
3.3.1.1.3. H.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.....	67
3.3.1.1.4. M.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.....	68
3.3.1.1.5. B.Ü. İletişim Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.....	68
3.3.1.2. HİZMET İÇİ VE SÜREKLİ EĞİTİM.....	69
3.3.1.2.1. MESLEKİ DERNEKLER.....	69
3.3.1.2.1.1. Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD).....	70
3.3.1.2.1.2. Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (ÜNAK).....	75
3.3.1.2.2. BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMLERİ.....	79

4. BULGULAR VE GENEL DEĞERLENDİRME.....	82
4.1. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN EĞİTİMLERİNE YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER	83
4.1.1. Öğrenim Durumları ve Kazanımları	83
4.1.2. Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflama Kapsamında Alınan Derslere Yönelik İlgi Düzeyleri	84
4.1.3. Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflama Kapsamında Alınan Derslere Yönelik Düşünceler	85
4.1.4. Resmi Eğitimler Sırasında Yapılan Stajların Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Mesleki Becerileri Geliştirmeye Katkısı.	86
4.1.5. Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflama Kapsamında Alınan Derslerin Mesleki Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Katkısı	86
4.2. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN ÇALIŞMA ORTAMLARINA YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER	87
4.2.1. Çalıştıkları Kurumlar ve Çalışma Süreleri	87
4.2.2. Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Kullanılan Kural ve Sistemler.....	88
4.2.2.1. Kataloglama Kurallarının Kullanımı	89
4.2.2.2. Sınıflama Sistemlerinin Kullanımı	89
4.2.2.3. Konu Başlıkları Listelerinin Kullanımı	90
4.2.2.4. MARC Kullanımı	91
4.2.3. Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Kullanılan Kural ve Sistemlerin Güncellenmesini Engelleyen Etkenler	92
4.2.4. Diğer Kütüphanelerin Çevrimiçi Kataloglarının Kullanımı ..	92
4.2.5. Özgün ve Kopya Katalog Kayıtları Üretimi	93
4.2.6. Üniversite Kütüphanelerinin Yazılı Kataloglama Politikaları	94

4.3. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN BİREYSEL GELİŞİM ORTAMLARINA YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER	94
4.3.1. Mesleki Derneklere Üyelik	94
4.3.2. Kural ve Sistemlerin Sonradan Çıkan Eklerini Takip Etme Durumu	95
4.3.3. Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Düzenledikleri Hizmet İçi Eğitimler	95
4.3.4. Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Sürekli Eğitim Politikaları	96
4.3.5. Yurt İçi veya Yurt Dışındaki Süreli Yayınları ve Elektronik Haberleşme (Tartışma) Listelerini Takip Etme Durumu	96
4.3.6. Mesleki Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Katkı Sağlayan Kaynaklar	96
4.3.7. Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Yönelik İzlenilen Yollar	97
4.4. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNE YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER	98
4.4.1. Kataloglama ve Sınıflama İşlemlerinde Karşılaşılan Sorunlar	99
4.4.1.1. Kataloglamayla İlgili Sorunlar	99
4.4.1.2. Konu Analizlemesiyle İlgili Sorunlar	100
4.4.1.3. Kopya Kataloglamayla İlgili Sorunlar	102
4.4.1.4. MARC'la İlgili Sorunlar	103
4.4.2. Eğitim Gereksinimi Hissedilen Konular	104
4.4.3. Bilgi Becerileri Geliştirme ve Eğitim Gereksinimlerini Gidermede Karşılaşılan Engeller	106

4.5. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN KATALOGLAMA VE SINIFLAMAYLA İLGİLİ EĞİTİM ETKİNLİKLERİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİNE YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER	107
4.5.1. Eğitim Etkinliklerinin Önemi	107
4.5.2. Eğitim Etkinliklerine Katılım Amaçları	108
4.5.3. Bugüne Kadar Yapılmış Olan Eğitim Etkinlerine Yönelik Değerlendirmeler ve Düşünceler	109
4.5.4. Düzenlenecek Eğitim Etkinlerinden Sorumlu Olması Gerekenler	110
4.5.5. Tercih Edilen Eğitim Etkinlikleri	111
4.5.6. Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Edilen Tekrarlanma Sıklığı ve Süre	112
4.5.7. Eğitim Etkinliklerinde Tercih Edilen Eğitim Konuları	113
4.5.8. Eğitim Etkinliklerinde Kuram ve Uygulama Tercihleri	114
4.5.9. Diğer Düşünceler	114
4.6. YÖNETİCİLERİN ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN EĞİTİMLERİ KONUSUNDAKİ DÜŞÜNCELERİNE YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER	115
4.6.1. Kütüphanecilerin Eğitim Gereksinimlerine Yönelik Düşünceler	115
4.6.2. Kütüphanecilerin Eğitim Gereksinimlerini Karşılama Suretiyle Bilgi ve Becerilerini Geliştirmelerine Destek Sağlama	115
4.6.3. Kataloglama Politikası Oluşturmaya Yönelik Düşünceler	116
4.6.4. Sürekli Eğitim Politikası Oluşturmaya Yönelik Düşünceler	116
4.6.5. Kütüphanecilere Sunulan Eğitim Olanakları.....	116
4.6.6. Kütüphanecilerin Eğitim Etkinliklerine Katılma Zorunlulukları	117

4.6.7. Kütüphanecilerin Katıldıkları Eğitim Etkinliklerine Yönelik Olarak Geri Bildirim Alma Durumu	118
4.6.8. Eğitim Etkinliklerinin Önemi Hakkındaki Düşünceler	118
4.6.9. Eğitim Etkinliklerinin Planlanması	118
4.6.10. Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Edilen Tekrarlanma Sıklığı ve Süresi	120
4.6.11. Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinden Sorumlu Olması Gerekenler	121
4.6.12. Yöneticilerin Tercih Ettikleri Eğitim Etkinlikleri	122
4.6.13. Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinde Kuram ve Uygulama Tercihleri	123
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	124
5.1. SONUÇLAR.....	124
5.2. ÖNERİLER.....	129
KAYNAKÇA.....	133
EK-1 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİN BELİRLENMESİ ANKETİ.....	146
EK-2 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİN BELİRLENMESİ ANKETİ (YÖNETİCİLER İÇİN).....	158

KISALTMALAR

A.Ü. DTCF	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
AACR	: Anglo-American Cataloguing Rules
AACR2	: Anglo-American Cataloguing Rules 2nd Edition
B.Ü	: Başkent Üniversitesi
DDC	: Dewey Decimal Classification
DTD	: Document Type Definition
EAD	: Encoded Archival Description
FRBR	: Functional Requirements for Bibliographic Records
H.Ü	: Hacettepe Üniversitesi
HTML	: Hypertext Markup Language
IFLA	: International Federation of Library Associations and Institutions
ISBD	: International Standard Bibliographic Description
İ.Ü	: İstanbul Üniversitesi
LC	: Library of Congress
LCC	: Library of Congress Classification
LCSH	: Library of Congress Subject Headings
M.Ü.	: Marmara Üniversitesi
MARC	: Machine Readable Cataloging
OCLC	: Online Computer Library Center
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
OPAC	: Online Public Access Catalog
RDF	: Resource Description Framework
SGML	: Standard Generalized Markup Language
TEI	: Text Encoding Initiative
TKD	: Türk Kütüphaneciler Derneği
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ÜNAK	: Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği
XML	: Extensible Markup Language

TABLOLAR LİSTESİ

		Sayfa
Tablo 1:	Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflama Kapsamında Alınan Derslere Duyulan İlgi	84
Tablo 2:	Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflama Kapsamında Alınan Derslere Yönelik Olumsuz Düşüncelere Katılıp Katılmama	85
Tablo 3:	Resmi Eğitimler Sırasında Yapılan Stajların Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Mesleki Becerileri Geliştirmeye Katkısı	86
Tablo 4:	Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Alınan Derslerin Mesleki Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Katkısı	87
Tablo 5:	Kataloglama Birimlerinde Çalışan Kütüphanecilerin Üniversite Kütüphanelerine Göre Dağılımı	87
Tablo 6:	Kullanılan Kataloglama Kuralları	89
Tablo 7:	Kullanılan Sınıflama Sistemleri	90
Tablo 8:	Kullanılan Konu Başlıkları Listeleri	90
Tablo 9:	Kullanılan MARC Formatı	91
Tablo 10:	Kural ve Sistemlerin Güncellenmesini Engelleyen Etkenler	92
Tablo 11:	Özgün ve Kopya Kataloglama Yapma Durumu	93
Tablo 12:	Mesleki Derneklere Üyelik	94
Tablo 13:	Mesleki Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Katkı Sağlayan Kaynaklar	97
Tablo 14:	Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Yönelik İzlenilen Yollar	98
Tablo 15:	Mesleki Çalışma Sürelerine Göre Kataloglama İşlemleriyle İlgili Karşılaşılan Sorunlar	99
Tablo 16:	Mesleki Çalışma Sürelerine Göre Konu Analizlemesiyle İlgili Karşılaşılan Sorunlar	101
Tablo 17:	Mesleki Çalışma Sürelerine Göre Kopya Kataloglama Yaparken Karşılaşılan Sorunlar	102
Tablo 18:	Mesleki Çalışma Sürelerine Göre MARC'la İlgili Sorunlar	103
Tablo 19:	Mesleki Çalışma Sürelerine Göre Eğitim Gereksinimi Hissedilen Konular	105

Tablo 20:	Eğitim Gereksinimlerini Gidermeye, Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Yönelik Karşılaşılan Engeller	107
Tablo 21:	Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Eğitim Etkinliklerine Katılmadaki Amaçlar	108
Tablo 22:	Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Düzenlenen Eğitim Etkinliklerinin Mesleki Bilgi ve Becerileri Artırmada Yeterli Olup Olmadığı	109
Tablo 23:	Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Yapılan Eğitim Etkinliklerine Yönelik Olumsuz Görüşlere Katılıp Katılmama	110
Tablo 24:	Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinde Sorumlu Olması Gerekenler	110
Tablo 25:	Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Tercih Edilen Eğitim Etkinlikleri	111
Tablo 26:	Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Edilen Tekrarlanma Sıklığı	112
Tablo 27:	Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Edilen Süre	112
Tablo 28:	Eğitim Etkinliklerinde Tercih Edilen Eğitim Konuları	113
Tablo 29:	Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinde Kuram ve Uygulamaya Yönelik Tercihler	114
Tablo 30:	Yöneticiler Tarafından Kataloglama Birimlerinde Çalışan Kütüphanecilere Sunulan Eğitim Olanakları	117
Tablo 31:	Kataloglama Biriminde Çalışan Kütüphanecilere Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Yardım Alınabilecek Yerler	119
Tablo 32:	Yöneticilerin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Ettikleri Sıklık	120
Tablo 33:	Yöneticilerin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Ettikleri Süre	120
Tablo 34:	Yöneticilerin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinden Sorumlu Olanlar Hakkındaki Düşünceleri	121

Tablo 35:	Yöneticilerin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Olarak Tercih Ettikleri Eğitim Etkinlikleri	122
Tablo 36:	Yöneticilerin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinde Kuram ve Uygulamaya Yönelik Tercihleri	123

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1: Yaşam Boyu Öğrenmeyi Destekleyen Etkinlikler.....	23
Şekil 2: Eğitim Gereksinimlerini Tanımlama Modeli.....	30

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. KONUNUN ÖNEMİ

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilirken bilgi kaynaklarının nicelik ve nitelik açısından göstermiş olduğu artış, kütüphanelerin dermelerinin sayılarında da artış yaşanmasına neden olmuştur. En iyi kütüphane dermelerinin bile bilgi kaynaklarını tanımlayan bir yöntem kullanılmadan faydalı olamayacağı düşünüldüğünde, bu kaynakların en iyi şekilde düzenlenmesi ve kullanıcılara sunulmasında kataloglama ve sınıflamayla ilgili kural ve sistemlerin büyük katkısı olduğu görülmektedir (Kovacs, 1989, ss. 374-375).

20. yüzyıldan itibaren özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle, bilgi kaynaklarının düzenlenmesine yönelik kural ve sistemler, büyük bir gelişim ve değişim göstermiştir. Önceleri her kütüphane sahip olduğu bilgi kaynaklarını düzenlenmek için kendi kayıtlarını oluştururken, sonraları bu kayıtların merkezlerde toplanılması yoluna gidilmiş ve kütüphaneler bu kayıtları satın almışlardır. Bilgisayarların kullanılmaya başlanması ve kütüphaneler arası çevrimiçi bağlantıların sağlanması yoluyla kütüphaneler diğer kütüphanelerin katalog kayıtlarını kopyalama olanağına sahip olmuştur. Bibliyografik kayıtların uluslararası düzeyde paylaşılabilmesi için hemen hemen bütün kütüphanelerin uymak zorunda olduğu standartlar oluşturulmuştur. Özellikle International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) ve International Organization for Standardization (ISO), bibliyografik kayıtlarda uluslararası bir bütünlük sağlamak amacıyla bazı standartlar geliştirmiştir. Elektronik ortamda diğer kütüphanelerle bibliyografik kayıtların paylaşımına fırsat veren Machine Readable Cataloging (MARC), bibliyografik bilgileri tanımlamaya yarayan International Standard Bibliographic Description (ISBD), kataloglama işlemlerini gerçekleştirirken uyulması gereken kuralları ortaya koyan Anglo-American Cataloguing Rules 2 (AACR2), geliştirilen önemli standartlar arasında yer almıştır.

Bilgi ağları ve özellikle İnternet'in kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte elektronik ortamdaki bilgi kaynaklarının sayısı artmış ve türleri çeşitlenmiştir. Sadece metin temelli bilgilerin yanı sıra, grafik, görüntü ve ses içeren etkileşimli (interactive) bilgi kaynakları önem kazanmıştır (Tonta, 1996, s.216). Ayrıca, İnternet sayesinde kütüphanelerin kullandıkları kart kataloglar yerini çevrimiçi kataloglara bırakmış; bibliyografik veri tabanları ve tam metin veri tabanlarının kullanımı yaygınlaşmıştır. Bu gelişmeler İnternet üzerinde bulunan bilgi kaynaklarına yönelik denetim sorununu ortaya çıkarmış; bu kaynaklar için Metadata standartlarının geliştirilmesi yoluna gidilmiştir.

Kataloglama ve sınıflamayla ilgili kural ve sistemlerin durağan değil dinamik bir yapı sergilemesi, kütüphanecilerin sürekli olarak bu kural ve sistemleri yorumlayacak düzeyde tanıyıp uygulamalarını gerektirmiştir (Hill, 2004, s.9; Kovacic, 1987, s.145). Bu durum, kütüphanelerin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin teknolojik gelişmelerden ileri düzeyde etkilenmelerine neden olmuş ve sahip oldukları bilgi becerilerini sürekli olarak geliştirme zorunluluğunu beraberinde getirerek eğitim kavramını ön plana çıkarmıştır.

Kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili kural ve sistemlere yönelik eğitim aldıkları ilk yerler, üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleridir. Kataloglama ve sınıflama kapsamında verilen dersler, bu bölümlerdeki genel eğitiminin önemli bir parçası kabul edilir. Ancak kataloglama ve sınıflamada uzmanlık için kişileri hazırlamak, onlara kural ve sistemler hakkında bilgi vermek, ayrıca kataloglama ve sınıflamayla ilgili sorularına cevap vermek için nereye başvuracakları konusunda farkındalık yaratmak amaçlarıyla verilen bu derslerin, kütüphanecilerin mesleki bilgilerinin sadece temelini oluşturduğu görülür (Saye, 1987, s.34). Bu derslerin dışında gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin kataloglama ve sınıflamayla ilgili asıl bilgi birikiminin geliştirilmesinde önemli bir rolü olduğu düşünülür.

Nitekim, Intner (2002, s.26), bilginin düzenlenmesi ve kullanıcılara sunulması işinden sorumlu olan kütüphanecilere verilecek kataloglama ve sınıflama eğitiminin üç adımdan oluştuğunu savunarak bu görüşü destekler:

Intner'e göre bu eğitimde birinci adım, üniversitelerin akademik programlarında uygulamaları da içeren başlangıç düzeyinde ve ileri seviyede kuramsal bilgilerin verildiği derslerdir. İkinci adım, üniversitelerdeki resmi eğitim sonrasında verilecek hizmet içi eğitimlerdir. Üçüncü adım ise kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin gereksinim ve ilgilerine yönelik bilgilerini güncel tutmayı sağlayacak sürekli eğitim programlarının oluşturulmasıdır.

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler, üniversitelerde verilen resmi eğitimlerini tamamladıktan sonra, kataloglama ve sınıflamayla ilgili sürekli gelişen ve değişen kural ve sistemlere yönelik eğitim gereksinimi duyabilmektedirler (Kim, 2003, s.105). Bu gereksinimlerin temel nedenleri ise şu şekilde özetlenebilir (Muller, 1991, ss.45–51):

1. Lisans ve lisansüstü dönemlerinde kataloglama ve sınıflama kapsamında alınan eğitim kısa ve yetersiz olabilir.
2. Kataloglama ve sınıflama, her ne kadar teknik bir işlem olsa da bibliyografik düzenleme konusunda bir bakış açısı, hâkimiyet ve liderlik gerektirebilir. Dolayısıyla bu konuda sürekli bir eğitim gereksinimi vardır. Kütüphaneciler sürekli eğitilmediklerinde bibliyografik düzenleme konusundaki hâkimiyetlerini kaybedebilirler.
3. Kataloglama ve sınıflama konusundaki gelişmeler son derece hızlı ve geniş olduğundan eğitim her zaman bir gereksinim niteliği taşır.

Dolayısıyla, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamaya kapsamındaki kural ve sistemlerle ilgili eğitim gereksinimlerini karşılamak için eğitim programlarının oluşturulması oldukça önemlidir. Çünkü kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama kapsamındaki yeni teknolojilere, araçlara, kaynaklara ve düşüncelere uyum sağlayabilmesi ancak eğitimle mümkün olabilmektedir (Intner, 2002, s.25).

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin, üniversitelerdeki resmi eğitimleri sonrasında kataloglama ve sınıflamayla ilgili mesleki bilgi ve becerilerini güncellemeleri ve geliştirmelerinde; kongre, konferans ve seminerlere katılım; uzaktan eğitim; kurum dışındaki kurslara katılım; hizmet içi eğitimler; mesleki yayınların izlenmesi ve kişisel okumalar; mesleki derneklere ve haberleşme listelerine üyelikler; uzman kişilerin uzman olmayanlara rehberlik etmesi; çevrimiçi kaynakların izlenmesi v.b. sürekli eğitim etkinliklerinin katkısı büyüktür. Öyle ki bu etkinliklerin birbiriyle bütünleşik, sistemli ve sürekli bir döngüde gerçekleştirilmesi, hem bireysel hem de kurumsal gelişim için gereklidir.

Türkiye’de kataloglama ve sınıflama kapsamında gerçekleştirilen eğitim etkinlikleri üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri (Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Başkent Üniversitesi), mesleki dernekler (Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği, Türk Kütüphaneciler Derneği) ve sistem sağlayan kuruluşlar tarafından zaman zaman gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalar, kataloglama ve sınıflamaya yönelik kural ve sistemlerle ilgili değişim ve gelişimleri içeren eğitim etkinliklerinin sistemli ve sürekli olmadığı, bu etkinliklere katılımın istenilen düzeyde gerçekleşmediğini göstermektedir (Bayter, 2000, s. 141).

Bu durum, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama kapsamındaki kural ve sistemlerle ilgili niteliği, düzeyi, içeriği belirlenmiş sistemli ve sürekli eğitim programları oluşturmanın önemini ortaya koymaktadır.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZİ

Bu araştırmanın temel amacı, **üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin bilim dalında hızla değişip çeşitlenen kataloglama ve sınıflama konularındaki eğitim gereksinimlerinin kapsam, nitelik ve düzeyini belirlemektir.**

Araştırmada şu sorulara yanıt aranacaktır: Kütüphanecilere göre bilgi kaynaklarının düzenlenmesi ve sunulması ile ilgili bilgilerini güncellemeye yönelik olarak;

- tercih ettikleri eğitim türü ve konuları nelerdir?
- en çok tercih ettikleri yöntemler nelerdir?
- verilecek bir eğitimden beledikleri faydalar nelerdir?
- verilecek bir eğitimin düzenlenmesi işinden sorumlu olması gerekenler kimlerdir?
- verilecek bir eğitime katılmalarını engelleyen etkenler var mıdır?

Araştırmanın problemi ise “**Üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler, kataloglama ve sınıflama hizmetlerini gelişen teknoloji ve sistemler aracılığıyla yeni ortamlara taşıyıp sürdürmeye çalışırken farklılaşan uygulamalarla yüz yüze gelmektedirler**” şeklindedir.

Bu probleme dayanarak araştırmanın hipotezi; “**kütüphanecilerin bilgi ve iletişim teknolojileriyle birlikte gelişip farklılaşan kataloglama ve sınıflama hizmetlerini sürdürebilmeleri, onlara verilecek nitelikli eğitim programlarıyla mümkündür.**” şeklinde ifade edilebilir.

1.3 ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırma kapsamında, Ankara’daki devlet ve vakıf üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde görev yapmakta olan kütüphaneciler yer almaktadır. Üniversite kütüphanelerinin büyük dermelere sahip olması, bu kütüphanelerin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin analitik düşünme zorunluluğu ve teknolojik gelişmelerden çok fazla etkilenmeleri nedeniyle araştırma kapsamı bu kütüphanecilerden oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamına dahil edilen kütüphaneler arasında, Ankara Üniversitesi (Fen ve Mühendislik, Ziraat, Eğitim, Veterinerlik, İlahiyat, DTCTF, Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık, Hukuk, Siyasal, İletişim Fakülteleri), Hacettepe Üniversitesi (Tıp Fakültesi ve Beytepe Merkez), Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Gazi Üniversitesi (Merkez ve Mühendislik-Mimarlık Fakültesi), Bilkent Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Çankaya Üniversitesi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji, Atılım Üniversitesi ve Ufuk Üniversitesi kütüphaneleri yer almaktadır.

Örneklem grubu, Ankara'daki 11 üniversite kütüphanesinin (merkez, fakülte v.b.) kataloglama birimlerinde görev yapmakta olan toplam 60 kişinin tamamı ve bu kurumlarda yönetim kademesinde görevli (kütüphane ve dokümantasyon daire başkanları ve kütüphane müdürleri) toplam 24 kişiden oluşmaktadır. Örneklemin evreni temsil oranı %100'dür.

1.4 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada konunun amaçlarına uygun olarak, ilgili kavram, olay ve kurumların açıklanmasında yararlanabileceğimiz en uygun yöntem olan “betimleme yöntemi” kullanılmıştır. Betimleme;

“...olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir. Bunlar nedir? sorusuna cevap bulmaya yöneliktir. Bununla mevcut durumlar, koşullar, özellikler aynen ortaya konmaya çalışılır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedefler” (Kaptan, 1998, s.59).

Ankara'daki üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan 60 kütüphanecinin eğitim gereksinimleriyle ilgili mevcut durumu saptamak ve veri toplamak amacıyla 43 sorudan ve üç bölümden oluşan anket uygulanmıştır. Ayrıca bu anketin uygulandığı kütüphanelerde yönetim kademesinde bulunan 24 kişiyle 18 soruluk yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Anket sorularının oluşturulması aşamasında Hacettepe Üniversitesi İstatistik Bölümü'nden yardım alınmıştır.

Araştırma ile ilgili anket ve görüşmeler, 27 Şubat-6 Mart 2007 tarihleri arasında yapılmıştır. Anket çalışmasının uygulanabilirliğini sınamak amacıyla 23-26 Şubat 2007 tarihleri arasında altı kütüphaneciye bir pilot çalışma uygulanmıştır. Pilot çalışma sonucunda anketteki bazı sorular ve seçenekler yeniden gözden geçirilmiştir.

Kütüphanecilere uygulanan anketin birinci bölümünde onların üniversitelerdeki resmi eğitimlerine; ikinci bölümünde iş yaşantılarına; üçüncü bölümde ise eğitim gereksinimleri ve eğitimle ilgili tercihlerine yönelik sorular yer almaktadır. Yöneticilerle yapılan yapılandırılmış görüşmede ise, yöneticilerin kataloglama birimlerindeki çalışanlar için sundukları eğitim olanakları ve kataloglama ve sınıflamayla ilgili eğitim etkinliklerine bakış açılarını ortaya koyacak sorular yer almaktadır.

Anket çalışması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) istatistik programı kullanılmış, bazı değişkenler için çapraz tablolar oluşturulmuştur.

1.5 ARAŞTIRMANIN DÜZENİ

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır:

1.Bölüm’de, araştırma konusunun önemi, araştırmanın amacı ve hipotezi, çalışma alanı ve veri kaynakları, araştırmada kullanılan yöntem ve veri toplama teknikleri, araştırmanın düzeni ve kaynaklar yer almaktadır.

2.Bölüm’de, eğitim kavramı, eğitimin amaç ve işlevleri, eğitimin türleri, eğitim gereksinimi, Türkiye’de ve dünyada kütüphanecilik eğitimi ele alınmıştır.

3.Bölüm’de, kataloglama ve sınıflamanın tanımı, amaç ve işlevleri, kataloglama ve sınıflamanın gelişen yapısı ile birlikte kataloglama eğitimi ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

4.Bölüm’de, araştırma kapsamında uygulanan anket çalışması sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulardan yararlanılarak yapılan değerlendirmelere yer verilmiştir.

5.Bölüm’de, araştırma sonuçları ve bu sonuçlar ışığında sunulan öneriler yer almıştır.

1.6. KAYNAKLAR

Araştırma için gerekli kuramsal bilgilere ulaşabilmek amacıyla literatür taraması yapılan basılı kaynaklar ve veri tabanları şunlardır:

ArticleFirst- OCLC (1990-)

Bilgi Dünyası (2000-2007)

Digital Dissertation Abstracts (Online Edition 1980-2007)

EbscoHost Veritabanı: Academic Search Premier ve ERIC (Online Edition 2007)

Emerald Library (1967-)

Expanded Academic ASAP-Gale Group (Online Edition 2007)

Library and Information Science Abstracts (1969-) (CD-ROM)

Library Literature (1936-)

ProQuest (Online Edition 2007)

ScienceDirect (Online Edition 2007)
Social Science Citation Index (Online Edition 2007)
Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (1952-1992)
Türk Kütüphaneciliği (1987-2007)
Türk Kütüphaneciliği Dizini: 1993-2000
Türkiye Bibliyografyası (1935-)
Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1952-)
Wilson Select Plus-OCLC (1994-)

Bu kaynaklarda tarama yapılırken genellikle aşağıdaki konu başlıkları ve anahtar kelimeler kullanılmıştır.

Kataloglama Eğitimi (Cataloging Education, Cataloging Training)
Sınıflama Eğitimi (Classification Education)
Sürekli Eğitim (Continuing Education)
Kataloglama Eğitim Programı (Cataloging Curriculum)
Eğitim Gereksinimleri (Education Requirements)

Araştırmanın yazım aşaması sırasında, tez düzeninin oluşturulması için, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün (2005) "Tez ve Rapor Yazım Yönergesi" kullanılmıştır. Ayrıca tez içinde yapılan göndermeler ve kaynakça, Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalı'nın belirlemiş olduğu APA sistemine göre verilmiş, bunun için Serap Kurbanoglu (2004) tarafından hazırlanan "Kaynak Gösterme El Kitabı" adlı kaynaktan faydalanılmıştır.

2. BÖLÜM

EĞİTİM VE KÜTÜPHANECİLİK EĞİTİMİ

2.1. EĞİTİM

2.1.1 EĞİTİM NEDİR?

Eğitim, insanlığın var oluşundan bu yana daima olagelmiş ve insanlar yaşamlarının hemen her aşamasında eğitimle iç içe olmuşlardır. Şüphesiz ki eğitim, toplumların en geniş ve çok yönlü etkinlik alanlarından birisidir. Bu nedenle toplumlar eğitim kavramı üzerinde sürekli olarak farklı bakış açıları geliştirmişlerdir.

“Maarif”, “talim”, “terbiye”, “tedrisat” gibi kavramları da içine alan “eğitim” sözcüğünün dilimize girişi batı dillerindeki karşılığı “education” sayesinde olmuş ve sonradan türetilmiştir (Bilhan, 1991, ss.50-51). “Education” kelimesi, Latince çıkışlı bir kelime olup iki kökten oluşmaktadır. Bunlar; “educare”: beslemek, yükseltmek, desteklemek; “educere”: yetiştirmek, dışarı çekmek, bir şeye doğru götürmektir (Varış, 1991, s.24; Bilhan, 1991, s.52). Buna dayanarak eğitimin, bireylerin zihinsel ve sosyal anlamda gelişimine yön verdiği ve onlara düzey kazandırıp olgunlaştırdığı yargısına ulaşılabilir.

Eğitim, bilinen en genel tanımı ile “bireylerin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Ertürk, 1972, s.12). Bu tanım, eğitimin bir süreç olduğu, bu süreçte bireylerin davranışlarında istenilen yönde değişikliğin amaçlandığı, bu değişikliğin kasıtlı olarak yapıldığı ve eğitim sürecinde bireylerin kendi yaşantılarının temel olduğu vurgulanır (Büyükkaragöz ve bşkl., 1997, s.3). Daha özel anlamıyla, “bireylerin toplumun değerlerine, inançlarına ve yaşama yollarına uyum sağlamasına yardım eden süreç” eğitim olarak adlandırılmaktadır (Varış, 1991, s.96).

Geçmişten günümüze eğitimle ilgili sahip olunan farklı bakış açıları, değişik tanımlar yapılmasına neden olmuştur. Bu tanımlara göre eğitim;

- yeni kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme işidir (Türk Dil Kurumu, 1983, s.355),
- önceden saptanmış hedeflere göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler bütünüdür (Oğuzhan, 1974, s.61),
- bireyin belirli hedefler yönünde maksatlı olarak kendi yaşantıları yoluyla davranışlarını değiştirmesi, bireysel yeteneklerin çeşitli yönlerden birey ve toplum için geliştirilmesidir (Alkan, 1979, s.4)
- bir plan ve hedef doğrultusunda insanların yetiştirilmesi, ruhsal ve fiziksel sağlığını koruyarak geliştirmesi için yapılan çalışmalardır (Ayhan, 1997, s.16),
- birey üzerine yapılan ve onun fiziksel, zihinsel ve ahlaksal varlığında bir değişikliği ve gelişmeyi gerektiren her türlü eylemdir (Tezcan, 1997, s.51)
- değişen durumların gerektirdiği bilgi ve becerileri kişisel çaba ile öğrenebilme ve bunları yaşamın özel durumlarına uygulayabilme sanatının kazanılmasıdır (Titiz, 2000),
- bireyin bedensel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplumu için en uygun şekilde geliştirilmesidir (Yeşilyaprak, 2003, s.2).

Yapılan bu tanımlar ışığında eğitimin kişiliğin gelişmesine katkı sağlayan ve onu temel alan, kişilerin gerekli bilgi, beceri ve davranışlar elde etmesine yarayan bir süreç; bireylerin bireyselleşmesi ve toplumsallaşmasında araç olduğunu söyleyebiliriz. Bireylerin özgüven ve özkarar mekanizmalarının gelişmesi ile onların bireyselleşmeleri, eğitim yolu ile toplumsal birikimden yararlanmaları ve böylece elde edilen yararların tekrar topluma dönüştürülmesi yoluyla da onların toplumsallaşmaları sağlanır.

2.1.2. EĞİTİMİN AMAÇ VE İŞLEVLERİ

Eğitim, bireylerin istekleri doğrultusunda yapılır. Her isteğin bir amaca yönelik olduğu düşünüldüğünde eğitimin de mutlak suretle bir amaca yönelik yapıldığı sonucuna varılır.

Eğitim, bireylerin kişilik ve zekâlarının geliştirilmesi, kültürün aktarılması, korunması, geliştirilmesi, yenilenmesi, iş ve geçim olanaklarının sağlanması amaçlarını taşır (Bilhan, 1991, s.97). Dolayısıyla eğitimin amacının sadece bireysel gelişimi yakalamak değil aynı zamanda kültürel öğelerle donatılmış, kültürü besleyen ve zenginleştiren bireyler yetiştirmek olduğu görülmektedir.

Başaran (1989, s.20) ise, eğitimin asıl amacının kişilerin bireyselleşme ve toplumsallaşmaları için onlara bazı yeterlilikler kazandırmak olduğunu savunmuş, genel amaçları şu şekilde sıralamıştır:

- Eğitilen bireylerin duygu, düşünce, gereksinme ve sorunlarını türlü araçlarla anlatabilmesi için onlara iletişim yeterliliği kazandırmak,
- Eğitilen bireylerin toplumsallaşabilmesi, diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurabilmesi, ortak amaçlar için birlikte çalışabilmesi için onlara işbirliği yeterliliği kazandırmak,
- Eğitilen bireylerin sorunlarını çözmesine yönelik olarak gerekli bilgileri toplayabilmesi, becerileri kazanabilmesi için öğrenme ve araştırma yeterliliği kazandırmak,
- Eğitilen bireylerin, kendi sağlığını koruyabilmesi, bedenine bakabilmesi, çevre sağlığı için gerekenleri yapabilmesi için onlara sağlıklı yaşama yeterliliği kazandırmak,
- Eğitilen bireylerin bir mesleği seçmesi, mesleğini başarıyla yürütebilmesi, kazandıklarını tutumlu bir şekilde kullanabilmesi için onlara üretim yeterliliği kazandırmaktır.

Eğitimin, kültür ve bireylerin geliştirilmesini amaçlayan bir yapısının bulunduğu söylenebilir. Yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda eğitim bir takım işlevlere sahiptir.

Bireylerin bedensel, psikolojik ve toplumsal yönlerden bir bütün olarak devamlı bir şekilde gelişmelerine, topluma aktif uyum sağlayabilecek mutlu ve üretken kişiler olarak yetişmelerine ortam sağlayarak onlara yardım etmek eğitimin en önemli işlevleri olarak görülebilir (Yeşilyaprak, 2003, s.3). Ayrıca bireylerin sahip oldukları yeterliliklerinin gelişmesini sağlamak ve bunları gerçekleştirmek için gerekli davranış biçimlerinin kazandırılmasını desteklemek de eğitimin işlevleri arasında sayılabilir (Varış, 1991, s.26). Bu yüzdendir ki iyi bir yaşama ulaşmanın ana şartı aynı zamanda eğitimin temel işlevi kabul edilir. Eğitim günümüzü ilgilendirdiği gibi, geleceğin insanlığına ve insanların içinde yaşayacağı çevreye de yön vermesi bakımından çift işlevlidir (Bilhan, 1991, s.55). Görüldüğü gibi eğitimin bütün bir yaşamı kapsadığı ve etkilediği yadsınamaz bir gerçektir. Sönmez'in (2002, s.55) de dediği gibi eğitim, insana yapılan en verimli ve etkili, uzun vadeli bir yatırımdır; çünkü ekonomik, toplumsal ve politik sistemle ilgili yani kültürel sistemin tüm öğelerini kurup işleyen, onaran, bozan, yıkan, yeni yapılar bulan, yaratan, tüm bunları değerlendiren insandır. Bu noktadan hareketle, topluma uyumlu ve aynı zamanda toplumu ileri götürecektir yaratıcı ve nitelikli bireyler yetiştirmek eğitimin en temel işlevidir denilebilir.

2.1.3. EĞİTİM TÜRLERİ

2.1.3.1. Resmi Eğitim

Bireylerin bilgi, beceri ve davranışlarını geliştirmeyi amaçlayan eğitim, genel olarak örgütlenmiş ve örgütlenmemiş olmak üzere iki kısımda incelenebilir. Resmi eğitim kavramı, örgütlenmiş (örgün) eğitim içinde değerlendirilir. Bireyin zihinsel yeteneklerinin gelişmesini sağlayan genel konularda ve bir meslek kazanmasını sağlayan uzmanlık alanlarında bilgiler edinmesi için gerekli her çeşit yetişme, resmi eğitim kapsamına girer (Adem, 1993, s.2).

Resmi eğitim, kişilerin yaşama atılmadan yani iş ve meslek konularında çalışmaya başlamadan önce okul ya da okul niteliği taşıyan yerlerde genel ve özel bilgiler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla belli yasalara göre düzenlenen eğitim olarak tanımlanmaktadır (Oğuzhan, 1981). Resmi eğitim, okul öncesi eğitimden üniversitede lisansüstü eğitime kadar devam eden hiyerarşik, kronolojik, belli bir mantık, plan ve sistematik bir yol çerçevesinde oluşturulan eğitim sistemi olarak da ifade edilebilir (Good, 1973, s.248; Jarvis, 1999, s.72). Buradaki tanımlardan hareketle, resmi eğitimin bireylerin bedensel, zihinsel ve duygusal yoldan geliştirilmesinde, onlara bir iş veya meslek kazandırmada, yapacakları bu işlerinin ve mesleklerinin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırarak bunu meslek hayatında üretken hale getirmede büyük katkılarının olduğu söylenebilir.

Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim basamaklarını içerir. Okul öncesi eğitim, 3-5 yaş grubundaki çocuklara tam veya yarım zamanlı olarak kreşlerde, anaokullarında ya da benzeri kuruluşlarda veya ilköğretime bağlı olan ana sınıflarında verilen eğitimdir. İlköğretim, 6- 14 yaş grubundaki çocukların eğitim ve öğretimini içeren, sekiz yıl süren ve onları temel bilgilerle donattıktan sonra ilkokul diploması vererek mezun eden zorunlu temel eğitimdir. Ortaöğretim, ilköğretime dayalı olarak genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsayan, lise diplomasıyla birlikte bireyleri yükseköğretime, mesleğe veya iş alanlarına hazırlamak amacıyla en az üç yıllık bir dönemi kapsayan eğitimdir. Yüksek Öğretim, ortaöğretime dayalı olarak, belli bir mesleğe yönelik öğretime odaklanan, üniversite, fakülte, enstitü, yüksek okul, konservatuar, meslek yüksek okulu ile uygulama ve araştırma merkezleri gibi en az iki yıllık eğitim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar. Lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere üç ayrı seviyede uygulanır ve dolayısıyla üç çeşit diploma verilir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2000, s.8; Foulquie, 1994, s.377; OECD, 1993, s. 16).

Tüm bu eğitim kurumları özellikle de yüksek öğretim kurumları ile genel olarak, bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bilim politikasına ve toplumun insan gücü gereksinimlerine göre yetiştirilmesi, bilimsel, teknik ve kültürel sorunları çözmek için inceleme ve araştırmalarda bulunulması, bilimsel öğretim yapılması, ülkenin ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunlarını öğretim ve araştırma konusu yaparak sonuçlarının toplumun yararına sunulması, devlet tarafından istenilecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerin bildirilmesi, araştırma ve incelemelerin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayınların yapılması amaçlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006, s.xxi). Bireylere yaşam boyu öğrenme, kendi kendine öğrenme, disiplin, analitik ve yaratıcı düşünme becerileri kazandırması ve onları meslek yaşamına hazırlaması ise yüksek öğretimin özel amaçları arasında yer almaktadır (Oliver, 2005, s.5). Gerek genel gerek özel amaçlarıyla resmi eğitim kurumları kişisel, toplumsal ve mesleki gelişimin sağlandığı temel işliklerdir.

Sonuç olarak bakıldığında resmi eğitimin, yüzyıllar süren bir gelişim sonucunda toplumun ortaya çıkardığı vazgeçilmez bir toplumsal kurum olan ve eğitim hizmetinin üretildiği yer olarak bilinen okullarda verildiği görülür. Bu eğitimle, kontrollü ve planlı olarak bireylere beklenen davranışların kazandırılması ve beklenilmeyen davranışların yok edilmesinin hedeflendiği söylenebilir.

2.1.3.2. Hizmet İçi Eğitim

Teknolojik gelişmelerde yaşanan hızlı değişim, bireylerin daha önceden çeşitli yollarla edindikleri bilgi birikimlerini geliştirme ve yenileme gerekliliğini doğurmaktadır. Öyle ki bu gereklilik, çalışanların meslek yaşantıları boyunca devam etmektedir. Bu yüzden bireylere çalıştıkları kurumlarda hizmet içi eğitim vermek ve bu eğitimin sürekliliğini sağlamak önemlidir.

Canman'a (1995, s.85) göre, "hizmet öncesinde bireylere verilen bilgilerin eksik olması", "kamu kesiminde "kariyer" düşüncesinin giderek kökleşmesi", "hizmette değişme ve gelişmelere ayak uydurma zorunluluğu", "kimi bilgi ve becerilerin yalnızca hizmet içinde kazanılabilmesi", "öğrenme ve kendini geliştirme isteği" ve "hizmet içi eğitimin öğrenmeyi rastlantısal olmaktan çıkarıp sistemli hale getirmesi" gibi nedenler hizmet içi eğitimi bireyler için kaçınılmaz hale getirmektedir.

Eğitim kavramındaki çeşitlilik "hizmet içi eğitim" kavramında da kendisini göstermektedir. Hizmet içi eğitim, genel olarak "bireylerin hizmetteki verim ve etkinliklerinin artırılmasını, gelişmeye yol açan bilgi, beceri ve tutumların zenginleştirilmesini amaç edinen ve kurumların genel çalışma düzenini sürekli olarak etkileyen eğitim" şeklinde tanımlanabilir (Oğuzkan, 1974, s.86).

Taymaz (1997, s.4) ise hizmet içi eğitimi, "özel ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde belirli bir maaş veya ücret karşılığında işe alınmış ve çalışmakta olan bireylerin görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitim" şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca hizmet içi eğitimin, belli bir kurumda görevli kişilere, kısa süreli olarak, uğraştıkları alan ile ilgili bilgi vermek için yapıldığı ve bu eğitimin kurum içinde ya da kurum dışında, iş başında veya iş dışında gerçekleştirildiği görülmektedir (Tezcan, 1997, s.4; Tutum, 1979, ss.120-121).

Bu tanımlardan ışığında hizmet içi eğitimin, resmi eğitimini tamamlamış ve bir kurumda çalışan bireylerin kendi alanlarıyla ilgili sahip oldukları bilgi ve becerilerini geliştirmek için belirli zaman ve yerlerde yapılan eğitim etkinliği olduğu söylenebilir.

Bu nedenledir ki, çalışan bireylere işleriyle ilgili becerileri kazandırmak, bu becerileri kazandırmak için gerekli olan bilgileri vermek ve onların davranışlarını olumlu yönde etkilemek hizmet içi eğitim kavramının dikkat çeken noktalarıdır. Bu noktalardan hareketle hizmet içi eğitimin amaçları genel olarak şu şekilde özetlenebilir (Canman, 1995, ss.87-88; Tutum, 1979, ss.123-124):

1. Bireylerin verimliliğini artırmak
2. Öğrenme sürecini hızlandırmak
3. Bireylerin aksaklıklarını gidermek ve eksikliklerini tamamlamak
4. Bireylerin moralini güçlendirmek
5. Bireylerin kariyer gelişimini sağlamak

Hizmet içi eğitimin amaçları daha ayrıntılı olarak şu şekilde sıralanabilir (Can, Akgün ve Kavuncubaşı, 1995, s.196):

1. Verimliliği yükseltmek,
2. Performansı artırarak çalışanların güdülenmesini artırmak,
3. Bireyleri üst kadrolara hazırlayarak eleman ihtiyacını kurum içerisinden sağlamak,
4. İş kazalarını ve işten kaynaklanan şikayetleri ve hataları azaltmak,
5. Kuruma dinamizm ve saygınlık kazandırmak,
6. Kurum yapısını, dış çevreden gelen değişmelere karşı esnek hale getirmek,
7. Kişiler ve bölümler arası iletişime katkıda bulunmak,
8. Bakım ve onarım giderlerini azaltmak,
9. İşe geç kalma ve devamsızlıkları azaltmak,
10. Yöneticilerin denetim ve görev yüklerini azaltmak.

Gerek genel gerekse ayrıntılı olarak bakıldığında hizmet içi eğitimin amaçlarının bireysel ve kurumsal açıdan ele alındığı dikkat çekmektedir. Bireysel açıdan amaç, kişilerin mesleki gelişimlerini devam ettirerek görevlerini daha iyi yapabilecek düzeye getirmek; kurumsal açıdan ise, kurumu oluşturan bireylere görevlerini nasıl yapacakları ve birlikte nasıl çalışacaklarına ilişkin bilgiler sunarak kurumun kalitesini artırmaktır. Bu bağlamda uygulama evrelerine ve genel amaçlarına göre hizmet içi eğitimin türleri aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir (Taymaz, 1997, ss.8-9):

- Oryantasyon Eğitimi: Kurumda çalışmaya yeni başlayan bireylerin, kurumun amaç ve politikasını, yapısını, kendi görev, yetki ve sorumluluklarını tanımasını için yapılan eğitimidir.

- Temel Eğitim: Kurumda işe başlayacak olan bireylere yapacakları işin gerektirdiği temel bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak amacıyla verilen eğitimidir.
- Geliştirme Eğitimi: Kurumda çalışan bireylerin kendi alanlarına yönelik gelişmeler ve yenilikler doğrultusunda yetiştirilmesi ve yeteneklerinin geliştirmesi için sunulan eğitimidir.
- Tamamlama Eğitimi: Görev değişikliği yapması gereken bireylere yeni görevlerinin gerektirdiği yeterlilikleri kazandırmak için uygulanan programlardır.
- Yükseltme Eğitimi: Kurum yapısındaki kadrolama ve bireylerin yükselme gereksinimini karşılamak üzere hazırlanan programdır.
- Özel Alan Eğitimi: Kurum içinde özel uzmanlık kazandırmak veya yabancı dil öğretmek amacı ile hazırlanan; ayrıca diğer kurumlar tarafından yürütülerek bireylerin katılımlarının sağlandığı, yurt içinde veya dışında yapılan programlardır.

Kurumda çalışan veya göreve yeni başlayan bireylere verilecek olan hizmet içi eğitim programları, kurumsal ve bireysel açıdan birtakım yararlar sağlamaktadır (Tortop, 1994, s.245):

Kurumsal açıdan yararlar:

- Verim yükselir, maliyetler düşer ve kazanç artar.
- Kurumun ilişkide bulunduğu kişi ve kuruluşlar arasındaki itibarı artar.
- Araç ve gereçlerin yıpranma oranları azalır ve netice de bakım giderleri azalır.
- Verilen hizmette yapılan hatalar azalır.
- Kurumda iş güvenliği sağlanır.

Bireysel açıısından yararlar:

- Yetişmiş olan bireylerin kendilerine olan güvenlerini artırarak geleceğe güvenle bakmalarını sağlar.
- İşte yükselme imkânını artırır.
- Bireylerin işleri tam zamanında, eksiksiz ve kusursuz yapmaları onların işten zevk ve heyecan duymalarını sağlar, motivasyonlarını artırır.
- Yaptıkları işlerini amirleri tarafından beğenilmesi neticesinde çalışma saatleri çabuk ve eğlenceli geğer, sıkıcı olmaz.
- Yetişmiş bireylerin bakış açııları genişler, ortama uyumları kolaylaşır, işe yatkınlıkları artar ve onlara huzurlu çalışma imkânı sağlar.

Hizmet içi eğitimin yararları değerlendirildiğinde, bireysel açııdan manevi kazançlar ön planda iken, kurumsal açıısından maddi kazançların ön planda olduğu görölmektedir. Bireyler ve kurumların gereksinimlerine yönelik hazırlanan, çalışanların seviyesinin çok üzerinde veya altında olmayan, daha önceden belirlenmiş amaçlar çerçevesinde oluşturulan hizmet içi eğitim programları bu kazançların artırılması açıısından oldukça önemlidir.

2.1.3.3. Sürekli Eğitim

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle birlikte insanların yaşamlarını sürdürme biçimleri de değişmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla yaygınlaşması ile birlikte bilim ve teknolojinin sürekli olarak yeni alanlarda uygulanması, kurum ve bireylerin eğitime olan bakışlarını da doğrudan etkilemiştir. Bu değişim ve gelişim, çoğu bireylerin okul hayatından iş veya yetişkin hayatına geçiş yaparken zorlanmalarına neden olmuş; yeterli mesleki nitelikleri edinememe, yetersiz bilgi ve beceri birikimi veya öğrenmeye karşı olumlu bir tutum geliştirememe sorunları eğitime olan gereksinimin artmasına yol açmıştır. Bundan dolayıdır ki özellikle 1990'lı yıllardan itibaren ilk, orta ve yüksek öğretim kurumlarında öğrencilere kazandırılmak istenen tutumlardan biri olarak "yaşam boyu eğitim" ve onun iş yaşamında sürdürölen biçimi olan "sürekli eğitim" kavramlarının sıkça karşımıza çıktığı görölmektedir.

Değişen toplum ve iş hayatı, çalışan bireylerin yeni bilgi ve becerilere sahip olmalarını gerektirir. Bu durum, 1960'lı yıllarda “yeni çalışma becerileri”, 1980'li yıllarda “yaşam boyu eğitim” ve 1990'lı yıllarda “sürekli eğitim” kavramlarıyla açıklanmıştır (Harney, 2002, s.63). Aslında yaşam boyu eğitim kavramı, bir bütün olarak hepsini kapsamaktadır.

Yaşam boyu eğitim, bir insanın hayatı boyunca edindiği bilgi, beceri ve yeterliliklerini geliştirmeye katkı sağlayan; birey, toplum ve meslekle ilişkili olan ve devam eden öğrenim etkinlikleri olarak tanımlanabilir (European Commission, 2006; Brophy, 1998). Bu tanıma dayanarak yaşam boyu eğitimin, bireylere doğumundan ölümüne kadar çeşitli konularda bilgi ve yeterlilik kazandırma ve geliştirme süreci olduğu söylenebilir. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Dünya Bankası ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşların yapmış oldukları çalışmalarda yaşam boyu eğitim stratejisini sıkça vurguladıkları görülmektedir. Özellikle UNESCO'nun yaşam boyu eğitime yönelik olarak sunduğu öneriler dikkate değerdir. Bu öneriler şu şekildedir (Knowles, 1996, s.170):

- Eğitimi okul yaşı ve okul binaları ile sınırlamak yanlıştır.
- Eğitim, hem okul eğitimini hem de okul dışı eğitimi kapsayan tüm eğitsel etkinliğin temel bileşeni olarak düşünülmelidir.
- Eğitsel etkinlik daha esnek olmalıdır.
- Kısaca eğitim yaşam kadar uzun bir varoluşsal süreklilik olarak tasarlanmalıdır.

Avrupa Birliği Komisyonu ise yaşam boyu öğretim stratejileri ile ilgili temel başlıkları altı ana grupta toplamıştır (Commission of The European Communities, 2000, ss.10-20):

- **Yeni temel becerilerin edinilmesi:** Bilgi teknolojileri, yabancı dil, teknolojik kültür, girişimcilik, mesleki ve sosyal beceriler
- **İnsan kaynaklarına yatırımı artırmak:** Şeffaf olmak, bireysel öğrenmeyi teşvik, öğrenmek için zaman ve para ayırmak, bilgi güncelleme etkinliklerine katılım, daha esnek çalışma koşulları, sorumluluğu paylaşma kültürünün oluşturulması, sosyal paydaşların paylaşma rolleri, çerçeve anlaşmalar, kolay erişim v.b.
- **Eğitim ve öğretimde yenilikler:** Kullanıcı odaklı öğrenme sistemleri, bilgi teknolojilerine dayanan yeni eğitim yöntemleri, öğretmenin rehberlik rolü, öğrencilerin aktif katılımı, değişik gruplara uygun ve uyum sağlayan öğrenme yöntemleri, yeni ve uygun iş-başında-eğitim yöntemleri, eğitimcilerin eğitimi
- **Öğrenmenin önemi:** Öğrenme talebini karşılamak, şeffaflığı artırma, bilgiye daha çok değer verme, beceri ve deneyimi artırma, resmi eğitim dışında kalan öğrenimi destekleme, daha önce öğrenilen becerilerin kabul görmesi, mevcut sisteme daha esnek bir yapı kazandırılması v.b.
- **Rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin yeniden yapılandırılması:** Bilgi kaynaklarına yerel erişim, öğrenci merkezli rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunmak, eğitim ve istihdam arasında daha sağlıklı ilişkiler kurmak, kolayca kullanılabilen ve erişilebilen belgeler v.b.
- **Öğrenmeyi erişilebilir kılma:** Bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanarak uzak yerlerde yaşayan nüfusa erişmek, yaşam boyu öğrenimi temel almak, yerel ve bölgesel yenilenmeyi teşvik etmek, her yerde bir yaşam boyu öğretim merkezi ve çok yönlü bilgi ağı oluşturmak v.b.

Belirtilen ana gruplar ışığında yaşam boyu eğitim, kişisel gelişimi gerçekleştirmek, demokratik değerleri güçlendirmek, toplum hayatını geliştirmek, sosyal uyumu sürdürmek, yeniliği, üretkenliği ve ekonomik büyümeyi desteklemek gibi amaçları taşımaktadır. Ayrıca Cohen ve Leicester (2000, s.65), yaşam boyu eğitimin bireylerin zorunlu eğitimlerini tamamladıktan sonra bilgilerini, becerilerini ve entellektüel performanslarını geliştirmeye devam etmeleri idealine hizmet ettiğini belirtmiştir.

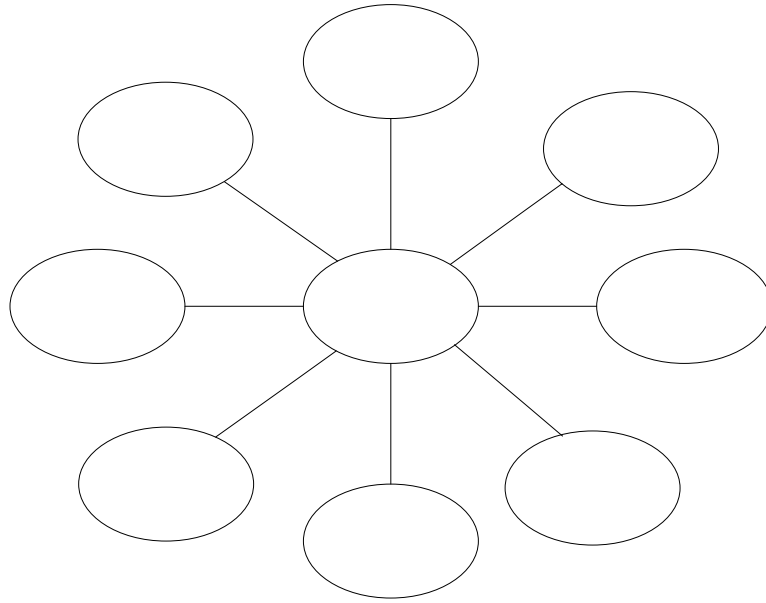
Bu bağlamda, yaşam boyu eğitimin, her bireyin ülkesinin ekonomik ve politik refahına katkıda bulunabilme düzeyini maksimuma çıkarmayı hedeflediği ve uzun vadede bireylere, girişimlere, ekonomiye ve topluma yararlar sağladığı söylenebilir. Yaşam boyu eğitimin belirtilen tüm bu amaçlarının gerçekleştirebilmesi, birbirine bağlı üç aşama ile mümkündür (Tuijnman, 1996):

- Tüm öğrenenlerin iş hayatı ve sonraki öğrenmeleri için gereksinim duydukları akademik ve mesleki yeterlilikleri kazanmalarında yaşam boyu eğitimin temellerini geliştirmek,
- Özellikle okuldan iş hayatına geçiş yaparken karşılarına çıkan sorunları yaşam boyu eğitim ilkesiyle çözmek,
- Yaşam boyu eğitim fikrini hayata geçirmek ve finanse etmek için devlet de dâhil bütün birimlerin rol ve sorumluluklarını tekrar yapılandırmak.

Tüm bu aşamaların hayata geçirilmesinde her yaştan öğrencinin, ebeveynlerin, işverenlerin, kurumların, öğretmenlerin ve eğitimcilerin, gönüllü veya özel kuruluşların ve farklı düzeylerdeki devlet dairelerinin görev ve sorumlulukları vardır.

Bunların çeşitli şekillerde ve çeşitli düzeylerde yerel, bölgesel ya da ulusal anlamda aktif katılımlarıyla yaşam boyu eğitim gerçekleştirilebilir. Özellikle de eğitim kurumlarının bu konuda üstüne düşen görevler daha fazladır. Sadece alan bilgisi vermek yerine öğrenmeye hazır bulunuşluk, değişikliklere karşı hazır oluş, öğrenme ve karar verme yeteneği gibi konularda öğrencilerin desteklenmesi gereklidir (Harney, 2002, ss.148-149) . Bu sayede onların yaşamı, öğrenme ile özdeşleştirerek eğitim süreçleri boyunca yeteneklerini, düşünme ve çalışma ilkelerini eğitmeleri mümkün olacaktır. Bu, eğitim kurumlarını, kendi kendine karar verebilen, aktif, yaşam boyu tüm öğrenmelerinden sorumlu bireylerin oluşturduğu ve yaşam boyu eğitimin temellerinin atıldığı yerler haline getirmek anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yaşam boyu eğitimin, akademik düşüncenin temel ilkesi olmayı hedeflediği söylenebilir. Özellikle üniversitelerin, mesleki uyumu yani yaşam boyu eğitimi müfredat programlarının bir parçası yapmaları büyük önem taşımaktadır.

Parkinson (1999, ss.18-19), öğretim elemanlarının ve öğrencilerin edilgen eğitim anlayışından vazgeçerek, etkin öğrenme yöntemlerini gerçekleştirmelerinin, yaşam boyu öğrenme için gerekli beceri ve tutumlar geliştirmelerini sağladığını ileri sürerek yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen etkinlikleri aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

Şekil 1: Yaşam Boyu Öğrenmeyi Destekleyen Etkinlikler*

Üniversitelerdeki bölümler, öğrenme güdüsünü edinmeye yardımcı olarak öğrencilere mezuniyet diplomalarının sadece bir başlangıç olacağı fikrinden hareketle yaşam boyu öğrenme tutum ve becerilerini kazandırmayı amaçlamalıdır. Bu da öğrenciliği sırasında onlara, öğrenme ve kendi eğitimini yönetme sorumluluğu vererek ve sürekli öğrenme tutumu geliştirmesine katkı sağlayarak gerçekleştirilebilir.

Yaşam boyu öğretim, kişilere temel becerilerini yenileme fırsatı tanımasının yanı sıra onlara ileri düzeyde yetkinlikler kazandırarak gereksinim duyulan konularda bilgi sahibi olmaları için 'ikinci bir fırsat' doğurur.

* (Parkinson, 1999, s.19)'den çevrilmiştir.

Yaşam boyu eğitimin meslek yaşantısında uygulanan biçimi olan “Sürekli Eğitim” ise “bireylerin yeteneklerini geliştirme; bilgilerini zenginleştirme; teknik veya mesleki niteliklerini artırma veya yeni bir yönde değiştirme; kişisel, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimlerdeki tutum ve davranış değişikliklerini sağlamaya katkı sağlayan ve okullardaki eğitimin yerini alan içeriği, düzeyi ve yöntemi ne olursa olsun resmi ya da resmi olmayan planlı eğitim süreçlerinin bir bütünü” (UNESCO, 1997) şeklinde tanımlanabilir. Buna dayanarak sürekli eğitimin bireylerin okul hayatında önceden kazanmış oldukları bilgi, beceri ve tutumları okul sonrasında geliştirmeye katkı sağlayan bir süreç olduğunu söylemek mümkündür. Sürekli eğitim, aynı amacı taşıyan birçok kavramla ifade edilebilir. Bunlar sürekli eğitim (continuing education), sürekli öğrenim (continuing learning), profesyonel gelişim (professional development), sürekli profesyonel eğitim (Continuing Professional Education-CPE), sürekli profesyonel gelişim (Continuing Professional Development-CPD), personel gelişimi (staff development) biçiminde belirtilebilir.

Çalışanların performanslarını geliştirerek işlerinde daha etkin ve verimli olmalarını sağlamak, daha kaliteli hizmetler sunmalarına yardımcı olmak, kişisel ve mesleki gelişim olanaklarını geliştirmek, iş tatminlerine yardım etmek, kariyer görüşlerini geliştirmek ve yeni düşüncelerle mesleki ilgi ve heyecanlarını artırmak sürekli eğitimin meslek yaşantısındaki genel hedeflerini oluşturmaktadır (Doney, 1998, s.486; Chatterjee, 1993, s. 349-350). Houle (1980) ise sürekli eğitim programlarının odaklanmış olduğu temel hedefleri şu şekilde sıralamıştır:

- Mesleğin tanımlanan işlevlerini açıklamak,
- Kuramsal bilgi hakimiyeti sağlamak,
- Sorunları çözme yeteneği kazandırmak,
- Uygulama bilgisinin kullanımı sağlamak,
- Mesleki uzmanlığın ötesinde kişisel gelişimi gerçekleştirmek,
- Deneyim ve nitelik kazandırmak,
- Farklı bir alt kültür oluşturmak,
- Yasal destek sağlamak,
- Diğer mesleklerle ilişkiler geliştirmek,
- Hizmeti kullanan kişilerle ilişkiler geliştirmek.

Tüm bu hedefler doğrultusunda sürekli eğitimin bireylerin var olan bilgi birikimi ve becerilerini geliştirmeyi, onların iş motivasyonlarını artırarak daha nitelikli hizmetler üretmelerini amaçladığı söylenebilir. Bu amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak geliştirilen bazı sürekli eğitim modellerinin varlığından bahsedilebilir. Bunlar (Nowlen, 1988):

- *Güncelleme Modeli*: Çalışan bireylerin işleriyle ilgili bilgilerini yenilemek amacıyla verilen, bilgi ağırlıklı, kısa ve öğretici kursları içeren modeldir. Onların sahip oldukları bilgi birikimi, yaptıkları ve yapabilecekleri arasındaki boşlukları ortadan kaldırmayı amaçlar. Sorunları tanımlamak yerine sorunların çözümü üzerine odaklanması ve çalışanların iletişim becerileri, motivasyonları, zayıf ve güçlü yönleri gibi özellikleriyle çok az ilgilenmesi modelin olumsuz yanlarını oluşturur.
- *Yeterlik Modeli*: Güncel bilgiyi, çalışan bireylerin sahip oldukları eleştirel düşünme yeteneği, iletişim becerileri, karakterleri, mesleki yetenekleri ve motivasyonları ile bütünleştirmeyi kapsayan modeldir. Alıştırma, durum analizleri, problem çözme, drama gibi etkinlikler aracılığıyla istenilen değişikliklerin çalışana kazandırılması amaçlanır. Kültür, çevre ve toplumsal değerleri göz önüne almaması modelin olumsuz yanları olarak belirtilebilir.
- *Performans Modeli*: Çevrenin, toplumsal değerlerin ve kültürün, kişisel görev ve yeteneklerin çalışan bireylerin performansları üzerinde etkili olduğunu savunan modeldir. Bireylerin performansını etkileyen tüm etkenlerin ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır. Karışık ve uygulanmasının pahalıya mâl olması, kurumdaki farklı birimlerin ortak hareket etmelerini sağlamanın zorluğu ve bütünle uğraşırken detayları göz ardı etmesi de bu modelin zayıf yönleridir.

Olumlu ve olumsuz yönleriyle ifade edilen sürekli eğitim modellerinden sadece birine bağımlı kalmak yeterli olmayabilir. Bu anlamda üç modelin bir arada kullanılması istenilen hedeflere ulaşmak açısından daha etkili olabilir.

Genel olarak bakıldığında sürekli eğitim, konferans, çalıştay, seminer ve kurslar gibi resmi eğitim olanaklarının yanı sıra okumak, gözlemlemek ve meslektaşlarıyla tartışmak gibi resmi olmayan etkinlikleri kapsamaktadır. Çalışan bireylerin sürekli eğitim gereksinimlerini karşılamaya yönelik bazı yol ve yöntemler şunlardır (Alansari ve Al-Shehab, 2006, s.1027; Varlejs, 1999, s.1032; Flatley ve Weber, 2004, s.490):

- ***Kongre, konferans ve seminerlere katılım:*** Bireylerin eğitim gereksinimlerine yönelik olarak kongre, konferans veya seminerlere dinleyici olarak ya da hazırladıkları bir bildiriyle katılmaları, yenilikleri takip etmeleri ve bilgi paylaşımı sağlamaları açısından önemli bir etkinliktir.
- ***Uzaktan eğitim:*** Bilgisayar teknolojilerinin yardımıyla, öğretene ve öğrenenin zaman ve mekan açısından birbirinden bağımsız olduğu, belli bir zaman aralığı için programlanmış bilgisayar, telefon, faks, teyp, video vb. gibi eğitsel ortamların kullanıldığı resmi eğitim türlerinden biridir.
- ***Kurum dışındaki kurslara katılım:*** Kurumların iş kalitesini ve çalışanın verimliliğini arttırmak üzere bütçeden pay ayırarak çalışanların işleriyle ilgili düzenlenen kurum dışında yapılan kurslara katılması etkinliktir.
- ***Hizmet içi eğitimler:*** Çalışanların eğitim gereksinimlerinin belirlenerek görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak amacıyla yapılan eğitim etkinliğidir.
- ***Mesleki yayınların izlenmesi, kişisel okumalar:*** Çalışan bireylerin çalışma alanları ve bireysel ilgilerine yönelik kitap, makale, bülten gibi yayınlanan her türlü kaynakları izleyerek kendilerini geliştirdikleri yöntemdir.
- ***Mesleki derneklere ve haberleşme listelerine üyelikler:*** Çalışanların alanlarıyla ilgili dernek ve haberleşme listelerine üye olmaları, o alandaki son gelişmeleri izleyebilmeleri açısından önem taşımaktadır. Dernek yayınlarının ve Web sitelerinin takip edilmesi, derneklerin oluşturduğu çalışma gruplarında görev alma, elektronik haberleşme (tartışma) listelerine üye olarak güncel mesleki konuları izleme, sorun ve önerileri paylaşma gibi olanaklar sayesinde bireylerin gelişimine katkı sağlayan etkinliktir.

- **Rehberlik:** Uzman olan bireylerin daha az deneyimi olan bireylere, sistemli bir biçimde yol göstermesi olarak ifade edilebilir. Belli sayıda çalışanların alanında daha tecrübeli bir grup liderliğinde bir araya gelerek yaptıkları öğretim ortaklığıdır. Özellikle yeni mezun olmuş bireyler için etkili bir yöntemdir.
- **Çevrimiçi kaynakların izlenmesi:** Çalışanların kendi alanlarıyla ilgili yeni gelişmeleri, İnternet kaynakları yardımıyla takip etmeleri, daha önceden sahip oldukları bilgilerini güncellemeleri açısından onlara katkıda bulunan diğer bir yoldur.

Tüm bu etkinliklerin birbiriyle bütünleşik, sistemli ve sürekli bir döngüde gerçekleştirilmesi çalışan bireylerin alanlarıyla ilgili yenilikleri takip etmeleri ve hem bireysel hem de kurumsal açıdan gelişimleri için gereklidir.

Sonuç olarak, yaşam boyu ve sürekli eğitimi, eğitim kurumlarında, evde, işte ve toplumun her katmanında yaş, statü ve eğitim düzeyine bakılmaksızın insanların bilgi, beceri ve mesleksi başarılarla donatılması üzerine yoğunlaşan planlı ve düzenli bir öğrenme faaliyeti olarak görmek ve yaşamın tüm evrelerine yaymak önemlidir.

2.1.4. EĞİTİM GEREKSİNİMİ

Öğrenme merakı, insan yaşamının hemen her aşamasında vardır. Dünyayı kavrama, bilgiyi edinme ve kullanmada bir araç olan eğitim, bu merakın giderilmesinde de önemli bir role sahiptir. Günümüzde başta bilim ve teknoloji olmak üzere her alanda yaşanan hızlı değişim ve gelişimlere bireylerin uyum sağlayabilmesi ancak nitelikli eğitimle mümkündür. Tanilli'nin (2004, s.14) belirttiği gibi eğitim içeriği, bir yüzyıldan ötekine ve toplumdan topluma değişkenlik gösterse bile, eğitilme zorunluluğu evrenseldir ve insanın doğası eğitilmeyi gerektirir. Bu gereksinim nedeniyledir ki insanlar arasında gün geçtikçe eğitim görmeye ve eğitim düzeylerini yükseltmeye karşı önüne geçilmez bir eğilimin yaygınlaştığı görülmektedir (Başaran, 1989, s.23). Bu noktadan hareketle eğitimin sadece okulla sınırlı kalmadığı ve bireylerin iş yaşantılarını da etkileyen bir süreç olduğu söylenebilir.

Bireylerin iş yaşantılarını sürdürürken alanlarıyla ilgili var olan yenilikleri takip etme zorunluluğu, kurumların da eğitim konusunu sürekli olarak göz önünde bulundurmaları sonucunu doğurur. Çalışanların mesleki gelişim ve değişimler sonucunda oluşan eğitim gereksinimlerini karşılamak, onların performanslarının artırılması açısından önemlidir.

Bu anlamda kurumların eğitimle ilgili olarak özellikle, *öncelik verilecek eğitimin türü ve eğitim için seçilecek personel grubunun belirlenmesi* konuları üzerinde tartıştığı görülmektedir. Eğitime en çok gereksinim duyan personel gruplarına öncelik verilmesi en sık tercih edilen durum olmasına rağmen eğitim için seçilecek grubun belirlenmesinde bazı farklı yaklaşımlar da dikkati çekmektedir. Bunlar (Tutum, 1979, s.130):

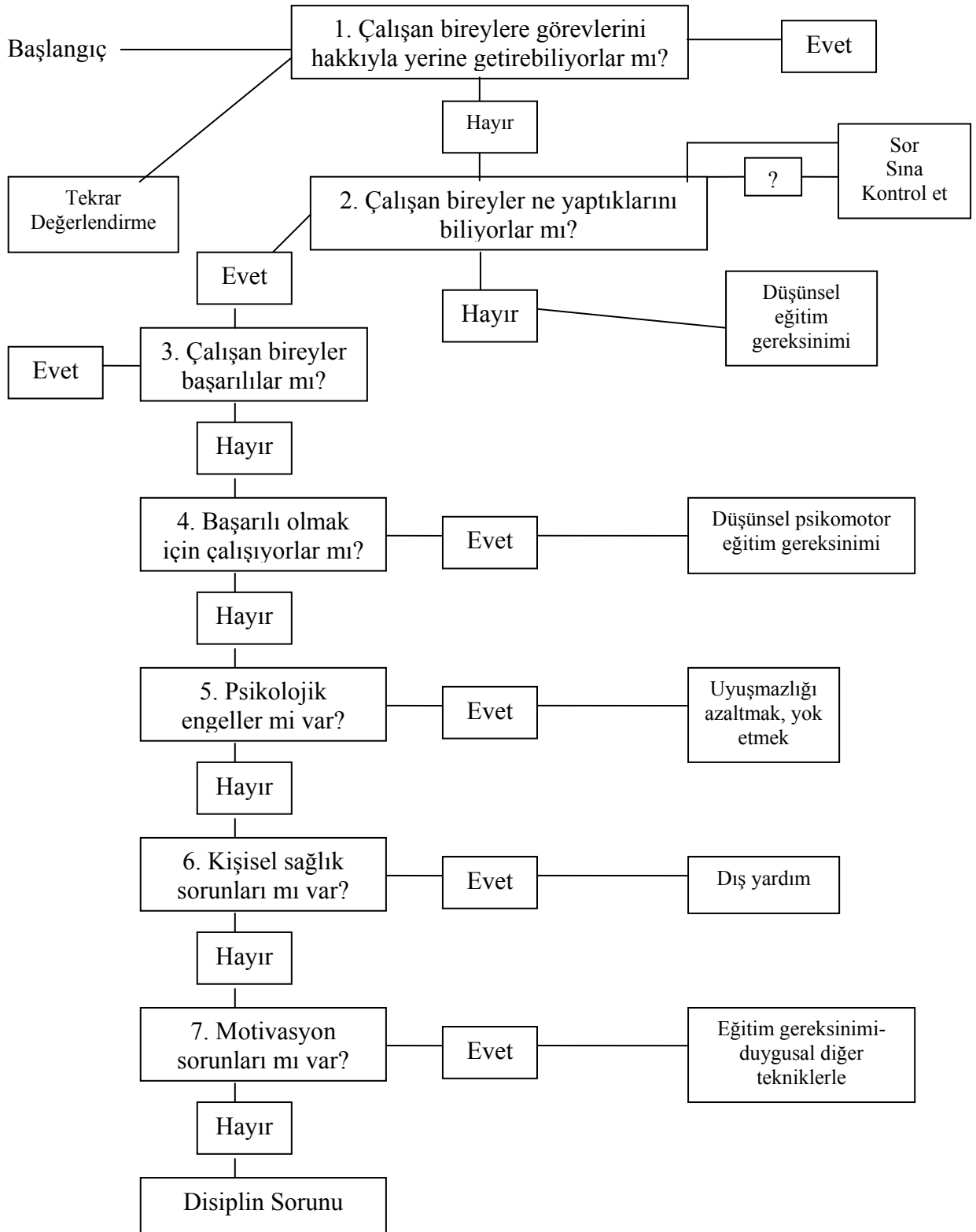
- a) *Eğitime piramidin tabanından başlamak*: Rutin ve az beceri isteyen meslek gruplarını ilgilendirdiği ve bu gruplar için eğitim gereksiniminin en çok tabandaki çalışanlarda mevcut olduğu görüşü hâkimdir.
- b) *En yukarıdan başlamak*: Eğitimin en üst düzeydeki çalışanlardan başlayarak dalga dalga ast düzeye doğru yayılacağı ve eğitim sonunda yönetimin her kesiminde gelişmelerin yaşanacağı fikri vardır.
- c) *Ortalardan başlamak*: İş yapan çalışan ile doğrudan ilişkili olan orta kademe yöneticileri, öğrendiklerini astlarına doğrudan iletecek konumda olduklarından eğitimin daha verimli olacağı düşüncesi söz konusudur.

Hangi personel grubundan başlayarak eğitim verileceğini belirlemenin güç olduğu açıktır. Bu nedenle eğitimin kurumlarda birçok düzey ve sınıflara yönelmiş olduğu söylenebilir. Tutum'a göre (1979, s.130-131) öncelik sırasını belirlemek yerine basamak biçiminde iki veya üç derece saptamak daha doğru olabilir. Birinci basamakta eğitimcilerin yetiştirilmesi, ikinci basamakta her düzeydeki yöneticilerin eğitilmesi, üçüncü basamakta ise personel yöneticisi, örgüt ve yöntem uzmanları gibi yönetimin türlü uzmanlık alanlarındaki görevlilerin eğitilmesi sağlanabilir.

Bireylere uygulanacak eğitim programları oluşturulmadan önce, onların var olan eğitim gereksinimlerinin incelenmesi eğitim verilecek grupların belirlenmesi kadar önemlidir. Cooke (1979, s.257-261), yapılacak olan bu incelemenin, çalışanların düşünsel, psikomotor ve duygusal; çatışma giderici ya da örgüt dışından bir desteğe gereksinimi olup olmadığını açığa çıkaran bir nitelik taşımasının gerekliliğini savunarak bir model geliştirmiştir.

Cooke'nin (1979, s.257-261) "Eğitim Gereksinimlerini Tanımlama Modeli"ne göre (Şekil 2) eğitim gereksinimleri tanımlamak için öncelikle çalışan bireylerin görevlerini tümüyle yerine getirip getirmediği araştırılır. Görevlerini yerine getiremedikleri kanısı oluşmuşsa, "bireyler ne yapacaklarını biliyor mu?" sorusunun yanıtı aranır. Ne yapacaklarını bilmiyorsa, onlara görevlerinin özelliklerini tanıtıcı bilgilerin verilmesi yoluna gidilir. Bu durum onların düşünsel eğitim gereksinimlerinin var olduğu anlamını taşır. Ne yapacaklarını biliyorsa, görevlerinde başarılı olup olmadıklarına bakılır. Görevlerinde başarılı olmamalarına rağmen belli bir çaba gösteriyorsa eğitim gereksinimleri düşünsel psikomotor olarak belirginleşmiş olduğu görülür. Çaba göstermiyorsa, onları etkileyen psikolojik engellerin araştırılması gerekir. Bu engeller, çatışmayı azaltıcı veya giderici eğitim gereksinimlerinin olduğu sonucunu doğurur. Böyle bir durumda var olan uyumsuzluğu ortadan kaldırmak gerekir. Psikolojik engellerle karşılaşmamış olsalar bile yöneticiler başka türden etmenleri araştırmak zorundadırlar. Çalışan bireyler sağlıkları ile ilgili kişisel bir nedenle görevlerini yerine getiremiyorlarsa onların örgüt dışından bir desteğe gereksinimleri olduğu söylenebilir. Bu türden bir zorlukla da karşılaşmıyorlarsa, örgütte güdüleme (motivasyon) ile ilgili bir sorunun olup olmadığı incelenmelidir. Böyle bir sorunun olması da disiplinden kaynaklanır ve bu duygusal eğitim gereksinimi olarak adlandırılır.

Şekil 2: Eğitim Gereksinimlerini Tanımlama Modeli*

* (Cooke, 1979, s.258)'den çevrilmiştir.

Eğitim gereksinimi insan kaynakları yönetimi açısından bakıldığında çalışan bireylerin görevlerinin gerektirdikleri ile mevcut bilgi ve becerileri arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır (zdemir, 2002, s.2). Onların bu gereksinimlerini belirleme ancak “eğitim ihtiyaç analizi” ile mümkün olabilmektedir. Eğitim ihtiyaç analizi, “alışanların hangi bilgi, beceri ve tutum eksikliği içinde olduğu ve bu açığın nasıl ve ne zaman kapatılabileceğinin sistematik olarak incelenmesi” (Ferdinand, 1988, s.27) şeklinde ifade edilebilir. Diğer bir anlamıyla “alışanların performans ve becerilerini geliştirmeye yönelik olarak kurumdaki potansiyel problemleri tanımlama ve gözden geçirme” (McClelland, 1993, s.12) biçiminde belirtilebilir. Tüm bu tanımlar ışığında eğitim ihtiyaç analizinin, kurumlarda çalışan bireylerin eğitim gereksinimlerini belirleyerek bunları karşılamaya yönelik çözümler geliştirdiği görülür.

Eğitim ihtiyaç analizi, eğitim gereksinimlerini kurumun sistemlerinden kaynaklanan sorunlardan ayırma, hangi eğitimlerin çalışanların mevcut görevleri ile uyumlu olduğunu saptama, hangilerinin performans arttıracadığını belirleme, performansın artması için eğitimlerin nasıl kurgulanması gerektiğini bulma ve artan performansın kurumun elde edeceği sonuçlar üzerinde olumlu etki yapmasını sağlama hedeflerine yönelik olarak yapılmaktadır (MİDA, 2005).

McGehee ve Thayer (1961), eğitim gereksinimlerinin belirlenmesine yönelik olarak üç sürecin varlığından söz etmektedir. Bunlar:

Kurum analizi:

Kurum içinde eğitimin nerede uygulanacadığını belirlemeye yöneliktir. Kurumun hedef ve stratejilerine, örgüt ortamının, verimlilik göstergelerinin ve insan kaynaklarının analizi üzerine odaklanan bir inceleme sürecidir.

İş Analizi:

Kurumdaki işler ve görevler hakkında sistematik veriler toplamayı içermektedir. Bu süreçte, her iş için yapılması istenen görevler hakkındaki bilgiyi belirleme ve bu görevleri yerine getirmek için gereksinim duyulan bilgi/beceri ve yetenekleri tanımlama ve performans standartlarını oluşturmayı amaçlanmaktadır.

Kişi Analizi:

Kurumun hedefleri, durum analizleri ve gözlemsel analizler kullanılarak kişilerin kurumdaki görevlerini ne kadar yerine getirip getirmediğini bulmanın hedeflendiği bir süreçtir. Çalışanlarda var olan bilgi/becerilerle onların ortaya koydukları mevcut performansların, standart (istenen) performanslara uygun olup olmadığı araştırılmaktadır.

Kurum, iş ve kişi analizi sonucunda, ortaya çıkan gereksinimlerin eğitsel nitelikli olup olmadığı belirlenir. Eğitsel nitelikli olduğuna karar verilmişse, bir program doğrultusunda eğitim gereksinimlerinin hangi eğitimlerle karşılanabileceği araştırılması gerçekleştirilir. Özdemir'e göre (2002, s. 6), eğitim ihtiyaç analizi'nin faydaları şu şekilde özetlenebilir:

- Eğitim alınması gereken konularda önceliklerin belirlenmesini sağlar.
- Çalışanlara verilecek doğru eğitim ile bireylerin ve buna bağlı olarak da kurumların performanslarını artırır.
- Verilecek eğitimlerin kurumların hedeflerine hizmet eden eğitimler olmasına yardımcı olur.
- Gereksinim belirleme sürecine çalışanların katılması, onların eğitim etkinliklerine daha aktif bir şekilde katılımlarını sağlar.
- Eğitim için kullanılacak kaynaklarla ilgili gereksiz masrafları önler.
- Çeşitli unvan grupları için, kariyer planları doğrultusunda almaları gereken eğitimleri ortaya çıkarır.
- Doğru kişiler için doğru alanlarda yatırım yapmaya yardımcı olur.
- Eğitimlerden maksimum fayda sağlanmasında rol oynar.
- Eğitimin işe transfer edilebilme oranını artırır.
- Çalışanların görevlerini gerçekleştirirken karşılaştıkları zorlukları ortaya çıkarır.
- Daha önce verilen eğitimlerin uygulamaya aktarılması sırasında yaşanan zorlukları ortaya koyar.

Eğitim ihtiyaç analizi, eğitim gereksinimleri belirlemek için bazı yöntemleri kullanmaktadır. Bunlar (İNKA, 2005):

- *Birebir görüşmeler gerçekleştirmek:* Bu yöntemde, yöneticilerle çalışanlar arasında birebir görüşmeler yapılır. Eğitim gereksinimleri konusunda kritik noktaların ortaya çıkarılması sağlanır. Sürenin etkin kullanımı ve detaylı bilgi edinilmesi açısından deneyimli görüşmecilerin bulunması gereklidir. Oldukça detaylı bilgi sağlamasına rağmen maliyeti en yüksek ve uzun zaman alan analiz yöntemlerinden biridir.
- *Odak grup toplantıları:* Sistematik veri toplama yöntemlerinden biri olan odak grup toplantılarından elde edilen detaylı veriler, birebir görüşmelerden elde edilen verilerin pekiştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Aynı performans sorununu yaşayan ya da aynı seviyedeki çalışanların bir araya getirilmesinin sağlanması baskın bir grubun oluşmaması için gereklidir. Bununla birlikte kişisel eğitim gereksinimlerinin belirlenmesine imkân vermemesi ve verilerin toplanmasının uzun zaman alması yöntemin istenmeyen unsurlarındandır.
- *Anketler:* Bu yöntem, çalışanların başkalarının fikirlerinden etkilenmeden kendi düşüncelerini ortaya koyabilmelerini mümkün kılmaktadır. Kısa sürede veri toplama ve analiz etme imkânı sağlamaktadır. Bu yöntem için hazırlanacak anket sorularının herkes tarafından aynı şekilde anlaşılabilir olması için soruların basit ve kısa olması önemlidir.
- *Performans Değerlendirmesi Sonuçları:* Eğitim gereksinimlerini belirlemenin bir diğer yolu da performans değerlendirme sistemi sonuçlarını kullanmaktır. Bu yöntemde, performans değerlendirme sonuçlarının analiz edilmesi ile hedeflenen performans düzeyinden sapmalar açıkça ortaya koyulabilmekte ve düzenlenmesi gereken eğitim etkinlikleri için detaylı bilgi sağlanabilmektedir. Dolayısıyla yöntemin güvenilirlik derecesi, değerlendirme sisteminin nitelikleriyle doğru orantılıdır. Böylece performans farklarının giderilmesi için çalışanların bireysel eğitim gereksinimleri belirlenip kurumun tamamındaki genel eğitim gereksinimleri ortaya konulabilmektedir.

Bu yöntemlerin yanı sıra eğitim gereksinimlerini belirlemeye yönelik bilgiler toplamak için, çalışan bireylerin zayıf ve güçlü yönlerini nesnel biçimde ortaya koyacak performans değerlendirme raporları (sicil raporları), onların görüş ve düşüncelerini saptamaya yarayan soru kâğıtları, bilgi seviyelerini ölçmeye yardımcı olan testler ve eğitim araştırmalarını değerlendirme ve programlarını onaylama amacıyla oluşturulacak eğitim kurulları gibi yöntemlerden de yararlanılabilmektedir.

Sonuç olarak, eğitim gereksinimi belirlemeye yönelik tüm yöntemlerin birbiriyle bütünlük bir biçimde kullanılması ve verilerin detaylı olarak sağlanması oldukça önemlidir. Elde edilecek bilgiler ışığında doğru zamanda, doğru çalışan grubuna, doğru içerik ve yöntemlerle gereksinim duyulan eğitimlerin verilmesi, eğitimden beklenen değer oluşmasına katkıda bulunabilir.

2.2. KÜTÜPHANECİLİK EĞİTİMİ

2.2.1. Dünya’da Kütüphanecilik Eğitimi

Bir meslek dalı olarak kütüphanecilik, ilk çağdan günümüze uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. Buna rağmen kütüphaneciliğin bilim dalı niteliği kazanması ve nitelikli kütüphaneciler yetiştirilmeye başlanması ancak 19.yüzyılın son çeyreğinden itibaren mümkün olabilmiştir. Bu sayede usta-çırak ilişkisi şeklinde sürdürülen mesleki eğitim, okullara taşınarak resmi bir nitelik kazanmıştır.

ABD ve Kanada’da kütüphanecilik eğitiminin gelişimini beş dönemde incelemek mümkündür (Carroll, 1975, s.8): *Dewey öncesi dönem, Dewey’den Williamson’a kadar olan dönem, 1919’dan 1939’a kadar olan dönem, 1940’dan 1960’a kadar olan dönem ve 1960’dan günümüze kadar olan dönem.*

Dewey öncesi dönem, Melvil Dewey'in 1887'de Kolombiya Üniversitesi'nde ilk resmi kütüphanecilik okulunu kurmasından önceki zaman dilimini ifade etmektedir. Bu dönemde, kütüphanecilik okullarına duyulan gereksinim ilk kez Münih'te Martin Schrettinger tarafından dile getirilmiştir. Kütüphanelerin sayısının az olması, dermelerin küçük koleksiyonlardan oluşması ve kütüphane hizmetlerinin yalnızca bilim adamlarıyla din adamları tarafından veriliyor olması bu gereksiniminin büyük boyutlarda olmadığını göstermektedir (Nasri, 1972, s.416). 19.yüzyılın sonlarına doğru, kolej ve üniversitelerin daha resmi dermeler toplamaya başlaması ve hükümetlerle özel kuruluşların vermiş oldukları destekler sonucunda kütüphanelerin yaygınlaştığı ve dermelerindeki sayıların arttığı görülmektedir. Bu durum sonucunda, kütüphane hizmetlerini vermek için nitelikli insan gücüne gereksinim duyulmuş ve kütüphanecilerin var olan sorumlulukları, bilgi kaynaklarını düzenleme ve idari görevleri yerine getirme şeklinde genişlemiştir.

Dewey'den Williamson'a kadar olan dönem, Dewey'in 1887'de Kolombiya Üniversitesi'nde kütüphanecilik okulunu kurmasıyla başlamakta, 1920'lerin başında oluşturulan Williamson raporlarıyla son bulmaktadır. Kütüphanecilik okulunun açılması, bu dönem için meslekte uzmanlaşmanın ve gelişimin sağlanması açısından atılan ilk önemli adım olarak kabul edilmektedir (Bramley, 1969, s.77). Bu dönem boyunca, teknik eğitimin ön planda olduğu görülmektedir. Ayrıca kütüphanecilik derneklerinin kütüphane eğitimi ile olan yakın ilişkileri, kütüphanecilik okullarının gelişmesine katkı sağlamıştır. Özellikle Amerikan Kütüphane Derneği (American Library Association) ve kütüphanecilik okullarının ilk standartlarını oluşturan Amerikan Kütüphane Okulları Derneği'nin (Association of American Library Schools-AASL) bu gelişimdeki rolleri dikkat çekmektedir (Bramley, 1969, s.78; Carroll, 1975, s.8). Bunun yanı sıra bu döneme, kütüphanecilik eğitimi ile ilgili olarak Charles C. Williamson tarafından 1921 ve 1923'te hazırlanan Williamson raporları damgasını vurmaktadır. Bu raporlar, günümüzde hala uygulanmakta olan pek çok ilkeyi ortaya koyması nedeniyle kütüphanecilik eğitimi için bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir.

Bu raporlarla birlikte kütüphanecilik eğitimi alabilmek için asgari koşulların belirlenmesi ile mevcut okulların eksiklikleri tanımlanmıştır. Mesleki hakimiyetin okullar sayesinde kazanılacağı, üniversite mezunu olmanın zorunlu tutulması, Amerikan Kütüphane Derneği'nin kütüphanecilik okullarında verilen eğitimin niteliğini onaylama sorumluluğunu üzerine alması ve benzeri konular bu raporlarda yer alan önemli gelişmeler arasında sıralanmıştır (Carroll, 1975, ss.10-11).

1919'dan 1939'a kadar olan dönem, mesleki eğitimin üniversite düzeyinde verilmesinin kökleştiği dönemdir. Bu dönemde kuramsal temelli eğitim, Dewey'in meslek temelli eğitim modelini etkilemiş, okullarda verilen eğitimin niteliğini onaylama (akreditasyon) konusu önem kazanmıştır. 1926 yılında Chicago'da kütüphanecilik okulunun açılması bu dönemin önemli olaylarından biridir. Nitekim bu okul sayesinde, akademik çalışmalar, bilimsel araştırmalar, konferanslar ve bilimsel yayınların önemi artmıştır. Yine bu dönemde, kütüphanecilik alanında ilk doktora programı ortaya çıkmış, profesyonel olarak araştırmacılar yetiştirmeye yönelik önemli adımlar atılmıştır (Buckland, 2005, s.8).

1940'dan 1960'a kadar olan dönem, kütüphanecilik eğitiminin gelişimini etkileyen önemli araştırma ve konferansların yapıldığı bir dönem olmuştur. Üniversitelerdeki kütüphanecilik bölümlerinin, araştırma merkezlerini ve kütüphanecilik eğitmenlerini bünyesinde bulundurmaları, kütüphanecilik eğitimi almak isteyen öğrencilerin geniş bir üniversite eğitimi hazırlığı alma zorunluluğu, kütüphanecilik eğitiminin dört yılda tamamlanması ve buna ek olarak yüksek lisans ve doktora eğitimlerinin de verilebilmesi, lisans programlarının değerlendirilmesi gerekliliği, kütüphanecilik eğitimi için oluşturulacak müfredat, kütüphanecilik eğitimi ile ilgili yayınlara olan gereksinim bu konferanslarda dile getirilen önemli noktalar olmuştur (Carroll, 1975, ss.14-15). Ayrıca, 1940'lı yıllar boyunca birçok önemli araştırma ve raporların kütüphanecilik eğitimine şekil verdiği söylenebilir.

Bu araştırma ve raporlarda kütüphanecilik eğitmenlerinin yetiştirilmesi ve lisans programlarının hazırlanması, daha güçlü okullara sahip olunması, mesleki çevreyle akademik çevre arasında sürekli dayanışmanın olması, farklı özelliklere sahip çalışanlara farklı türde eğitimlerin verilmesi ve benzeri eleştirilerin dile getirildiği görülmektedir (Nasri, 1972, ss.424-425; Carroll, 1975, ss.16-17). Özellikle konferans ve raporların etkisiyle kütüphanecilik eğitiminin yeniden şekillendiği ve gözden geçirildiği söylenebilir.

1960'dan günümüze kadar olan dönem, kütüphanecilik biliminin bilgi bilimi ile bütünleştirildiği dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası, bilginin nitelik ve nicelik açısından önlenemez artışıyla birlikte bilgi teknolojilerinin neden olduğu değişim, mevcut eğitim müfredatlarının yenilenmesini ve “bilgi” ve “bilgi yönetimi” gibi kavramların bölüm adlarında baskın bir şekilde kullanılması sonucunu beraberinde getirmiştir (Buckland ve Liu, 1995, s.15). Auld’a göre (1990, s.57), kütüphanecilik bilimi, bilginin saklanması, düzenlenmesi, eriştirilmesi uygulamalarını içermesi bakımından aynı zamanda bilgi biliminin ilkelerini de kapsamaktadır. Bu nedenledir ki bu dönemde yeni bir disiplin olarak ortaya çıkan bilgi bilimi, kütüphanecilik bilimini dolayısıyla kütüphanecilik eğitimi doğrudan etkilemiştir. Dolayısıyla geleneksel kütüphanecilik eğitimi, teknolojik uygulamaları da içeren modern bir yapı kazanmıştır.

Diğer ülkelerdeki kütüphanecilik eğitiminin de ABD ve Kanada’daki gelişmeler paralelinde ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle şekil aldığı söylenebilir. Genel bir fikir vermesi bakımından bazı ülkelerdeki kütüphanecilik eğitimine kısaca değinmek faydalı olabilir.

İngiltere’de 1919 yılında başlayan ve mezuniyet sonrası düzeyde sunulan kütüphanecilik eğitimi, 1964 yılından itibaren lisans düzeyinde vermeye başlamıştır. Günümüzde ise 17 bölümde lisans ve lisans üstü düzeyde devam etmekte ve “Chartered Institute of Library and Information Professionals-CILIP” mesleki derneği tarafından akredite edilmektedir (Bowman, 2005, s.312; Kum, 1970, s.25).

Almanya’da kütüphanecilik eğitimi, yüzyıl öncesine dayanmaktadır. Bugün ise çok yönlü bir eğitim sistemi içerisinde meslek eğitimi, meslek yüksek okullarında veya üniversitelerdeki yükseköğretim, hizmet içi eğitim ve yüksek lisans eğitimi olmak üzere çeşitli şekillerde verilmektedir. 9 meslek okulu ve bir üniversite, lisans ve lisans üstü eğitim olanakları sunmaktadır (Münnich ve Zotter, 2005, s.198; Krauss-Leichert, 2004, ss.55-56).

Fransa’da kütüphanecilik eğitimi ise Fransa Kütüphaneciler Derneği’nin 1821 yılında arşivci yetiştirmek amacıyla kurulan “Ecole de Chartes” okuluna kütüphanecilik ile ilgili konuları da eğitim programlarına koyulması yönündeki önerileri sonucunda 1932’de başlamıştır (Kum, 1970, s.25). Daha sonra diğer üniversitelerde devam etmiştir. Ayrıca 1992 yılında kütüphane yöneticilerinin sürekli eğitimlerine katkıda bulunmak amacıyla “National School of Library and Information Sciences (enssib)” kurulmuştur (enssib, 2003).

2.2.2. Türkiye’de Kütüphanecilik Eğitimi

Türkiye’de nitelikli kütüphaneci yetiştirmeye yönelik ilk girişimlerin Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ortaya çıktığı görülür. Cumhuriyet döneminden itibaren kütüphanelerin ve kütüphanecilerin geliştirilmesine yönelik çalışmaların ağırlık kazandığı ve bu konudaki girişimlerin sıklaştığı yadsınamaz bir gerçektir. Kütüphanecilik eğitimine yönelik ilk adımların atıldığı bu dönemlerde yurt dışından gelen uzmanların hazırladıkları inceleme raporları ve bu raporlar doğrultusunda oluşturulan kütüphanecilik kursları dikkati çeker.

Cumhuriyetin ilk yıllarında hazırlanan iki önemli rapor Türkiye’de kütüphanecilik eğitiminin kaderini belirlemiştir. Bu raporlardan ilki, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından incelemelerde bulunmak üzere Türkiye’ye davet edilen Kolombiya Üniversitesi profesörlerinden John Dewey’e aittir.

1924 yılında Dewey tarafından hazırlanan inceleme raporunda, kütüphanecilerin yetiştirilmesi için öğretmen okullarından birinde kütüphanecilik derslerinin verilmesi ve yurt dışına kişiler gönderilmesi konularında önerilere yer verilmiştir (Dewey, 1939). Bu raporu destekleyen bir diğer inceleme raporu ise Hamit Zübeyr Koşay tarafından 1925 yılında hazırlanmış, kütüphanecilik tekniklerini bilen nitelikli kütüphanecilerin yetiştirilmesine yönelik olarak Darülfünun'da bir kütüphanecilik bölümünün kurulması konusu bu raporda dile getirilmiştir (Baysal, 1992, s. 56). Bu iki inceleme raporu sayesinde, kütüphanecilik eğitiminin gerekliliği ve önemi Türkiye'de anlaşılmıştır. Hazırlanan bu raporların bir diğer önemi de Türkiye'de kütüphanecilik eğitiminin verilmesi için birçok kişinin yurtdışına gönderilmesine neden olmalarıdır. Bu sayede yurt dışına gönderilen kişiler, Türkiye'ye geri döndüklerinde açtıkları kurslar aracılığıyla deneyimlerini kütüphanecilere aktarma yoluna giderek kütüphanecilerin eğitimlerine katkılarda bulunmuşlardır (Baysal, 1992, s. 56).

Kütüphanecilik kursu açma yolundaki ilk adım, Fehmi Ethem Karatay tarafından atılmıştır. Karatay, yurt dışında edinmiş olduğu modern kütüphanecilik bilgilerini İstanbul'daki kütüphanecilere aktarmak üzere 1925-1926 yıllarında İstanbul'da kütüphanecilik kursu açmıştır. Bu kurs, Türkiye'deki ilk kütüphanecilik eğitimi olması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca Karatay, Türkiye'de ilk kütüphanecilik meslek kitabı kabul edilen ve ders notlarını da içeren bir kitap yayınlamıştır. "Kütüphanecilik", "Tasnif-i âşari kavaidi" ve "Kitabiyat" kısımlarından oluşan kitap, kütüphaneciler için gerekli bilgileri bünyesinde toplamıştır (Ötüken, 1957a, s.5). Karatay tarafından kütüphanecilik eğitime yönelik açılan kursların sürekli olmadığı ve son bulduğu görülür (Ötüken, 1957a, ss.1-5). Bu önemli girişimin ardından 1935 yılına kadar kütüphanecilik eğitimi ile ilgili önemli gelişmeler yaşandığı söylenemez.

1935 yılına gelindiğinde kütüphanecilik eğitimi ile ilgili bir diğer inceleme raporu karşımıza çıkmaktadır. Bu rapor, İstanbul kütüphanelerindeki yazma eserlerin katalog kayıtlarını hazırlamak üzere Maarif Vekaleti tarafından oluşturulan "Kütüphaneler Tasnif Komisyonu" başkanlığına getirilen Hellmut Ritter'in İstanbul'daki kütüphanelerin geliştirilmesi için kütüphanecilere verilecek eğitim önerilerini içermektedir (Artukoğlu, 1979, ss.2-3).

İstanbul’da bu gelişme yaşanırken 1936 yılında Ankara’da Yüksek Ziraat Enstitüsü Kütüphanesi’nde Josef Stummvoll tarafından bir diğer kütüphanecilik kursu açılmış ve kütüphane işlerine yönelik bilgiler kursa katılanlara verilmiştir (Ötüken, 1957a, s.6). Kütüphanecilerin eğitime yönelik bu ikinci girişim de ne yazık ki varlığını koruyamamıştır.

1941 yılında ise Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’nde (A.Ü. DTCF) Adnan Ötüken tarafından kütüphanecilik eğitime yönelik bir diğer kurs açma girişimi gerçekleştirilmiştir. Açılan bu kütüphanecilik kursları 1952 yılına kadar süreklilik temelinde devam etmiştir. İki bölümden oluşan kursun A bölümünde “Nazari ve amelî kütüphanecilik bilgisi”, “Amelî ve nazari arşiv bilgisi”, “Umumi bibliyografya”, “Hususî bibliyografya”, “Osmanlı paleografisi”, “Kütüphanecilik tatbikatı” ve “Eski metinler üzerinde tatbikat”; B bölümünde ise “Nazari ve amelî kütüphanecilik bilgisi”, “Umumi bibliyografya”, “Osmanlı paleografisi”, “Eski harfli metinler üzerinde tatbikat” ve “Kütüphanecilik tatbikatı” dersleri verilmiştir (Ötüken, 1957a, ss.16-17). Bu kursun temel özelliği ilk sürekli kütüphanecilik eğitimi olmasıdır. Diğer kurslara oranla daha kapsamlı ve sistemli bir şekilde hazırlanan kurs programı daha etkili olmuş ve ilgililerin dikkatini çekmiştir. Bu gelişme kütüphanecilik enstitüsü kurulması yolundaki çalışmaların hızlanmasını beraberinde getirmiştir.

Ötüken tarafından verilen kütüphanecilik kursunun etkisiyle 1952 yılında A.Ü. DTCF Profesörler Kurulu, kütüphanecilik derslerini Türk Dili ve Edebiyatı kürsüsüne bağlama kararı almıştır. Yine bu tarihlerde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkiye’ye davet edilen Kentucky Üniversitesi Kütüphanesi Müdürü Lawrence S. Thompson, Ankara ve İstanbul’da kurslar vermiş ve Türk kütüphaneciliği için önem arz eden raporunda Ankara ve İstanbul Üniversitelerinde kütüphanecilik okulu kurulması gerekliliğini belirtmiştir. Amerikan Kütüphanesi Müdürü Emily Dean, bu rapor doğrultusunda çeşitli görüşmeler ve başvurular yapmış ve Ford Vakfı’nın destek sağlamasına yardımcı olmuştur (Artukoğlu, 1979, s.5). Böylece Türkiye’deki ilk kütüphanecilik bölümü olan A.Ü. DTCF Kütüphanecilik Bölümü kurulmuştur.

1954-1955 yılında Adnan Ötüken'in verdiği derslerle öğrenimine başlayan bölüm, Fubright ve Ford Vakfı'nın gönderdiği öğretim elemanlarından destek almış, 1964 yılından itibaren ise Osman Ersoy başkanlığında Türk öğretim görevlilerinden oluşan kadrosuyla eğitimini sürdürmüştür (Artukoğlu, 1979, s.5). Türkiye'de üniversite bünyesinde ve bölüm düzeyinde öğretim imkânı sunan bu ilk kütüphanecilik eğitiminin, bölüm kurma yolundaki diğer girişimlere öncü ve örnek olduğu söylenebilir.

A.Ü. DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nün kurulmasından yaklaşık on yıl sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphane Komisyonu Başkanı Cavit Baysun'un Profesörler Kurulu'na kütüphanecilik kürsüsü kurma yolunda önerileri doğrultusunda ikinci kütüphanecilik bölümü olan İstanbul Üniversitesi (İ.Ü.) Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü kurulabilmiştir. 1962 yılında başlayan ön çalışmalar ve Adnan Ötüken, Macit Gökberk ve Alman kütüphanecilerden Rudolf Juchhoff'un katkılarıyla 1964 yılında bölüm öğretim hayatına başlamıştır (Baysal, 1987, s.6). Bölümün kurulduğu ilk yıllarda Meral (Şenöz) Alpay tercüman olarak ve Jale Baysal öğretim yardımcısı olarak görev almıştır. 1968 yılında Rudolf Juchhoff'un vefat etmesi nedeniyle öğretim kadrosu konusunda sıkıntılar yaşanmış, diğer bölümlerden öğretim üyesi desteği sağlama yoluna gidilmiştir (İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2006). Buna rağmen 1969-1974 yılları arasında bölüme öğrenci alımı gerçekleştirilememiştir.

1972-1973 yıllarında öğretime başlayan üçüncü kütüphanecilik bölümü, Hacettepe Üniversitesi (H.Ü.) Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'dür. İlhan Kum başkanlığında Nilüfer Tuncer, Berin U. Yurdadoğ, Tülin Sağlamtunç, Phyllis Lepon Erdoğan ve Adil Artukoğlu bölümün ilk öğretim kadrosunu oluşturmuş, Pittsburgh Üniversitesi'nden Thomas Minder ve Benjamin Whitten ise danışman olarak görev almıştır (Çakın, 1997, s.8). Lisansüstü düzeyde "bilim uzmanı" yetiştirmek amacıyla eğitime başlayan bölüm, 1974-1975 yılından itibaren lisans düzeyinde de eğitim vermeye başlamıştır (Çakın, 2000, s.5). Diğer kütüphanecilik bölümlerinden farklı olarak öğrencilere bir yıl boyunca, İngilizce hazırlık programı imkânı sunulmuş, yetiştirilecek kütüphanecilerin dil becerilerini de artırmak amaçlanmıştır (Kum, 1979, s.172).

1983-1984 öğretim yılına gelindiğinde üç bölümün yöneticileri ve temsilcileri toplanmış ve lisans programlarıyla ilgili bir takım kararlar almışlardır. Bunun yanı sıra bölümlerin kütüphaneciler kadar dokümantalist ve arşivist yetiştirme sorumluluğuna dikkat çekilerek, yeniden yapılanmaya karar verilmiştir (Çakın, 2005, s.15). 1988-1989 öğretim yılından itibaren kütüphanecilik eğitimi, “kütüphanecilik”, “arşivcilik” ve “dokümantasyon-enformasyon” olmak üzere üç anabilim dalı şeklinde verilmiştir.

A.Ü. DTCF Kütüphanecilik Bölümü, Arşivcilik Anabilim Dalı’na 1988-1989 öğretim yılında, Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı’na ise 1989-1990 öğretim yılında öğrencilerini kabul etmiştir. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü ise, A.Ü. DTCF Kütüphanecilik Bölümü ile eş zamanlı olarak 1989-1990 öğretim yılında Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı’nı oluşturmuştur. H.Ü. Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü’nün üç anabilim dalı şeklinde yapılanması ancak 1993-1994 öğretim yılında mümkün olmuştur (Çakın, 2005, s.15).

Ayrıca, 1987 yılında arşivci yetiştirmek amacıyla Hakkı Dursun Yıldız’ın katkılarıyla kurulan Marmara Üniversitesi (M.Ü.) Fen-Edebiyat Fakültesi Arşivcilik Bölümü 1988-1989 öğretim yılından itibaren eğitim hayatına başlamış, lisans programından önce öğrencilerine bir yıl İngilizce hazırlık programı sunmuştur (Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2005). 1994 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde kurulan Kütüphanecilik Bölümü ise akademik kadro ve alt yapı eksikliklerinden dolayı henüz eğitime başlayamamıştır (Atatürk Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2006).

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişim ile birlikte değişen talep ve beklentiler lisans programlarında değişiklik yapılmasını zorunlu kılmıştır (Çakın, 2000, ss.7-8). Bu zorunluluk nedeniyle Ankara, Hacettepe, İstanbul ve Marmara üniversitelerindeki bölümlerin eğitimleri yeniden yapılandırılarak, 2002-2003 öğretim yılından itibaren “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü” adı altında tüm anabilim dalları birleştirilmiş ve gelişmeler doğrultusunda yeni lisans programları oluşturulmuştur (Çakın, 2005, s.18). Aynı tarihlerde bir vakıf üniversitesi olan Başkent Üniversitesi’nde (B.Ü.) İletişim Fakültesi bünyesinde yeni bir bölüm kurulmuştur (Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2006).

Tüm anabilim dallarının “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü” adı altında toplanması ve lisans programlarının gözden geçirilmesi; ortaya çıkan yeni bilgi yönetim ortamlarında bilgi hizmetlerinin yürütülmesi, yönlendirmesi ve geliştirilmesi için nitelikli profesyonellerin yetiştirilmesi açısından oldukça önemli bir adım olarak kabul edilmiştir (Çakın, 2005, s.20).

Genel olarak bakıldığında, Türkiye’de kütüphanecilik eğitiminin Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte önem kazandığı, teknolojik gelişmeler ve eğilimler doğrultusunda bu eğitimin şekillendiği ve kütüphanecilere daha fazla uzmanlık kazandırmanın amaçlandığı görülmektedir.

3.BÖLÜM

KATALOGLAMA VE KATALOGLAMA EĞİTİMİ

3.1. KATALOGLAMA

Geçmişten günümüze kütüphaneler ve bilgi merkezleri sahip oldukları bilgi kaynaklarını önceden belirlenmiş çeşitli kurallar ve sistemler yardımıyla düzenlemiş; kütüphane katalogları aracılığıyla listeleyerek bu kaynakları kullanıcıların hizmetine sunmuşlardır. Teknik bir işlem olan kataloglama, bir bilgi kaynağının bibliyografik bilgilerinin saptanması, teknik okuma yoluyla konusunun belirlenmesi, sınıflama sistemlerinden faydalanarak konu numarasının verilmesi, konu başlıkları listelerinden konu başlıklarının oluşturulması, yer numarasının belirlenmesi ve kullanıcıların erişimine sunulması işlemlerinin tümünü içermektedir.

3.1.1. Kataloglamanın Tanımı

Kataloglama, tanımlayıcı kataloglama ve konu kataloglaması olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tanımlayıcı kataloglama, fiziksel olarak bir eseri tanımlama ve temel girişle ek girişleri belirleme ve biçimleme gibi iki kısımdan oluşurken; konu kataloglaması, konu başlıklarının belirlenmesi ve konu numaralarının verilmesi kısımlarını içermektedir (Bloomberg ve Evans, 1985/1989, ss.181-256). Genel olarak kataloglama terminolojisine bakıldığında:

Kataloglama, kütüphane ve bilgi merkezlerinin dermelerinde bulunan her türlü bilgi kaynağının kaynakçal kimliğinin belirli bir kural gereğince saptanması olarak tanımlanmaktadır (Yurdadoğ, 1974, s.36). Diğer bir deyişle kataloglama, bir dermedeki bilgi kaynaklarının belirli kurallar doğrultusunda bibliyografik olarak tanımlanıp; yazar, konu, eser adı gibi erişim öğelerinin sağlanması ve bunların kütüphane kataloglarında sunulması işlemlerini içermektedir (Keenan ve Johnston, 2000, s.38).

Sınıflama, nesnelerin benzerlik derecelerine göre mantıksal bir sırada düzenlenmesi işlemidir (Rowley, 1992/1996, s.391). Kütüphaneler ve bilgi merkezleri açısından değerlendirildiğinde ise sınıflama, bilgi kaynaklarının belirli sınıflama sistemlerine göre düzenlenmesi ve raftaki yerlerinin belirlenmesi işlemi olduğu söylenebilir (Baydur, 2006). Sınıflama, sınıflama sistemlerinin basılı listeleri olan sınıflama şemaları yardımıyla, bilgi kaynaklarının teknik okuması yapılarak konularını belirleme ve bu konuları temsil edecek numara ve/veya harflerden oluşan sembollerin (notasyon) oluşturulması işlemlerini içermektedir.

Konu başlıkları, bir bilgi kaynağının konusunu tanımlayan bir sözcük veya sözcük grubu olarak tanımlanabilir (Reitz, 2006). Nitekim, daha önceden belirlenmiş ve denetimli olan konu başlıkları listelerinde kullanılan bu başlıkların, bilgi kaynaklarının kullanıcılara sunulmasında önemli bir erişim noktası olduğu söylenebilir.

Bilgi kaynaklarının düzenlenmesi ve kullanıcılara sunulması işlemleri kütüphane ve bilgi merkezlerinin teknik işlemler veya kataloglama birimlerinde gerçekleştirilmektedir. Bu birimlerde bilgi kaynaklarının düzenlenmesine yönelik kataloglama, sınıflama ve konu başlıkları verme işlemleri yapılarak, bu kaynaklar gerek fiziksel gerekse konusal olarak tanımlanmakta ve kullanıcıların erişimine sunulmaktadır.

3.1.2. Kataloglamanın Amaç ve İşlevleri

Kütüphane ve bilgi merkezlerinin dermelerinde bulunan bilgi kaynaklarını düzenleme ve kullanıcıların hizmetine sunmada kataloglama işlemleri büyük bir öneme sahiptir. Nitekim, bilgi kaynaklarının gerek format gerekse sayıca göstermiş olduğu sürekli artış, kütüphane ve bilgi merkezlerinin sahip oldukları bilgi kaynaklarını belli kataloglama kural ve sistemlerini kullanarak düzenlemelerini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla kataloglama işlemleri kütüphane ve bilgi merkezleri için bir takım amaçlara hizmet etmektedir.

Kataloglamanın en temel amacı, kullanıcılara kütüphane ve bilgi merkezlerinin sahip oldukları bilgi kaynaklarını göstermek ve bu kaynakların raftaki yerlerini bildirmek için olanaklar sunmaktır (Bloomberg ve Evans, 1985/1989, s.151).

Charles A. Cutter (1904) ise kataloglama ve kütüphane kataloglarının amaçlarını şu şekilde özetlemiştir:

- Bir bilgi kaynağının yazar adı, eser adı ve konusuna göre bulunmasına yardımcı olmak,
- Kütüphane ve bilgi merkezlerinin sahip oldukları bilgi kaynaklarını göstermek,
- Bir bilgi kaynağının seçilmesinde kullanıcılara yardımcı olmak.

Bilgi kaynaklarının tanımlanması, yerlerinin belirlenmesi ve erişiminin sağlanmasında gerekli bibliyografik bilgileri bünyesinde bulunduran kütüphane katalogları bu amacın gerçekleştirilmesinde önemli bir paya sahiptir.

Bilgi kaynaklarının sayısında yaşanan sürekli artış düşünüldüğünde kullanıcıların, kataloglama işlemleri ve kütüphane katalogları olmaksızın kütüphane ve bilgi merkezlerinin kullanmalarının oldukça güç olduğu söylenebilir.

Kataloglamanın bir diğer önemli amacı ise kütüphane ve bilgi merkezlerinin dermelerinde bulunan bilgi kaynaklarını kimliklemek veya tekleştirmektir (Rowley, 1992/1996, s.20). Bu durum, kullanıcıların gereksinim duydukları bilgi kaynaklarına erişim olanağı sağlaması bakımından önemlidir.

Kataloglama kuralları ve standartları açısından bakıldığında, kütüphane ve bilgi merkezleri arasındaki kataloglama uygulamalarında tutarlılık sağlamak ve bilginin hızlı bir şekilde iletilmesini mümkün kılmak kataloglamanın bir başka amacı olarak karşımıza çıkmaktadır (Bloomberg ve Evans, 1985/1989, s.181; Rowley, 1992/1996, s.86). Bu sayede, bilgi kaynakları dünyanın hemen her yerinde aynı şekilde tanımlanmakta ve dünyanın neresinde bulunursa bulunsun o kaynaklara erişim olanaklı hale gelmektedir.

Sınıflama açısından değerlendirildiğinde, kütüphane ve bilgi merkezlerinin dermelerini bilinen bir düzene koyması nedeniyle kataloglama, bu dermelerin kullanımını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca aynı konudaki bilgi kaynaklarının raflarda yan yana gelmesine ve kullanılan bilgi kaynaklarının tekrar doğru yerine konulmasına yardımcı olmaktadır (Bloomberg ve Evans, 1985/1989, s.274).

Genel olarak bakıldığında kataloglama ve sınıflama işlemlerinin, kütüphane ve bilgi merkezlerinin dermelerinde bulunan bilgi kaynaklarının erişim noktalarını belli kural ve sistemler yardımıyla belirlemek ve bu kaynakları kullanıcılara sunmak amacını taşıdığı söylenebilir.

3.2. BİLGİ ÇAĞI VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN IŞIĞINDA KATALOGLAMANIN GELİŞEN YAPISI

Bilgi kaynaklarının düzenlenmesi ve kullanıcıların hizmetine sunulmasına olanak sağlayan kataloglamayla ilgili kural ve sistemler, ortaya çıktıkları günden bu yana sürekli gelişim ve değişim içerisinde olmuştur. Kütüphane ve bilgi merkezlerinin yeniliklerden en çok etkilenen bölümü olan kataloglama birimleri de, her zaman bu gelişim ve değişime uyum sağlama yoluna gitmişlerdir.

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle birlikte, bilgi önem kazanmış; dolayısıyla bilgi kaynaklarının sayısında büyük bir artış yaşanmıştır. Ayrıca bilgisayar ve iletişim ağlarının kullanılmaya başlanmasıyla birlikte; bilginin toplanmasına, işlenmesine, depolanmasına, ağlar aracılığıyla bir yerden bir yere iletilmesine ve kullanıcıların hizmetine sunulmasına olanak sağlayan “bilgi teknolojisi” kavramı ön plana çıkmıştır (Tonta, 1999, s.365). Bilgi teknolojilerinin bu denli önem kazanması, bilginin düzenlenmesine yönelik uygulamaları da doğrudan etkilemiştir.

Teknolojik gelişmelerin paralelinde, daha önceden baskın olan kitap, süreli yayın v.b. basılı, grafik materyal, mikroform ve görsel- işitsel kaynak türlerinin yanı sıra dijital ses ve görüntü kayıtları, multimedia kaynaklar, bilgisayar dosyaları ve programları, uzaktan erişilebilir veri tabanları, Web siteleri v.b kaynak türleri ortaya çıkmış; bilgi kaynaklarındaki çeşitlilik artmıştır.

Kütüphane ve bilgi merkezleri, geçmişte sadece kart kataloglar aracılığıyla dermelerinde bulunan bilgi kaynaklarını kullanıcılara sunarken, sonrasında bilgisayar ve otomasyon sistemleri sayesinde çevrimiçi katalogları da kullanmaya başlamışlardır. Önceleri sadece kitap ve süreli yayın kayıtlarını bünyesinde bulunduran çevrimiçi kataloglar, kataloglama işlemlerine yönelik kural ve sistemlerin geliştirilmesiyle birlikte tüm bilgi kaynaklarının kayıtlarına erişim fırsatı sunmuştur.

İlk başlarda kütüphane ve bilgi merkezleri kendi katalog kayıtlarını hazırlamak için standartlar oluştururken, daha sonra bibliyografik kayıtların uluslararası düzeyde paylaşılabilmesi ve kopyalanabilmesi için neredeyse bütün kütüphanelerin uymak zorunda olduğu standartlar geliştirilmiştir.

1961 yılında bibliyografik bilgilerin paylaşımını kolaylaştırmak, uluslararası işbirliği ve kataloglama uygulamalarında standartlaşmanın sağlanmasına yardımcı olmak amacıyla IFLA'nın gerçekleştirdiği toplantı sonucunda "Paris Prensipleri" diye bilinen bildiri yayınlanmıştır (Statement of Principles..., 2007). Bu bildiri yoluyla bugün dünyanın hemen her ülkesinde uygulanan kataloglama kural ve ilkelerinin temellerinin atıldığı varsayılmaktadır.

1966 yılında ABD Kongre Kütüphanesi'nin, katalog kayıtlarını bilgisayar ortamında okunabilir hale dönüştürmek için geliştirdiği MARC formatı sayesinde bilgi kaynaklarını elektronik ortamda kayıt altına almak mümkün olmuştur. MARC formatını kullanan ülke sayısı arttıkça temel MARC formatında çeşitlilikler de çoğalmış; bibliyografik kayıtların uluslararası düzeyde paylaşılmasına olanak veren UNIMARC geliştirilmiştir (Rowley, 1996, s.60). Bu durum, kütüphane ve bilgi merkezleri arasında katalog kaydı paylaşmaya ve iletişim kurmaya yönelik çalışmalarının gerçekleştirilmesine zemin hazırlamıştır.

İşbirliği kapsamında bibliyografik hizmet veren bazı kuruluşların (Ohio College Library Center-OCLC, Research Libraries Information Network-RLIN, Washington Library Network-WLN v.b.) kurulmasıyla birlikte merkezi kataloglama projeleri geliştirilmiş; MARC formatı bu projeler kapsamında dikkate alınmıştır (Taylor, 1999, s.52).

Merkezi kataloglama projeleri kataloglama işlemlerinde gereksiz tekrarları önlemesi, daha nitelikli katalog kayıtlarının oluşturulması, tekbiçimliliğin sağlanması, uzmanlığı artırması, bilgi kaynaklarının paylaşılması ve kütüphane ve bilgi merkezleri arasında ödünç vermeye temel olması bakımından önemli katkılar sağlamıştır (Rowley, 1996, s.330). Merkezi kataloglama projeleri, kütüphane ve bilgi merkezleri arasında kataloglamada işbirliği sağlanması açısından büyük öneme sahip olmuştur. İşbirliğinin bu denli önem kazanması, kataloglama işlemlerinin dünyanın her yerinde aynı biçimde yapılması için standartlar geliştirmeyi gerektirmiş ve buna yönelik önceki kataloglama kuralları gözden geçirilerek yeni kataloglama kurallarının belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu amaçla, 1967 yılında “Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları-AACR” oluşturulmuş; kataloglama işlemleri için uyulması gereken kurallar belirlenmiştir. İngiliz Kütüphane Derneği ve American Kütüphane Derneği (ALA) tarafından İngilizce ve Kuzey Amerika metinleri şeklinde yayınlanan ilk basımdaki kurallar, farklı uygulamalar nedeniyle uzlaşmanın sağlanamamasına neden olmuş; 1974 yılında IFLA’nın kataloglamada uluslararası standartlaşmayı sağlamak amacıyla geliştirdiği “Uluslararası Standart Bibliyografik Tanımlama-ISBD” sayesinde bilgi kaynaklarının çeşitli türleri göz önünde bulundurularak kuralların kapsamı genişletilmiş ve 1978 yılında AACR’nin ikinci basımı (AACR2) yapılmıştır (Joint Steering Committee..., 2006; Rowley, 1996, ss.88-90). Böylece kataloglama kuralları, kataloglama işlemlerinde standartlaşmanın ve katalog kayıtlarında tekbiçimliliğin sağlanması bakımından önemli imkânlar sunmuştur.

Türkiye’de 1941 yılında H. Fehmi Karatay tarafından “Alfabetik Katalog Kaideleri”, 1957 yılında TKD tarafından “Basma Eserler Alfabetik Katalog Kaideleri (Enstrüksiyon)”, 1961 yılında Kütüphaneler Yayın Müdürlüğü tarafından “Kitap Kataloglama Kuralları”, 1968 yılında Meral Şenöz tarafından “Tüzel Kişi Yazarlığı ve Alfabetik Katalog Kuralları” adlı eserler kataloglama kurallarına yönelik ilk çalışmalar olarak kabul edilebilir. AACR’nin dünya çapında önem kazanması ve yayınlanmasının ardından TÜBİTAK 1980 yılında bu kuralları Türkçe’ye çevirmiştir.

Bundan sonraki yıllarda AACR'nin çeşitli basım ve gözden geçirmelerini açıklayan çeşitli Türkçe kitaplar basılmıştır. Bu kitaplar şöyle sıralanabilir:

- 1988-Necmeddin Sefercioğlu “Özleştirilmiş Kataloqlama Kuralları”
- 1988-Hasan S. Keseroğlu “Kataloqlama Kuralları: Örnekleriyle Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları”
- 1994-Hasan S. Keseroğlu “Kataloqlama Kuralları: Örnekleriyle Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları” (2.Basım)
- 1995-Hasan S. Keseroğlu “Kataloqlama Kuralları: Örnekleriyle Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları” (3.Basım)
- 2003-Necmeddin Sefercioğlu “Kataloqlama İçin Kurallar”
- 2006-Hasan S. Keseroğlu “Kataloqlama Kuralları: Örnekleriyle Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları 2” (Gözden geçirilmiş, genişletilmiş 4.Basım)

1980’li yıllarda mikrobilgisayar ve optik disk teknolojilerinin ortaya çıkması, bilginin depolanmasında farklı bir ortamı beraberinde getirmiştir. Nitekim, bilgi kaynakları basılı ortamdan optik disklere taşınmış; bibliyografik ve tam metin veri tabanlarının sayısı artmıştır. Bu gelişmeyle birlikte bibliyografik hizmet veren kuruluşların ve sağlayıcıların MARC kayıtlarının CD-ROM üzerinden paylaşılması ve dağıtılması olanaklı hale gelmiştir.

Bilgi ağlarının gelişmesi ve 1990’lardan itibaren İnternet’in kullanımının yaygınlaşmasıyla elektronik bilgi kaynakları çoğalmış; elektronik ortamda bulunan bu kaynakların düzenlenmesi sorunu gündeme gelmiştir. Bu soruna yönelik olarak geliştirilen ve elektronik bilgi kaynaklarını tanımlayan, açıklayan, yerini belirten ya da bu kaynakların yönetimini kolaylaştıran yapılandırılmış üst bilgi olarak tanımlanan Metadata’nın ön plana çıkmasıyla birlikte, elektronik ortamdaki bilgi kaynaklarını düzenleme ve bu kaynakların erişilebilirliğini artırma mümkün olmuştur (NICO, 2004).

İnternet’in bilgi kaynakları üzerindeki bu etkisi dolaylı olarak, kataloglamaya yönelik kütüphane ve bilgi merkezlerinin, bilgisayar uygulamaları (İnternet, bütünleşik kütüphane sistemleri, e-mail, PC yazılım paketleri), işaretleme dilleri (Hypertext Markup Language-HTML, Extensible Markup Language-XML, Standard Generalized

Markup Language-SGML v.b.), Metadata şema ve araçları (Dublin Core, CORC, Encoded Archival Description-EAD, Text Encoding Initiative-TEI, Resource Description Framework-RDF v.b.) ile ilgili bilgi ve deneyime sahip olma zorunluluğunu doğurmuştur (Khurshid, 2003, s.18).

Basılı ve elektronik kaynaklarda yaşanan sürekli artış sonucunda, aynı entellektüel ve sanatsal içeriğe sahip bilgi kaynakları için farklı bibliyografik kayıtların oluşturulması, kütüphanelere zaman ve maliyet açısından büyük bir yük getirmiş (Tonta, 2005, ss.278-279); dolayısıyla bibliyografik kayıtların oluşturulmasındaki bu maliyetin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle kütüphane ve bilgi merkezlerinin bilgi kaynaklarını saklama ve koruma yaklaşımı, erişirme ve kullandırma yaklaşımına dönüşmüş; sahip olunan bilgi kaynaklarının uluslararası ortamda görünürlüğünü artırma önem kazanmıştır. Bu durum, bilgi kaynaklarının düzenlenmesi açısından mevcut kuralların ve kütüphane kataloglarının işlevsel hale getirilmesi için yeni düzenlemelere gidilmesini sağlamıştır. Bu amaçla IFLA, 1997 yılında “Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR)” adıyla bir rapor yayınlamış ve bibliyografik kayıtların işlevselleştirilmesi için kavramsal bir model önermiştir (IFLA, 1998). Bu modelin, farklı formatlardaki bilgi kaynaklarının çeşitli anlatım ve gösterimleri arasındaki ilişkileri kütüphane kataloglarında ortaya koyması, bu kaynakların kullanımı ve düzenlenmesini kolaylaştırmıştır.

Tüm bu gelişmeler kataloglama kurallarının gelişimini de etkilemiş; Kanada ve Almanya’da gerçekleştirilen iki toplantıyla birlikte kataloglama kuralları tekrar tartışılır hale gelmiştir. 1997 yılında Kanada’nın Toronto şehrinde Joint Steering Committee for Revision of Anglo-American Cataloguing Rules (JSC) tarafından gerçekleştirilen “International Conference on the Principles and Future Development of AACR” adlı toplantıda, AACR’nin analiz edilmesi, AACR2’nin mantıksal yapısının FRBR ile ilgili kavramları ve kullanıcı görevlerini de içeren değişikliklerle birlikte gözden geçirilmesi ve temel kuralların açık bir şekilde dile getirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur (The Joint Steering Committee for Revision of AACR, 2006).

2003 yılında IFLA'nın sorumluluğunda Frankfurt'ta gerçekleştirilen ve mevcut kataloglama kurallarının oluşturulmasında katkısı bulunan kurumların ve çeşitli ulusların uzman katalogcularının katıldığı bir diğer toplantıda, katalogcuların kendi kullandıkları kataloglama kural ve kodlarını paylaşmak, "Paris Prensipleri"ni tekrar sorgulamak, bugünün ortamı için gerekli güncellemeleri yapmak, kataloglama ve sınıflamaya yönelik katalogcuların gelişimlerini sağlamak ve gelecekteki sistemleri planlamak amaçlanmıştır (Tillett, 2005, s.198). Toplantının sonucunda en az "Paris Prensipleri" kadar önemli olan "Uluslararası Kataloglama Prensipleri Bildirisi" (Statement of International Cataloguing Principles) ile bilgi kaynaklarının bütün türlerini içine alacak şekilde, "Paris Prensipleri"nin değiştirilmesi ve genişletilmesi savunulmuş ve yeni prensipler ortaya konulmuştur (Statement of International..., 2003). Toronto ve Frankfurt'ta gerçekleştirilen bu toplantılar ışığında bilgi kaynaklarının bütün formatlarına yönelik kuralların, temel kataloglama kavramlarının, FRBR terminolojisinin, kütüphane katalogları için FRBR kullanıcı görevlerinin ve IFLA'nın "Uluslararası Kataloglama Prensipleri Bildirimi"nin, hazırlanmakta olan yeni kataloglama kurallarını (AACR3) etkileyeceğini söylemek mümkündür.

Ayrıca ABD Kongre Kütüphanesi, bilgi kaynaklarına konu erişimi sağlamak amacıyla oluşturulan Library of Congress Sınıflama Sistemi (LCC), Dewey Decimal Sınıflama Sistemi (DDC) ve Library of Congress Konu Başlıkları Listesi (LCSH) gibi sınıflama sistemleri ve konu başlıkları listelerini, yeni konular, konu numaraları, konu başlıkları ekleyerek sürekli olarak güncellemiştir. Türkiye'de ise DDC'nin 20.basımı 1992 yılında Milli Kütüphane tarafından "Dewey Onlu Sınıflama (DOS)" adı altında yayınlanmıştır.

Genel olarak bakıldığında, bilginin düzenlenmesine yönelik etkinliklerin, bugün sayısı milyarlarla ifade edilen bir bibliyografik ortamda devam ettiği, kullanıcıların bilgi kaynaklarına yönelik beklentilerinin arttığı, kataloglamaya yönelik olarak uzmanlaşma ve iletişim becerilerinin önem kazandığı görülmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle, dünyanın herhangi bir yerinde oluşturulmuş bir bibliyografik tanımlamayı kullanabilme, paylaşabilme, bilgi kaynaklarının çevrimiçi arama motorları aracılığıyla hangi kütüphanelerde bulunduğunu görebilme, bu kaynaklara erişim sağlayabilme, hatta kütüphaneler arası ödünç verme sistemlerini kullanarak ödünç alabilme olanaklarına sahip olduğumuz günümüzde, kataloglamayla ilgili kural ve sistemlerin yaşadığı sürekli değişim ve gelişimin devam edeceğini söylemek mümkündür.

3.3. KATALOGLAMA EĞİTİMİ

Kataloglamanın dinamik bir yapıya sahip olması ve özellikle bilgi teknolojilerinin gelişiminden sürekli olarak etkilenmesi, aynı ölçüde kataloglama eğitimine de yansımaktadır. Kataloglamanın sürekli gelişime bu denli açık olması, üniversitelerin ilgili bölümlerinin müfredatlarının devamlı olarak değişmesine, kataloglama ve sınıflama kapsamında verilen derslerin içeriklerinin yenilenmesine neden olmuştur.

Bilgi profesyonelliği eğitimi veren birimler, öğrencilerine kataloglama ve sınıflamayla ilgili durumları analiz etme, sorunları tanıma, konularla ilgili karar verme, gerçekleri keşfetme, alternatifler geliştirme ve akla dayalı çözümler üretmeyi öğretmeyi amaçlayarak, mesleğe katkı sağlamaktadır (Clark, 1993, s.28). Bu amaçla, Melvil Dewey'in 1887 yılında Kolombiya Üniversitesinde ilk kütüphanecilik okulunu kurmasından itibaren daha önce usta-çırak ilişkisine dayanan eğitim, büyük bir değişim yaşamış ve düzenli bir eğitim müfredatı içerisinde verilmeye başlanmıştır. Bu müfredatta yer alan kataloglama ve sınıflama dersleri, verilen eğitim programının yaklaşık yarısını oluşturmuştur (Saye, 2002, s.121). Kütüphanecilik eğitiminin başlangıcı kabul edilebilecek bu adımdan sonra ABD'de birçok kütüphanecilik okulunun Dewey'in eğitim müfredatı doğrultusunda kurulduğu görülmüştür.

1923 yılından 1960'lı yılların ortalarına kadar süren kütüphanecilik eğitimini etkileyen Williamson raporu ile birlikte kütüphanecilik okullarındaki eğitim müfredatları, gözden geçirilerek yenilenmiştir.

Kataloglama ve sınıflama kapsamında verilen dersler, bu raporun etkisiyle kütüphanecilik eğitiminin vazgeçilemez bir parçası haline gelmiştir (McAllister-Harper, 1993, s.101; Miksa, 1989, s.276). Kataloglama eğitimi ayrıca, yüksek lisans ve doktora düzeyinde de verilmeye başlanmış, zaman içerisinde teknolojik gelişmelerle birlikte akademik programlar, içerikleriyle sürekli değişim göstermiştir.

1940'lı yıllarda kütüphanecilik okullarındaki müfredat çeşitli çalışmalarla değerlendirilmiş ve kataloglama derslerinde uygulamadan ziyade kuramsal bilgilere önem verilmiştir. 1950'lerin sonu ve 1960'lar boyunca da kataloglama eğitiminin modern kütüphanelerin beklentilerine karşılık vermediği görülmüştür (Sellberg, 1988, s.32).

1960'lı yılların sonu ile 1970'li yılların başından itibaren bilgisayar bilgi ve becerilerinin ve bilgisayara dayalı sistemlerin önem kazanmasıyla birlikte otomasyon, sistem analizi, bilgisayar programlama v.b. konular kütüphanecilik eğitiminin programları içerisinde yer almış; kataloglama eğitimi de bilgisayara dayalı kataloglama (MARC) konularına odaklanmıştır (Hill ve Intner, 1999). Bu dönemde, kataloglamada standartlaşma ve bilgisayara dayalı uygulamaların öneminin arttığı; kural ve sistemlere yönelik bilgilerin önem kazandığı görülmüştür.

Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin sürekli gelişmesiyle birlikte 1980'lerden sonra "bilgi bilim" kavramının ortaya çıkması ve bu kavramın kütüphanecilik bölümlerinin isminin "Bilgi Bilim (Information Science)" olarak değişmesine neden olması, kataloglama eğitimi de doğrudan etkilemiştir. Bu gelişimin etkisiyle müfredatlarda kataloglama dersi farklı isimler altında (Bibliyografik Denetim v.b.) yer almıştır. Kataloglamada bilgisayara dayalı uygulamaların fazlalaşması, kütüphaneler arasında kayıt paylaşımının bu sayede mümkün olması, kataloglama ve sınıflama derslerinin genel kütüphanecilik eğitimi açısından gereksizmiş gibi algılanmasına, ders sayılarının azaltılmasına ve temel ders olmaktan çıkarılmasına yol açmıştır (Hill, 2002).

Buna rağmen, bilgiye erişim amacıyla kullanılan bilgisayarlar tüm beklentileri karşılayamamıştır. Ayrıca, bilginin depolandığı kaynakların farklılaşması (kitap dışı materyaller), kataloglama eğitimi açısından önemli görülmüş ve ders programlarında bu kaynaklara yönelik derslere yer verilmiştir.

20. yüzyılla birlikte kütüphane ve bilgi merkezlerinin dermelerinin oldukça genişlemesi ve buna bağlı olarak kullanıcı sayısının artması, kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılama ve bilgi kaynaklarına kolayca erişirmeye yönelik kullanıcı merkezli yaklaşımın oluşmasına; bilgi kaynakları, teknolojik yenilikler ve beklentiler doğrultusunda sürekli eğitimin önem kazanmasına neden olmuştur (Hill ve Intner, 1999).

Ayrıca İnternet'in ortaya çıkmasıyla birlikte elektronik kaynakların sayısının artması elektronik ortamdaki bilgi kaynaklarının denetlenmesi, düzenlenmesi ve eriştirilmesini gerektirmiş; buna yönelik "Metadata" kavramı geliştirilmiş ve son eğitim programları bu gelişimlerden etkilenecek hazırlanmıştır (Hsieh-Yee, 2002, s.208).

Genel olarak bakıldığında kataloglama ve sınıflama eğitimi, üniversitelerde verilen resmi kütüphanecilik eğitiminin ayrılmaz bir parçası olarak süregelmiştir. Bu eğitim farklı düşünceler, yaklaşımlar ve önerilerle birlikte içeriksel olarak sürekli gelişmiş ve varlığını korumuştur.

Kataloglama ve sınıflama eğitimine yönelik olarak Michael Gorman'ın program önerisi kataloglama eğitimi açısından önemli kabul edilebilir (2002, ss.11-12). Gorman'a göre iki yılı kapsayacak kütüphanecilik eğitiminde; ilk yıl kataloglama, danışma kaynakları, koleksiyon geliştirme vb. temel derslerin yanında kütüphanelerin tarihi, kütüphanelerin toplum içindeki rolü ve kütüphaneciliğin etik değerleri gibi konulardaki derslerin tüm öğrencilere verilmesi; ikinci yılda ise ilk yılda öğrencilerin almış oldukları dersleri destekleyecek ve öğrencilerin ilgi alanlarını keşfetmelerini sağlayacak derslerin verilmesi gerekmektedir.

Kataloglama ve sınıflama açısından bakıldığında ise bu eğitim programı, bibliyografik kural ve standartlarla birlikte bunların kütüphane hizmetlerinde uygulanmasına yönelik bilgileri ilk yılda sunmalı; tanımlayıcı kataloglama (erişim noktaları ve bibliyografik tanımlama), konu başlıkları, sınıflama, dosyalama kuralları, yetke kontrolü, indeksleme ve öz hazırlama kural ve uygulamaları, kataloglama işlemlerinin yönetimi ve düzenlenmesi, kataloglamada işbirliği yapıları gibi konuları kapsamalıdır. İkinci yılda ise sınıflama kuramı, kataloglama tarihi, ileri düzeyde tanımlayıcı kataloglama ve konu kataloglaması, indeksleme kuramı, çevrimiçi katalogların tasarımı, elektronik kaynakların bibliyografik kontrolü ve belgelere dayalı kataloglama konularında sunulacak seçmeli derslerle ilk yıldaki eğitim desteklenmelidir.

Ingrid Hsieh-Yee (2002, ss.204-205) ise bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve dijital ortamda oluşturulan bilgi kaynaklarının sayısının artmasına paralel olarak kataloglama eğitiminin nasıl geliştirilebileceği konusunda çeşitli önerilerde bulunmuştur. Hsieh-Yee öncelikle kataloglama ve sınıflamayla ilgili bir eğitim planı yapılırken aşağıdaki sorular üzerinde düşünülmesi gerektiğini savunmuştur:

- Kataloglama nedir? Kataloglamanın amaçları nelerdir?
- Katalogların işlevleri nelerdir?
- Kataloglamanın metada ile ilişkisi nasıldır?
- Bilginin organizasyonunda Kütüphanecilik ve Bilgi Bilim bölümlerinden mezun olanların rolleri nelerdir?
- Kataloglama eğitiminin gelecekteki hedefleri ne olmalıdır?
- Bu hedeflerin kapsamı ve genişliği ne olmalıdır?
- Kuramsal bilgiye ne kadar ağırlık verilmelidir?
- Eğitim programlarında kataloglama konuları ayrı ayrı mı yoksa bütünleşik olarak mı sunulmalıdır?
- Deneyim ne kadar gereklidir? Dijital kaynakların yönetimi ve oluşturulması uygulamaları için dijital ortama sahip olmak öğrenciler için ne kadar önemlidir?
- Bilginin düzenlenmesinde geleceğe yönelik olarak öğrencilerin aktif rol alması nasıl sağlanabilir?

Ayrıca Hsieh-Yee (2002, ss.211-214), yukarıdaki sorular doğrultusunda şekillendirilecek kataloglama ve Metadata eğitimi için dört seviyeden oluşan bir program önermiştir:

Birinci seviye: Mezuniyet sonrasında kataloglama birimlerinde çalışmayı planlamayan fakat derme geliştirme, danışma hizmetleri, yönetim ve diğer alanlarda çalışmayı düşünen öğrenciler için önerilen eğitimidir. Nitekim bilginin nasıl oluşturulduğunu, gözden geçirildiğini, yayınlandığını, düzenlendiğini ve kullanıldığını anlamak, bilginin düzenlenmesine yönelik yöntemleri (indeksleme, öz hazırlama, kataloglama, veri tabanı oluşturma, Web sitesi tasarlama ile ilgili kural ve uygulamalar) öğrenmek, bilginin organizasyonunda kataloglama ve Metadata'nın rollerini anlamak ve ikisinin arasındaki ilişkiyi açıklamak bu seviyedeki eğitimin amaçları arasında yer almaktadır. Bu programa yönelik bazı konular ise şunlardır:

- Kataloglama ve Metadata kayıtlarının nasıl oluşturulduğunu, kullanıldığını ve yorumlandığını içeren genel bilgiler,
- AACR ve Dublin Core gibi standartlara giriş,
- Yetke kontrolü, konu analizlemesi, kontrollü kelimeler ve bu kelimelerin bilgi erişimindeki etkileri,
- MARC formatı ve bibliyografik öğelerin tartışılması,
- Bir OPAC, bir veri tabanı, CORC gibi iyi bilinen bir Metadata projesi.

İkinci seviye: Bir Metadata kütüphanecisi olmak isteyen ya da kataloglamada kariyer yapmak isteyen öğrenciler için önerilen eğitimidir. Bu seviyedeki eğitimle, tanımlayıcı kataloglama ve konu analizlemesi için bilgi ve beceriler kazandırmak, kataloglama ve Metadata'nın amaçlarını anlatmak, Dublin Core araçlarını CORC sistemini kullanarak Metadata ve kataloglama kayıtlarının oluşturulmasına yönelik deneyim kazandırmak amaçlanmaktadır. Bu seviyedeki eğitime yönelik bazı konular ise şunlardır:

- Bilgi döngüsü, bilimsel iletişim ve bilginin düzenlenmesine yönelik yöntemler,
- Kataloglama kuralları ve kataloğun işlevleri,
- Metadata: Türleri, işlevleri, şemaların gelişimi,

- Kataloglama ve Metadeta arasındaki ilişki,
- Tanımlayıcı kataloglama: Standartlar ve uygulamalar,
- Yetke kontrolü, konu analizlemesi, konu başlıkları, sınıflama sistemleri: Kuram ve uygulamalar,
- Bibliyografik ağlar, OPAC, MARC ve Metadeta temelli kataloglama.

Üçüncü seviye: Kataloglama veya Metadeta uzmanı olmak isteyen öğrencilere yönelik verilen eğitimidir. Elektronik kaynaklar, videolar ve ses kayıtları gibi çeşitli formatlardaki materyallerin kataloglanmasını öğretmek, konu başlıkları ve sınıflama sistemleriyle ilgili derin bilgi vermek, Metadeta şemalarının tarihi, anlamı ve yapısını öğretmek, bilgi yönetim yöntemleri içinde Metadeta'nın yerini belirlemek ve farklı formattaki bilgi kaynaklarının denetimi için kataloglama ve Metadeta kullanımının güçlü ve zayıf yönlerini vurgulamak, bu seviyedeki eğitimin amaçlarıdır. Bu seviyedeki eğitime yönelik bazı konular ise şunlardır:

- Kataloglama kuralları ve bu kuralların elektronik kaynaklara uygulanması,
- Çeşitli formatlardaki materyallerin kataloglanması,
- LC konu başlıkları ve LC Sınıflama Sistemi hakkında bilgiler,
- MARC ve Dublin Core kayıtları oluşturmaya yönelik uygulamalar,
- Bir Metadeta şemasını kullanmak için rehber hazırlama,
- Çeşitli dermelerin bütünleştirilmesini, ilişkilendirilmesini ve birlikte işlerliğini sağlama
- Metadeta projeleri ve değerlendirme konuları.

Dördüncü seviye: Bilgi ortamında bulunan çeşitli tür ve formatlardaki kaynakları düzenlemek için sorumluluk bekleyen öğrencilere verilen eğitimi kapsar. Bu seviyedeki eğitimin amaçları ise; İnternet kaynaklarını düzenlemede çeşitli güncel yaklaşımları anlatmak, bir dermeye uzaktan erişim için düzenlemedeki önemi kavratmak, dijital bir derme oluşturmak için bir çerçeve geliştirmek, Dublin Core, TEI ve EAD gibi Metadeta standartlarını anlamak ve kullanmak, Metadeta alanlarının nasıl geliştirileceği ve uygulanabileceğini bilmek ve bunun bilgi erişimdeki etkilerini değerlendirmektir. Bu seviyede ele alınan bazı konular ise şu şekildedir:

- İnternet kaynaklarını düzenlemeye yönelik yöntemler ve çerçeveler,
- Metadata: türleri, işlevleri, Metadata projelerinin analizi,
- SGML, DTD, XML gibi formatların tanınması,
- Dublin Core, TEI, EAD gibi Metadata standartlarının öğrenilmesi ve uygulanması,
- Metadata alanlarının oluşturması,
- Metadata projelerinin uygulanması ve değerlendirilmesi.

Yukarıda belirtilen tüm seviyelerdeki eğitim düşünüldüğünde kataloglama eğitimiyle kişilere beklentileri doğrultusunda uzmanlık kazandırmanın amaçlandığı görülmektedir. Buna rağmen kataloglama ve sınıflama kapsamında verilen dersler hangi seviyede olursa olsun, üniversitelerdeki resmi eğitim ile edinilen bilgiler kişilerin mesleki bilgi ve becerilerinin sadece temelini oluşturmaktadır. Çünkü, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin üniversitelerde aldıkları resmi eğitim; tarih, mantık, analiz ve önemli ilkelerle ilgilendiği için onlara bir ölçüde katkı sağlamasına rağmen kütüphaneciler kural, sistem ve teknolojik gelişmelere yönelik gereksinimlerinin büyük bir kısmıyla üniversite eğitimi bittikten sonra karşılaşmaktadır (Hill, 2004, ss.8-10). Dolayısıyla kataloglama eğitiminin sadece üniversitelerde verilen eğitimle sınırlı kalmadığını; kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili bilgi ve becerilerinin büyük bir bölümünü, iş yaşantıları sırasında edindiklerini söylemek mümkündür.

Nitekim Intner (2002, s.26), kataloglama birimlerinde çalışmak üzere iyi bir kütüphaneci yetiştirmenin üç kısımdan oluşan bir eğitimle gerçekleşebileceğini savunarak bu fikirleri desteklemektedir. Bunlardan ilki, başlangıç ve ileri düzeylerde kataloglama ve sınıflama derslerinin verildiği üniversite eğitimidir. İkincisi, üniversite eğitimi sırasında alınan derslerin kapsamlı olarak desteklenmesi için verilen hizmet içi eğitimidir. Üçüncüsü ise kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili gereksinimlerini gidermeye ve bilgi becerilerini güncellemeye yönelik olan sürekli eğitim etkinlikleridir.

Kataloglama birimleri için kataloglama ve sınıflamayla ilgili verilecek hizmet içi eğitim etkinlikleri oldukça önemlidir. Çünkü bu birimlerde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili işlem ve kuramları anlamaları ve bilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle bu birimler için iki seviyede eğitim verilmektedir. Bunlardan ilki, kataloglama ve sınıflamada deneyimsiz olan veya birimde yeni olan kütüphanecilere temel bilgilerin sunulduğu hizmet içi eğitimidir. Bu seviyedeki kütüphanecilere yönelik olarak sağlanan eğitim, kataloglama kuralları, sınıflama şemaları, MARC formatı, kütüphane işlemleri, kütüphane kataloğu ve kaynakların sınıflanması için gerekli diğer bilgileri kapsamaktadır. İkincisi ise kataloglama ve sınıflamada deneyime sahip kütüphanecilerin kataloglama kuralları, standartları ve işlemleriyle ilgili bilgilerini güncellemeyi sağlayan sürekli eğitim etkinlikleridir (Hudson, 1987, ss.69-70). Bu noktadan hareketle kataloglama ve sınıflamayla ilgili verilecek eğitimde kütüphanecilerin mesleki deneyimlerinin, programların oluşturulmasında ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Bu nedenle kütüphanecilerin düzeyleri belirlenerek ayrı ayrı eğitim programları oluşturmak gerekmektedir.

Sürekli eğitim etkinlikleri olarak kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili mesleki derneklere üye olmaları, bilimsel yayınları okumaları, çalıştay, kurs, seminer ve toplantılara katılmaları gibi benzeri etkinlikler onların mesleki gelişimine katkı sağlayan en önemli yollar arasında yer almaktadır (Boydston, 1992, ss.20-22; Flatley ve Webers, 2004, s.490).

Bu eğitim etkinliklerinin hazırlanmasındaki sorumluluk üniversitelerin ilgili bölümleri, kütüphane ve bilgi merkezleri, mesleki dernek ve örgütler, sistem sağlayan kuruluşlar ile kütüphaneciler arasında paylaşılmalıdır (Intner, 2002, ss. 26-27, Hill, 2004, ss.10-11). Üniversitelerin ilgili bölümleri, eğitim programlarının içeriğini hazırlamak ve bunları uygulamaktan; kütüphane ve bilgi merkezleri, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin gereksinimlerini karşılamak için gerekli zaman, bütçe, eğitimci v.b. sağlayarak hizmet içi eğitimleri gerçekleştirmekten; mesleki dernek ve örgütler sürekli eğitim etkinlikleri düzenlemekten; sistem sağlayan kuruluşlar sistemleri tanıtıcı bilgiler sunmaktan; kütüphaneciler ise eğitim etkinliklerini takip etmek ve katılım sağlamaktan sorumludurlar.

Özellikle üniversitelerdeki resmi eğitim sonrası, kütüphane ve bilgi merkezlerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerini karşılamaya yönelik eğitim etkinliklerine verilecek destek, onların sürekli mesleki gelişimleri açısından gereklidir (Bales, 1989, ss. 323-324). Bunun yanı sıra, mesleki dernek ve örgütlerin (ALA bünyesindeki “Association for Library Collections and Technical Services-ALCTS”, Association of Research Libraries-ARL, The Library Administration and Management Association-LAMA, OCLC v.b.) hazırladığı sürekli eğitim programları, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin teknolojik gelişim ve değişimlere uyum sağlamasına yardımcı olması bakımından oldukça önemli kabul edilmektedir (Hill, 2005, s.99).

Sonuç olarak kataloglama eğitimi, üniversitelerde verilen resmi eğitimle başlayıp, iş yaşantısının sonuna kadar uzanan bir sürece sahiptir. Sürekli gelişen ve değişen bilgi ve iletişim teknolojileri doğrultusunda bu eğitim gerek resmi gerek resmi olmayan boyutuyla her zaman değişim göstermiştir ve göstermeye devam etmektedir. Önemli olan bu değişim ve gelişime karşı duyarsız kalmamak, paydaşları önceden belirlenmiş ve iyi bir şekilde planlanmış eğitim programları yardımıyla birlikte kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama bilgilerini güncellemek ve geliştirmektir.

3.3.1. TÜRKİYE’DE KATALOGLAMA EĞİTİMİ

Türkiye’de kataloglama eğitimi, dünyada olduğu gibi kütüphanecilik eğitimi içerisinde değerlendirilmiş; Türk kütüphaneciliğinin gelişimiyle paralel bir yapı sergilemiştir. Dolayısıyla, Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte kütüphanecilik eğitimine ilişkin oluşturulan inceleme raporları doğrultusunda açılan kütüphanecilik kursları kataloglama eğitiminin başlangıcı olarak kabul edilebilir.

Fehmi Ethem Karatay tarafından 1925-1926 yıllarında İstanbul’da açılan kütüphanecilik kursunda “katalog tertip ve tahriri” adıyla verilen ders ile kataloglama işlemlerinin öğretilmesine yönelik ilk adım atılmıştır. Bu ders kapsamında eski ve yeni bibliyografik sistemler anlatılmış; “Usuli Katalog”, “Topografik Katalog”, “Elifbai Katalog”, “Lûgat Katalog”, “Hususi Katalog” ve “Yazma Katalogları” adları altında bilgiler verilmiştir.

Ayrıca Karatay, kurs sonunda ders notlarını içeren bir kitap yayınlamış; kataloglamaya yönelik olarak 170 sayfadan oluşan “Tasnif-i Aşari Kavaidi” bir bölüm bu kitapta yer almıştır (Ötüken, 1957a, ss.1-5). Türkiye’de kataloglama eğitimi açısından gerçekleştirilen bu ilk girişim, kursun devam etmemesi nedeniyle sürdürülememiştir.

Türk kütüphaneciliği açısından önemli kabul edilen Hellmut Ritter’in raporunda, yazma eserlerin kataloglanması işlemleriyle ilgili olarak kütüphanecilerin çeşitli dillerde yazılmış bibliyografyalardan faydalanması ve sınıflama işlemleri açısından ise kütüphanecilerin yetiştirilmesi önerilmiştir (Ötüken, 1957b, s.44).

1941 yılında A.Ü. DTCF’de Adnan Ötüken tarafından açılan ve iki bölümden oluşan kursta kataloglamaya yönelik dersler, kütüphanecilik ve özellikle sınıflama işlerinde çalıştırılacak eleman yetiştirmek, fakülte ve enstitü kütüphanelerinin kaynaklarını sınıflandırmak ve düzenlemek amaçlarına yönelik olarak programa konulmuştur. Sistemik ve kelime kataloğu düzenlemeye yönelik konular ele alınarak kataloglama eğitimi her iki bölümde de kursa katılanlara verilmiştir. (Ötüken, 1957a, ss.15-19). İnceleme raporları ve açılan kurslarda, bilgi kaynaklarının düzenlenmesi ile ilgili öneri ve derslerin sıklıkla yer alarak kataloglama eğitiminin önemi vurgulanmıştır.

Türkiye’de ilk kütüphanecilik bölümü olan A.Ü. DTCF Kütüphanecilik Bölümü’nün kurulmasıyla kataloglama dersleri farklı seviyelerdeki kurslarda “Kütüphaneciliğe Giriş, Kütüphane Malzemesinin Çeşitleri ve Organizasyonu”, “Fiş Çıkarma (Enstrüksiyon)”, “Kataloğa Geçirme: Alfabetik ve Sistemik Katalog” ve “Yazma Eserlerin Tasnifine Ait Metotlar” adları ile eğitim müfredatında yer almıştır (Ötüken, 1957a, s.32). Kataloglama eğitiminin süreklilik ve resmiyet kazanması açısından oldukça önemli kabul edilebilecek bu gelişme, diğer üniversitelerde kurulan Kütüphanecilik Bölümleri ile devam etmiştir.

1969 yılında kurulan İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nün eğitim programlarında kataloglamaya yönelik dersler, “Alıştırmalarla Katalog Sorunları” ve “Konu Kataloğu” adlarıyla yer alırken (Atılğan, 1999, s.149); 1972 yılında eğitime başlayan H.Ü. Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nde aynı dersler “Kataloglama ve Sınıflama” ve “Kataloglama ve Sınıflama Uygulama” adlarıyla yer almıştır (Kum, 1979, ss.175-177).

1988-1989 öğretim yılından itibaren kütüphanecilik eğitiminin “kütüphanecilik”, “arşivcilik” ve “dokümantasyon-enformasyon” olmak üzere üç anabilim dalı şeklinde yapılandırılmasından kataloglama eğitimi de etkilenmiştir. Bu dönemlerde kataloglamaya yönelik derslerin tüm üniversitelerde, “Kataloglama ve Sınıflama”, “Kataloglama ve Sınıflama Uygulaması”, “Bilginin Organizasyonu”, “Bilgi ve Belgenin Düzenlenmesi”, “Bilgi Belge Analizi”, “Sınıflama Sistemleri”, “Konu Başlıkları”, “Bilgisayarla Kataloglama” gibi isimlerle öğrencilere verildiği görülmüştür (Çakın, 1997, ss.27-31; Atılğan, 2004, s.219; Rumelili, 1994, ss.147-164). Bu şekilde farklı anabilim dallarında farklı isimler altında varlığını devam ettiren kataloglama dersleri öğrencilere zorunlu dersler kapsamında sunulmuştur.

2002-2003 öğretim yılından itibaren tüm anabilim dallarının “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü” adı altında birleştirilmesi, yeni eğitim programlarının oluşturulmasını ve kataloglama eğitiminin farklı boyutlarda ele alınmasını beraberinde getirmiştir.

3.3.1.1. TÜRKİYE’DE ÜNİVERSİTELERİN BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMLERİNDE VERİLEN KATALOGLAMA EĞİTİMİ

Türk kütüphanecilik eğitim tarihinde önemli bir yere sahip olan kataloglama eğitimi bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle yeniden yapılandırılmıştır. Bugün, bilgi kaynaklarının düzenlenmesi ve kullanıcılara sunulması işlemleri için uluslararası düzeyde kullanılan kural, sistem ve tekniklerle ilgili kuramsal bilgiler ve uygulamalar kataloglama kapsamındaki derslerle öğrencilere verilmektedir. Bu bölümde, günümüzde Türkiye’deki üniversitelerin ilgili bölümlerinde verilen resmi kataloglama eğitimi hakkındaki mevcut durum ortaya konulacaktır.

3.3.1.1.1. A.Ü. DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Türkiye’de ilk kütüphanecilik bölümü olan A.Ü. DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nün lisans programında kataloglama ve sınıflama kapsamındaki dersler aşağıda sıralanmıştır (Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2003):

- *BBY104 Bilginin Organizasyonuna Giriş*: Bilgi kaynaklarının düzenlenmesi işlemlerine yönelik temel bilgileri içeren bu ders, ikinci yarıyıda verilmektedir.
- *BY3011 Bilginin Organizasyonu-I*: AACR2 ve ISBD standartlarının ortaya koyduğu noktalama işaretleri ve niteleme alanlarının anlatıldığı ders, üçüncü yarıyıda verilmektedir.
- *BY4011 Bilginin Organizasyonu-II*: Bilgi kaynaklarının temel ve ek giriş öğelerinin seçimine ilişkin kuralların öğretildiği ders, dördüncü yarıyıda verilmektedir.
- *BY5011 Elektronik Ortamda Kataloglama*: Bilgisayar ortamında kataloglamaya ilişkin standartlar ve MARC formatının anlatıldığı bu ders, beşinci yarıyıda verilmektedir.
- *BY6011 Sınıflama Sistemleri (DDC)*: Dewey Onlu Sınıflama Sistemi kullanılarak sınıflama numarası verme işlemlerinin kuramsal ve uygulamalı olarak anlatıldığı bu ders, altıncı yarıyıda verilmektedir. Ayrıca bu derste, LC Sınıflama Sistemi kuramsal olarak anlatılmaktadır.
- *BY7011 Sınıflama Sistemleri II*: BY6011 kodlu dersin devamı niteliğini taşımakta ve yedinci yarıyıda verilmektedir.

- *BBY8042 Konu Başlıkları*: Bir bilgi kaynağının konu analizinin yapılması, konu başlıklarının konu erişimindeki yeri, tarihçesi ve çeşitleri hakkında bilgi verilmekte; ayrıca konu başlıklarının belirlenmesi ve listelerin hazırlanmasında uyulacak ilkeler, temel noktalar mevcut konu başlığı listelerinin yapılarının incelenmektedir. Bu ders öğrencilere sekizinci yarıyılıda verilmektedir.

Ayrıca kataloglama ve sınıflama kapsamındaki dersler bölümün yüksek lisans programında “Metadata”, “Bilgisayarla Kataloglama” ve “Bibliyografik Denetim”; doktora programında ise “Sınıflama Sistemleri” ve “Elektronik Kataloglamada Tutarlılık” adlarıyla yer almaktadır.

Ankara Üniversitesi’nde lisansta verilen kataloglama eğitiminin dört seneye yayıldığı ve ilgili derslerin öğrencilerin bölüme girmesinden mezun olmalarına kadar geçen sürede her sene ve her dönemde verildiği görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin kataloglama ve sınıflamaya ilişkin bilgilerinin öğrenim hayatları boyunca güncel kalmasına ve iş yaşantılarına başlarken avantajlı olmalarına yardımcı olabilir. Ancak, LC Sınıflama Sistemi’nin bu derslerde sadece kuramsal bazda anlatılması ve üniversite kütüphanelerinin çoğunluğunun bu sistemi kullanıyor olması, verilen kataloglama eğitiminin olumsuz yönü olarak kabul edilebilir.

3.3.1.1.2. İ.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nün lisans programında kataloglama ve sınıflamaya yönelik verilen dersler şu şekildedir[†]:

- *0343001332006 Bilginin Örgütlenmesi*: Öğrencilere seçmeli olarak ikinci yarıyılıda verilen bu ders kapsamında kataloglama ve sınıflama, katalog ve kataloglamanın Türkiye ve Türkiye dışında tarihi, türleri ve AACR2’ye giriş anlatılmakta; ayrıca MARC, Metadata ve FRBR konularına değinilmektedir.

[†] Bilgiler, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nden alınmıştır.

- *0343000122006 Bilgiye Erişim-I:* Niteleyici kataloglama, katalog ve kataloglamanın tarihi (yurtdışı ve Türkiye), MARC ve Dewey Onlu Sınıflamaya giriş konularının anlatıldığı bu ders, lisans programının üçüncü yarıyılında zorunlu ders olarak verilmektedir.
- *0343001342006 Bilgiye Erişim-II:* Dördüncü yarıyılıda öğrencilerin almak zorunda oldukları bu derste sınıflamanın özellikleri, Dewey Onlu Sınıflama ve konu başlıkları ile ilgili bilgiler verilmektedir.
- *0343001392006 Sınıflama Sistemleri:* Dewey Onlu Sınıflama Sistemi'nin özetlendiği, konu başlıkları ve türlerinin ele alındığı, Kongre Kütüphanesi Sınıflama Sistemi'nin örnekleriyle ele alındığı bu ders, lisans programının beşinci yarıyılında zorunlu ders olarak verilmektedir.
- *0343001482006 Dizin ve Öz Hazırlama:* Evrensel Onlu Sınıflama, konu başlıkları ve türleri, Uluslararası Ticari Sınıflama, dizinleme ve özellikleri ile öz hazırlamanın anlatıldığı bu ders altıncı yarıyılıda zorunlu dersler kapsamında verilmektedir.
- *0343001592006 Arşivlerde Tasnif ve Kataloglama:* Arşivlerde tasnif ve sınıflama sistemlerinin açıklandığı; Osmanlı Arşivlerinde kullanılan usullerin gösterildiği bu ders, seçmeli ders kapsamında sekizinci yarıyılıda verilmektedir.

İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde kataloglama ve sınıflama kapsamındaki derslerin lisans eğitiminin tüm dönemlerinde verildiği görülmektedir. İçerik açısından birbirine oldukça yakın olan bu dersler, öğrencilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmeleri açısından önemli kabul edilebilir.

Yüksek lisans ve doktora eğitimi açısından bakıldığında ise bu kapsamdaki derslerin programda yer almadığı görülmektedir (İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2003).

3.3.1.1.3. H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

H.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nün lisans programında kataloglama ve sınıflama kapsamındaki dersler şu şekilde yer almıştır (Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2006):

- *BBY 105 Bilginin Organizasyonu-I*: Basılı ve elektronik ortamda bulunan bilgi kaynaklarının düzenlenmesini konu alan bu ders kapsamında konuya ilişkin terminoloji, kataloglamanın amaç, ilke ve öğeleri, konu ile ilgili standartlar (MARC, Dublin Core, Metadata, AACR) kuramsal olarak anlatılmakta ve birinci yarıyıldan verilmektedir.
- *BBY 106 Bilginin Organizasyonu-II*: Bilgiye erişimde sınıflamanın önemini ve belli başlı sınıflama sistemlerinin kuramsal olarak anlatıldığı bu ders kapsamında konu düzenlemesi, konu dizinlemesi, sınıflama kuramı, konu analizlemesi, sınıflama sistemleri ve provenans gibi konular yer almakta ve ikinci yarıyıldan verilmektedir.
- *BBY 205 Bilginin Organizasyonu Uygulama-I*: Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları 2 ve MARC formatı yardımıyla kataloglama işlemlerinin uygulamalı olarak öğretildiği ders, üçüncü yarıyıldan verilmektedir.
- *BBY 206 Bilginin Organizasyonu Uygulama-II*: Dewey Sınıflama Sistemi, Kongre Kütüphanesi Sınıflama Sistemi, Kongre Kütüphanesi Konu Başlıkları Listesi yardımıyla sınıflama ve konu başlıkları verme işlemlerinin uygulamalı olarak öğretildiği bu ders, dördüncü yarıyıldan verilmektedir.

Bölümün yüksek lisans programında kataloglama ve sınıflamaya yönelik “*BBY 626 Bilginin Organizasyonu ve Analizi*” isimli bir ders verilmektedir. Bu ders kapsamında, bilgi merkezleri ve kurumsal belgelerin organizasyon prensipleri ve uygulamalar, tanımlamada özellikle MARC formatı, Dublin Core, v.b., yeni ortamlarda sınıflama sistemleri ile dile dayalı konu yapılarının analizlenmesi ve OCLC uygulamaları

anlatılmaktadır. Doktora programında verilen “BBY 716 Bilginin Organizasyonu” adlı derste ise, bilginin organizasyonu ile ilgili kuram, prensip ve uygulamalar, yeni ortamlar ve organizasyon sorunları, bibliyografik, tam metin ve çoklu ortamlarla ilgili tanımlama ve bibliyografik organizasyon standartları, dile dayalı yapılar, kurallar, formatlar, özel koşullarda kataloglama ve indeksleme sistemlerinin seçimi, değerlendirilmesi, thesaurus yapılandırılması, sınıflandırma, konu indekslemesi ile dilbilimin ilişkisi gibi konular yer almaktadır (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007).

H.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nde kataloglama ve sınıflama kapsamındaki derslerin genel eğitim programının ilk iki senesinde verildiği; diğer senelerde verilmediği görülmektedir.

3.3.1.1.4. M.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

M.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nün lisans eğitim programında kataloglama ve sınıflamayla ilgili olarak “BBY317 Kütüphanecilikte Teknik Hizmetler I” ve “BBY317 Kütüphanecilikte Teknik Hizmetler II” adlı iki seçmeli ders verilmektedir. Bölümün yüksek lisans ve doktora programlarında kataloglama ve sınıflama kapsamında ders bulunmamaktadır (Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2005).

3.3.1.1.5 B.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Bir vakıf üniversitesi olan Başkent Üniversitesi’nin İletişim Fakültesi bünyesinde kurulan bu bölümde ise kataloglama ve sınıflama kapsamında iki ders verilmektedir (Başkent Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2005):

- *BBY 201 Bilginin Organizasyonu I (Bibliyografik ve Entellektüel Kontrol):* Öğrencilere üçüncü yarıyılıda verilen bu derste, bilgi kaynakları ve bilginin bibliyografik denetimi için gerekli temel kural ve yöntemler anlatılmaktadır.

- *BBY 202 Bilginin Organizasyonu II (MARC, Metadata, Kodlama)*: Dördüncü yarıyılıda sunulan derste, bilgisayar aracılığı ile bilgi kaynaklarının tanımlanmasına olanak sağlayan MARC formatı, İnternet ortamındaki bilgilerin düzenlenmesine yönelik Metadata standardı ve bilgi kodlama çeşitleri anlatılmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’de üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinde verilen kataloglama eğitiminin çekirdek dersler kapsamında birinci ve ikinci senelerde öğrencilere verildiği görülmektedir. A.Ü. DTCF ve İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri hariç diğer bölümlerde lisans eğitiminin son iki senesinde başka bir dersin bulunmaması, öğrencilerin mezun olduklarında bu derslerde kazandıkları bilgi ve becerilerini kaybetmeleri açısından tehlikeli olabilir.

3.3.1.2. HİZMET İÇİ VE SÜREKLİ EĞİTİM

Türkiye’de üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin üniversitelerde aldıkları resmi eğitimleri sonrasında bilgi ve becerilerini güncellemek için düzenlenen eğitim etkinliklerinde mesleki dernekler ve üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinin rolü büyüktür.

3.3.1.2.1. MESLEKİ DERNEKLER

Türkiye’de kütüphanecilik alanında hizmet veren ve üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin çalışma alanlarını kapsayan iki mesleki örgütlenme vardır. Bunlar, “Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD)” ve “Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (ÜNAK)”dır.

3.3.1.2.1.1. Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD)

Adnan Ötügen öncülüğünde kütüphane, arşiv, belge ve bilgi hizmetlerinin gelişimini sağlayarak toplumun kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla 19 Kasım 1949 tarihinde Ankara’da kurulan TKD, Türk kütüphaneciliğinin ilk mesleki örgütlenmesi olarak kabul edilmektedir. Derneğin Türkiye çapında çeşitli il ve ilçelerde olmak üzere halen 27 şubesi ve 3000’ün üzerinde üyesi bulunmaktadır. Ayrıca dernek, kütüphanecilik, bilgi bilim ve arşivcilik alanlarında bilimsel ve mesleki yayınlar yapmak amacına yönelik olarak 1952 yılında “Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (TKDB)” adıyla bir dergi çıkarmaya başlamış; 1987 yılından itibaren bu dergi “Türk Kütüphaneciliği” adını almıştır (Türk Kütüphaneciler Derneği, 2006).

Dernek eğitim etkinlikleri düzenleyerek kuruluş amacına hizmet etmektedir. Güncellik taşıması bakımından son 10 yıl içerisinde (1997-2007) TKD tarafından gerçekleştirilen eğitim etkinlikleri şu şekilde sıralanabilir[‡]:

- “İndeksleme Eğitim Semineri” 30 Haziran-1 Temmuz 1997-Ankara (İngiliz Kültür Heyeti ile birlikte)
- “İnternet Haftası’nda kütüphanecilerin yer aldığı ortak oturum” 19 Mayıs 1998-Ankara
- “Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü ve Yarını...” 17-21 Kasım 1999-Ankara (Sempozyum)
- “Globalleşen Dünya’da Belge Bilginin Önemi ve Okuma Alışkanlığı” 14 Nisan 2000-Çankırı (Panel)
- “Bilgi Ekonomisi” 16 Ocak 2001-Ankara (Panel)
- “Akademik Bilişim 2001” 1-2 Şubat 2001-Samsun (düzenleyici kurum)
- “Kurumsal İnternet Kaynaklarının Kullanımı, Etik ve Kutup-L” 11 Nisan 2001-Ankara (Toplantı)

[‡] Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Kurulu’nun 1997-2007 yılları arasındaki karar defterleri ve “Türk Kütüphaneciliği” dergisindeki haberlerden derlenmiştir.

- “21. Yüzyılda Enformasyon Olgusu” 19-20 Nisan 2001-Hatay (Sempozyum) (Ankara Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü ve Mustafa Kemal Üniversitesi ile birlikte)
- “Akademik Bilişim 2002” 6-8 Şubat 2002-Konya (düzenleyici kurum)
- “Kütüphanecilikte Son Gelişmeler” 26-30 Mart 2002-Ankara (Seminer)
- “Türk Kütüphaneciliği Dergisinin 50 yıllık Serüveni 1952-2002” 5-7 Eylül 2002-Ankara (Kurultay)
- “Elektronik Gelişmeler Işığında Araştırma Kütüphaneleri” 24-26 Ekim 2002-Bolu (Sempozyum) (Ankara Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü ile birlikte)
- “Ulusal Elektronik Kütüphaneye Doğru” 3-5 Şubat 2003-Adana (Panel) (Akademik Bilişim 2003 kapsamında)
- “Bilginin Yayımı ve Kullanımında Ulusal ve Uluslararası Yayınların Tercih Nedenleri” 20 Şubat 2003-Ankara (Toplantı)
- “Yerel Yönetimler Yasası’nın Kütüphaneciliğimiz ve Kütüphanelere Yansıması” 16 Nisan 2003-Ankara (Toplantı)
- “Web Semineri” 30-31 Mayıs 2003-Ankara (Milli Kütüphane Bilgi İşlem Merkezi ile birlikte)
- “Bilgi Merkezlerinin Yeni İhale Yasası Kapsamında Karşılaştığı Sorunlar” 10 Ekim 2003-Ankara (Toplantı)
- “Kamu Reformu Yasa Tasarısının Halk Kütüphanelerine Etkileri” 23 Ocak 2004-Ankara (Panel)
- “Türk Halk Kütüphanelerinde Yeni Sürece Doğru: Riskler ve Olanaklar” 30 Kasım 2004-Ankara (Alman Kültür Merkezi ile birlikte)
- “Kültürel Genetik Üzerine Düşünceler: Mesleki Yaklaşım” 22 Aralık 2004-Ankara (Toplantı)
- “Avrupa ile Bütünleşme ve Kültür Bilinci” 23 Aralık 2004-Ankara (Konferans)
- “Bilgi Toplumu: Herkes İçin Bilgi, Alt Yapı ve Fırsat” 12 Ocak 2005-Ankara (Panel)
- “Irak Savaşı ve Yağmalanan Kültür Mirası” 25 Şubat 2005-Ankara (Panel)
- “Bilgi Toplumuna Açılan Kapı: Kütüphaneler ve Toplum Bilincinin Geliştirilmesi” 19-21 Eylül 2005-İstanbul (Konferans) (İstanbul Bilgi Üniversitesi ile birlikte)

- “*Avrupa Birliği Tarama Sürecinde Bilgi Merkezleri*” 28 Aralık 2005-Ankara (Panel)
- “*Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri ve Proje Geliştirme*” 1-2 Haziran 2006-Manisa (Seminer) (Goethe Enstitüsü ve Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürlüğü ile birlikte)
- “*Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri ve Proje Geliştirme*” 2-3 Kasım 2006-Gaziantep (Seminer) (Goethe Enstitüsü ve Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürlüğü ile birlikte)
- “*Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri ve Proje Geliştirme*” 16-17 Kasım 2006-Bartın (Seminer) (Goethe Enstitüsü ve Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürlüğü ile birlikte)
- “*Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri ve Proje Geliştirme*” 7-8 Aralık 2006-Antalya (Seminer) (Goethe Enstitüsü ve Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürlüğü ile birlikte)
- “*Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri, Proje Geliştirme ve Halkla İlişkiler*” 5-6 Mart 2007-Ankara (Seminer) (Goethe Enstitüsü ve Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürlüğü ile birlikte)
- “*Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri, Proje Geliştirme ve Halkla İlişkiler*” 19-20 Nisan 2007-Trabzon (Seminer) (Goethe Enstitüsü ve Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürlüğü ile birlikte)
- “*Hedef Gruplara Yönelik Yaratıcı Kütüphane Hizmetleri, Proje Geliştirme ve Halkla İlişkiler*” 4-5 Haziran 2007-Erzurum (Seminer) (Goethe Enstitüsü ve Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürlüğü ile birlikte)

Ayrıca TKD tarafından 1964 yılından beridir her yıl Mart ayının son haftasında düzenlenen “Kütüphane Haftası” etkinlikleri de kütüphaneciler için eğitim imkânları sunmaktadır. Son 10 yılda yapılan bu etkinlikler aşağıda belirtilmiştir[§]:

- “*33.Kütüphane Haftası*” 31 Mart-6 Nisan 1997 (Bilgi Politikası, Bilgi Ağları, Mesleki Etik ve Halk Kütüphaneleri konularında)

[§] Kütüphane Haftası'na yönelik hazırlanan bildiri kitaplarından yararlanılmıştır.

- “34.Kütüphane Haftası” 30 Mart-5 Nisan 1998 (Kültür Politikası ve Kütüphaneler)
- “35.Kütüphane Haftası” 15-21 Mart 1999 (21.Yüzyıla Doğru Türk Kütüphaneciliği)
- “36.Kütüphane Haftası” 27 Mart-2 Nisan 2000 (Küreselleşme ve Bilgi Hizmetleri)
- “37.Kütüphane Haftası” 26 Mart-01 Nisan 2001 (Kütüphanecilikte Yeni Gelişmeler, Kavramlar, Olgular)
- “38.Kütüphane Haftası” 25-31 Mart 2002 (E-Türkiye Sürecinde Kütüphaneler)
- “39.Kütüphane Haftası” 31 Mart-6 Nisan 2003 (Demokratikleşme Sürecinde Kütüphaneler)
- “40.Kütüphane Haftası” 30 Mart-4 Nisan 2004 (Yeniden Yapılanma ve Toplumsal Bütünleşme)
- “41.Kütüphane Haftası” 28 Mart-3 Nisan 2005 (Dijital Kültür ve Yeni Nesil Kütüphaneler)
- “42.Kütüphane Haftası” 27 Mart-2 Nisan 2006 (Türkiye’de Bilgi Hizmetleri ve Yeni Yaklaşımlar)
- “43.Kütüphane Haftası” 26 Mart - 01 Nisan 2007 (Tarih Boyunca Kütüphane ve Kütüphaneci)

TKD’nin son 10 yıl içerisinde gerçekleştirdiği eğitim etkinlikleri içerisinde doğrudan kataloglama ve sınıflamaya yönelik bir eğitim etkinliği bulunmamaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişimleri içeren eğitim etkinlikleri dolaylı olarak kataloglama ve sınıflamayla ilgilidir.

Kataloglama ve sınıflama kapsamında 41.Kütüphane Haftası’nda düzenlenen “Kütüphaneler Arası Kaynak Paylaşımı” isimli panelde “ÜNAK-OCLC Konsorsiyumu” ve “ÜNAK Toplu Katalog Projesi” sunumlarının yapıldığı; 42.Kütüphane Haftası’nda ise Metadata (Üstveri) uygulamalarına yönelik çalıştayların düzenlendiği görülmüştür. Üç gün süren bu çalıştaylarda Web tasarımı, MARC uygulamaları, indeksleme ve konu başlıklarına değinilmiştir.

TKD'nin üç ayda bir çıkarmakta olduğu "Türk Kütüphaneciliği" isimli dergide son 10 yıl içerisinde çıkan yazılar ise şu şekilde sıralanabilir**:

- Keseroğlu, H. S. (2005). *Kütüphanenin tözü: Tarih öncesi dönemde bilgi*. 19(3), 297-307.
- Keseroğlu, H. S. (2003). *İstanbul Üniversitesi Yabancı Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu*. 17(1), 43-54.
- Küçük, M. E. ve Soydal, İ. (2003). *Dijital kütüphanelerde standartlar ve protokoller*. 17(2), 121-146.
- Kakırman, A. (2001) *Teknolojik gelişmelerin kütüphanelere etkisi*. 15(2), 172-177.
- Karakaş, S. (1999). *A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi Yazmalarını Kataloglama ve Bilgisayar Ortamına Aktarma Projesi yaşama geçiyor*. 13(2), 149-150.
- Kavak, A. (1998). *LC Türkiye tarihi (DR401-DR741) tablosu*. 12(2), 131-156.
- Karakaş, S. (1997). *Türk kütüphaneciliğinde Anglo-Amerikan etkisi*. 11(1), 8-19.
- Kavak, A. (1997). *Notlar alanı*. 11(1), 57-59.
- Akış, C. (1997). *Üniversite kütüphanelerinde teknik hizmetler bölümünün ergonomik olarak düzenlenmesinin verimliliğe etkisi*. 11(4), 351-362.

Kütüphanecilik mesleği açısından Türkiye'de ilk kurulan dernek olması bakımından TKD'nin ve "Türk Kütüphaneciliği" dergisinin son 10 yıl içerisinde kataloglama ve sınıflama kapsamında sunduğu eğitim etkinlikleri ve bilimsel yayınların sayısının oldukça az olduğu görülmektedir.

** "Türk Kütüphaneciliği" dergisinden derlenmiştir.

3.3.1.2.1.2. Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (ÜNAK)

Üniversite kütüphanecilerine özgü sorunları dile getirmek amacıyla çeşitli kurumlardan gelen 14 kurucu üyenin katkısıyla 9 Ağustos 1991 tarihinde Ankara’da kurulmuş olan ÜNAK, Türk kütüphaneciliğindeki diğer bir mesleki yapılanmadır. Derneğin 600’ün üzerinde üyesi bulunmaktadır. Ayrıca dernek 2000 yılından itibaren “Bilgi Dünyası” adlı bir dergi ve 1997 yılından itibaren “ÜNAK Haber Bülteni” adlı bir bülten yayınlamaktadır (Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği, 2001).

ÜNAK’ın son 10 yıl içerisinde gerçekleştirdiği eğitim etkinlikleri aşağıda sıralanmıştır^{††}:

- “Başarılı Proje Yönetimi” 13-14 Mart 1997-Ankara (Seminer)
- “Bilgi Toplumu ve Eğitim” 4 Nisan 1997-Ankara (33. Kütüphane Haftası kapsamındaki etkinlik)
- “Üniversite Kütüphanelerinde Yurtdışı Yayın Sağlama, Ödeme ve İşbirliği Sorunları” 22-24 Mayıs 1997-Abant (Uygulamalı Seminer)
- “İnternet ve Kütüphane Uygulamaları” 6-8 Mart 1998-Eskişehir (Seminer)
- “Cumhuriyetin 75. yılında Kültür Politikaları ve Yazılı Basın” 1 Nisan 1998-Ankara (Panel) (34. Kütüphane Haftası kapsamındaki etkinlik)
- “Türkiye’de Üretilen Kütüphane Otomasyonu Yazılımları: BLISS, KİBELE, KUTUPB ve KUTUP MW” 24-25 Nisan 1998-İzmir (Seminer)
- “Kütüphane Otomasyon Sistemlerinin Seçimi ve Planlanması” 16-18 Eylül 1998-İstanbul (Seminer)
- “Kütüphane Otomasyonu, İnternet ve Üniversite ve Araştırma Kütüphanelerimizin Geleceği” 22-23 Şubat 1999-Adana (Seminer)
- “Yeni Enformasyon Teknolojileri Enformasyon ve Kütüphane Uzmanları Üzerine Etkileri” 16 Mart 1999-İstanbul; 18 Mart 1999-Ankara (Konferans) (35. Kütüphane Haftası kapsamındaki etkinlik)

^{††} Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği’nden sağlanmıştır.

- “*Web of Science ve SilverPlatter CD-ROM Veri Tabanlarının Türkiye’de Konsorsiyum Çalışmalarına Işık Tutmak Amacı ile Tanıtımı*” 20 Nisan 1999-Ankara; 22 Nisan 1999-İstanbul (Seminer)
- “*GALE Group Tam Metin Ürünlerinin Türkiye’de Konsorsiyum Oluşturmak Amacı ile Tanıtım*” 5 Ekim 1999-Ankara; 6 Ekim 1999-İstanbul (Seminer)
- “*Effect of New Technologies on Libraries*” 21 Ocak 2000 Ankara-İstanbul-ABD (Telekonferans)
- “*Bir Araştırma Merkezi Olarak Okul Kütüphaneleri*” 24 Şubat 2000-Ankara (Forum)
- “*OCLC Ürünleri için, ÜNAK’ın patronluğunda Türkiye’de Konsorsiyum Olanakları*” 19 Eylül 2000-Ankara; 21 Eylül 2000-İstanbul (Tanıtım Semineri)
- “*3M, BTJ ürünleri ve Proquest veri tabanları*” 19-21 Ekim 2000-Gazimağosa (Tanıtım Semineri)
- “*BLISS Toplantısı*” 18-19 Ocak 2001-Ankara
- “*ÜNAK Tıbbi Enformasyon Semineri*” 26-27 Nisan 2001-Ankara
- “*I.ÜNAK/OCLC FirstSearch Toplantısı*” 18-19 Mayıs 2001-Ürgüp
- “*Kütüphanelerde Web Sitesi Planlaması ve Yönetimi*” 31 Mayıs-1 Haziran 2001-İstanbul (Toplantı)
- “*ÜNAK/OCLC Online Cataloging & CORC*” 3-4 Eylül 2001-İstanbul (Seminer) (OCLC ve ITS ile birlikte)
- “*II.ÜNAK/OCLC Toplantısı*” 5-7 Mayıs 2002-Denizli
- “*I. Ulusal Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri*” 19-20 Eylül 2002-İstanbul (Sempozyum)
- “*II. BLISS Toplantısı: Bilgiye Giden Yol*” 27-29 Haziran 2002-Isparta
- “*Çevrimiçi Veri Tabanlarının Seçimi ve Kullanımında Kütüphanecilerin Rolü*” 6-8 Şubat 2002-Konya (Akademik Bilişim 2002 kapsamında)
- “*İnternet Üzerinden Tezlere Tam Metin Erişim*” 6-8 Şubat 2002-Konya (Panel) (Akademik Bilişim 2002 kapsamında)
- “*III.ÜNAK/OCLC Toplantısı: Online Kataloglama*” 8-10 Mayıs 2003-İstanbul
- “*III. BLISS Toplantısı*” 26-28 Haziran 2003-Muğla

- “*ÜNNAK’03: Bilgiye Erişimde Değişen Yollar ve II. Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu*” 25-27 Eylül 2003-Ankara (Başkent Üniversitesi ile birlikte)
- “*IV.ÜNNAK/OCLC Toplantısı: Toplu Kataloğa Doğru*” 20-22 Mayıs 2004-Erzurum
- “*ÜNNAK’04: Bilgide Kaybolmamak İçin Bilgi Yönetmek ve III. Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu*” 22-25 Eylül 2004-İstanbul
- “*OCLC-CatMe, Connexion*” 29-30 Ocak 2005-Ankara (Eğitim Toplantısı) (Çankaya Üniversitesi ile birlikte)
- “Kütüphaneler Arası Kaynak Paylaşımı” panelinde “ÜNNAK-OCLC Konsorsiyumu” ve “ÜNNAK Toplu Katalog Projesi” sunumları. 28 Mart-3 Nisan 2005 (41.Kütüphane Haftası kapsamında)
- “*V.ÜNNAK/OCLC Toplantısı: Toplu Katalog Süreci-I*” 12-14 Mayıs 2005-İzmir
- “*ÜNNAK’05: Bilgi Hizmetlerinin Organizasyonu ve Pazarlama*” 22-24 Eylül 2005-İstanbul (Sempozyum)
- “*E-Dünyada Bilgi Yönetimi: Bilimsel İletişim İçin Yeni Modeller*” 13-14 Ekim 2005-İstanbul (Konferans) (IFLA, İstanbul Amerikan Başkonsolosluğu ve Yeditepe Üniversitesi ile birlikte)
- “*VI.ÜNNAK/OCLC Toplantısı: “Toplu Katalog Süreci-II”*” 11-13 Mayıs 2006-Ankara
- “*ÜNNAK’06: Bilimsel İletişim ve Bilgi Yönetimi*” 12-14 Eylül 2006-Ankara (Sempozyum)
- “*Eğitim Semineri-Taşınır Mal Yönetmeliği*” 22 Mart 2007-Ankara
- “*Eğitim ve Uygulama Semineri-Taşınır Mal Yönetmeliği-2*” 29-30 Haziran 2007-İstanbul
- “*ÜNNAK’07: Sayısal Dünyada Yeni Paradigmalar: Sınırsız Kütüphaneler*” 27-29 Eylül 2007-Muğla (Sempozyum)
- “*1.Ulusal Körler ve Kütüphanecilik Sempozyumu*” 15-16 Ekim 2007-Ankara

ÜNNAK'ın yılda iki kez çıkardığı “Bilgi Dünyası” adlı derginin yayın hayatına başladığı 2000 yılından itibaren kataloglama ve sınıflama kapsamında yer alan bilimsel yazılar ise şu şekildedir^{##}:

- Olgun, B. ve Sever, H. (2000). *Kaynak keşfi yeteneğinin artırılması için İnternet kaynaklarının içeriklerinin standart biçimde tanımlanması*. 1(1), 56-88.
- Karakaş, S. (2001). *Türk kütüphaneciliğine bir Amerikan sisteminin kazandırılması: Dewey Onlu Sınıflama*. 2(1), 67-87.
- Günden, A. (2001). *ÜNNAK/OCLC Konsorsiyum çalışmaları*. 2(1), 106-119.
- Hanlon, A. (2001). *A brief introduction to Metadata* (Çev. M. E. Küçük). 2(2), 206-217.
- Küçük, M. E. ve Al, U. (2001). *Metadata kavramı*. 2(2), 169-187.
- Kaynak, E. A. (2001). *Elektronik kaynakların bibliyografik kontrolü ve Metadata*. 2(2), 188-205.
- Atılgan, D. ve Bayram, Ö. (2006). *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Kütüphaneleri'nde kataloglamada uyumun ölçülmesi*. 7(1), 63-76.

ÜNNAK'ın gerçekleştirdiği eğitim etkinliklerinde kataloglama ve sınıflamaya yönelik doğrudan ve dolaylı olarak bazı etkinliklerin yer aldığı görülmektedir. Doğrudan kataloglama ve sınıflamayla ilgili olan etkinliklerin büyük çoğunluğunda ÜNNAK-OCLC Konsorsiyumu, OCLC uygulamaları, MARC, Metadata, toplu katalog projeleri, bibliyografik kayıt paylaşımı ve kütüphane kataloglarına yönelik konular yer almaktadır. Diğer etkinlikler incelendiğinde ise, kütüphane otomasyonları, veri tabanları, Web sitesi tasarımı, teknolojik yenilikler v.b. konular dolaylı olarak kataloglama ve sınıflama kapsamında değerlendirilebilir.

Kataloglama ve sınıflamaya yönelik bilimsel yayınlar açısından bakıldığında, yedi yıldan bu yana yılda iki kez yayınlanan “Bilgi Dünyası” dergisindeki bilimsel makalelerin sayısının, yılda dört kez yayınlanan ve sadece son 10 yılı değerlendirilen “Türk Kütüphaneciliği” dergisi ile aynı olduğu anlaşılmaktadır.

^{##} “Bilgi Dünyası” dergisinden derlenmiştir.

Ayrıca ÜNAK'ın Web sitesinde (<http://www.unak.org.tr>), MARC göstergeleri, MARC formatında kayıt alınabilecek kütüphanelerin Web adresleri, LC Cutter numarası oluşturma ve konu başlıkları arama imkânları bulunmaktadır. Bu imkânlar, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilere kataloglama işlemleri sırasında yardımcı olması açısından önemli kabul edilebilir.

Mesleki dernekler, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin üniversitedeki eğitimleri sonrasında, bilgi ve becerilerini güncellemelerinde önemli bir katkı sağlamaktadır. Genel olarak bakıldığında Türkiye'de iki mesleki derneğin düzenlediği eğitim etkinliklerinin sürekli, planlı ve kapsamlı olmadığı görülmektedir.

3.3.1.2.2. BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMLERİ

Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri, özellikle eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi, içeriğinin hazırlanması, bilimsel yayınlar hazırlama v.b. olanakları sunması bakımından hizmet içi eğitim ve sürekli eğitimde önemli katkılar sağlamaktadır. Bundan dolayı bu bölümlerin, kütüphanecilerin mesleki gelişimine yardımcı olmak amacıyla çeşitli eğitim etkinlikleri gerçekleştirdikleri görülmektedir. Türkiye'de üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinin son 10 yıl içerisinde düzenlemiş oldukları eğitim etkinlikleri aşağıda belirtilmiştir^{§§}:

A.Ü. DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

- “Bilgi Çağı, Bilgi Merkezleri ve Bilgi Teknolojileri Sempozyumu” 7-9 Mayıs 1997-Ankara.
- “Değişen Dünyamızda Kütüphanecilik” 31 Ekim 2000-Ankara (Toplantı)
- “Üniversite Kütüphaneler Arası İşbirliği: Konsorsiyumlar” 28 Kasım 2000-Ankara (Toplantı)
- “Toplam Kalite Yönetimi ve Kütüphaneler” 19 Aralık 2000-Ankara
- “Bilgisayar Çağında Kütüphane Hizmetleri ve Enformasyon Mesleği” 27 Şubat 2001-İstanbul

^{§§} Bölümlerin Web sitelerinden ve mesleki dergilerden derlenmiştir.

- “Kütüphanecilik Anıları-I” 20 Mart 2001-Ankara
- “Kütüphanecilik Anıları-II” 10 Nisan 2001-Ankara
- “21.Yüzyıla Girenken Enformasyon Olgusu” 19-20 Nisan 2001-Hatay (Sempozyum) (TKD ve Mustafa Kemal Üniversite ile birlikte)
- “Üniversite Kütüphanelerinde Toplam Kalite Yönetimi Çalışma ve Uygulamaları” 29 Mayıs 2001-Ankara (Toplantı)
- “Verimlilik ve Liderlik” 28 Kasım 2001-Ankara (Toplantı)
- “Ayniyat Talimatnamesinin Kütüphanelerde Uygulanması” 17 Ocak 2002-Ankara (Toplantı)
- “Küreselleşme Çağında Mobil Bilgi Erişim” 30 Nisan 2002-Ankara (Toplantı)
- “Türkiye’de Tezlerin Bibliyografik Denetimi ve YÖK Dokümantasyon Merkezi” 23 Mayıs 2002-Ankara (Toplantı)
- “Elektronik Gelişmeler Işığında Araştırma Kütüphaneleri” 24-26 Ekim 2002-Ankara (Sempozyum)
- “Kütüphaneciliğin Destanı” 21-24 Ekim 2004-Ankara (Sempozyum)

H.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

- “Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü 25.Yıl Kuruluş Toplantısı” 1997-Ankara
- “Elektronik Kütüphanecilik” 4-8 Eylül 2000-Ankara (Seminer)
- “Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu” 24-26 Ekim 2007-Ankara

İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

- “Türkiye’de Kütüphane ve Enformasyon Biliminin Kurumsal Gelişimi Sempozyumu” 11-12 Mayıs 2000-İstanbul
- “Elektronik Yayıncılık Konferansı” 3 Haziran 2004-İstanbul
- “1. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu: İletişim” 25-26 Mayıs 2006-İstanbul

Türkiye’de üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinin sadece kataloglama ve sınıflamayı kapsayan herhangi bir eğitim etkinliği bulunmadığı görülmektedir. Bu kapsamdaki konular, yapılmış olan bazı eğitim etkinliklerinin bir parçası olmuştur.

“Kütüphaneciliğin Destanı” sempozyumunda “*Kataloglama eğitiminde yenilikler ve Türkiye’deki durum*”, “Elektronik Kütüphanecilik” seminerinde “*Elektronik Yayınların Kataloglanması ve Dizinlenmesi*”, “1. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu: İletişim” adlı sempozyumda “*Kataloglama Kültüründen Metadata Kültürüne*” başlıklı sunumlar yer almıştır.

Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinin düzenledikleri eğitim etkinliklerinin de mesleki derneklere olduğu gibi sürekli, planlı ve kapsamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, Ankara'daki üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilere ve onların yöneticilerine uygulanan anket çalışmasına ilişkin bulgular ve bu bulgulara yönelik bazı değerlendirmeler yer almaktadır.

Anket çalışması, Ankara'daki üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili almış oldukları eğitimleri, çalışma ortamları, var olan eğitim gereksinimleri ve eğitim etkinliklerine bakışları hakkında bilgiler toplamak amacıyla üniversitelerin lisans, yüksek lisans ve doktora programlarından mezun toplam 60 kütüphanecinin tamamına uygulanmıştır. Yöneticilerin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler için sundukları eğitim olanakları ve sürekli eğitimle ilgili düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla da toplam 24 yöneticiyle yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir.

Ankara ili sınırlarında bulunan devlet üniversiteleri olarak, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi; vakıf üniversiteleri olarak, Atılım Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Çankaya Üniversitesi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ufuk Üniversitesi kütüphaneleri anket çalışmasının uygulandığı kurumları oluşturmaktadır.

4.1. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN EĞİTİMLERİNE YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER

4.1.1. Öğrenim Durumları ve Kazanımları

Araştırmamızın gerçekleştirildiği üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin mezun oldukları üniversite ve bölümlerin dağılımı şu şekildedir: kütüphanecilerin %46,7'si (28 kişi) A.Ü. DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, %46,7'si (28 kişi) H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, %1,6'sı (1 kişi) İ.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunudur. Kütüphanecilerin %5'i (3 kişi) ise kütüphanecilik alanı dışında herhangi bir alanda yüksek eğitilmiş olup kataloglama birimlerinde çalışanlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla araştırmamıza katılan kütüphanecilerin yaklaşık yarısının A.Ü. DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, diğer yarısının da H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunu olduğu söylenebilir.

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin lisans ve lisans üstü öğretimlerine yönelik dağılım ise şöyledir; kütüphanecilerin %81,7'si (49 kişi) üniversitelerin lisans, %16,7'si (10 kişi) yüksek lisans, %1,6'sı (1 kişi) doktora programlarından mezundur. Bu durum, lisans programından mezun olan kütüphanecilerin, yüksek lisans ve doktora programlarından mezun olanlara oranla daha fazla olduğunu göstermektedir.

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin mezuniyet yıllarına yönelik dağılımına bakıldığında; kütüphanecilerin %23,4'ü (14 kişi) 1979-1989 yılları arasında, %28,3'ü (17 kişi) 1990-1999 yılları arasında, %48,3'ü (29 kişi) ise 2000 yılı ve sonrasında üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinin lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının birinden mezun oldukları görülmektedir. Bu noktadan hareketle araştırmamıza katılan kütüphanecilerin büyük çoğunluğunun son altı yıl içinde (yeni) mezun oldukları anlaşılmaktadır.

4.1.2. Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflama Kapsamında Alınan Derslere Yönelik İlgî Düzeyleri

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin resmi eğitimleri sırasında kataloglama ve sınıflama kapsamındaki derslere yönelik ilgileri, mezun olduktan sonraki meslek yaşantılarında kataloglama ve sınıflamaya olan bakış açılarını etkileyebilir. Kütüphanecilerin bu derslere yönelik ilgileri ise Tablo 1’de ortaya konulmuştur.

Tablo 1: Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflama Kapsamında Alınan Derslere Duyulan İlgî

<i>İlgî düzeyi</i>	Sayı	%
Çok ilgili	17	31,5
İlgili	24	44,4
Orta	11	20,5
Az ilgili	1	1,8
İlgisiz	1	1,8
<i>Toplam</i>	54^{***}	100,0

Tablo 1’e bakıldığında kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin yaklaşık yarıya yakını (%44,4) resmi eğitimleri sırasında kataloglama ve sınıflama kapsamında verilen derslere karşı ilgili oldukları anlaşılmaktadır. Buna rağmen bazı kütüphanecilerin ise (%20,5) bu derslere karşı orta düzeyde ilgi gösterdikleri görülmektedir.

*** Tablo 1-2-3-4’te ankete katılan 60 kütüphanecinin altısı, mezun oldukları anabilim dalı nedeniyle kataloglama ve sınıflama kapsamındaki dersleri almadıkları ve staj yapmadıkları için anketteki ilgili sorulara yanıt vermemiş; dolayısıyla değerlendirmeye alınmamıştır.

4.1.3. Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflama Kapsamında Alınan Derslere Yönelik Düşünceler

Resmi eğitim sırasında kataloglama ve sınıflama kapsamında verilen derslere yönelik olumsuz noktaların neler olduğunun belirlenmesi çalışmamız açısından önem taşımaktadır. Bu amaçla anketimizde sorulan sorudaki olumsuz görüşlere kütüphanecilerin katılıp katılmadıklarını gösteren tablo (Tablo 2) aşağıda verilmiştir.

Tablo 2: Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflama Kapsamında Alınan Derslere Yönelik Olumsuz Düşüncelere Katılıp Katılmama

<i>Olumsuz görüşler</i>	Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Yeterince uzmanlık kazandırılmadı.	37	68,5	17	31,5	54	100,0
Kuramsal bilgi ağırlıklıydı.	34	63,0	20	37,0	54	100,0
Öğrenci sayısının fazlalığı dersin verimliliğini etkiledi.	33	61,1	21	38,9	54	100,0
Ders sayısı yeterli değildi.	31	57,4	23	42,6	54	100,0
Ders için kullanılan kaynaklar yetersizdi.	28	51,9	26	48,1	54	100,0
Uygulamaya yeterince olanak tanınmadı.	25	46,3	29	53,7	54	100,0
Dersin içeriği güncel tutulmuyordu.	17	31,5	37	68,5	54	100,0
Ders sorumlusu konulara hakim değildi.	7	13,0	47	87,0	54	100,0

Tablo 2'deki veriler doğrultusunda resmi eğitim sırasında kataloglama ve sınıflama kapsamında verilen derslerin yeterince uzmanlık kazandırmadığı (%68,5) görüşünün en baskın görüş olduğu söylenebilir. Ayrıca bu derslerde kuramsal bilgilerin ağırlıklı olduğu (%63,0) ve öğrenci sayısındaki fazlalığın bu derslerin verimliliğini olumsuz yönde etkilediği (%61,1) görüşleri de, önemli görülen diğer olumsuz görüşler arasında yer almaktadır. Ders sorumlularının konulara hakim olmadığı görüşüne ise kütüphanecilerin büyük bir çoğunluğu (%87,0) katılmamışlardır. Derslerdeki konu ağırlıklarının iyi belirlenemediği görüşü, diğer olumsuz görüşler arasında belirtilmiştir.

4.1.4. Resmi Eğitimler Sırasında Yapılan Stajların Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Mesleki Becerileri Geliştirmeye Katkısı

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin resmi eğitimleri sırasında yapmış oldukları stajlar, kataloglama ve sınıflamayla ilgili beceriler kazanmaları açısından önem taşıyabilir. Bu stajların katkı sağlayıp sağlamadığını belirlemek amacıyla anketimizde sorulan soruya yönelik veriler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Resmi Eğitimler Sırasında Yapılan Stajların Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Mesleki Becerileri Geliştirmeye Katkısı

<i>Katkı derecesi</i>	Sayı	%
Çok	6	11,1
Orta	13	24,1
Az	22	40,7
Hiç katkısı olmamıştır.	13	24,1
<i>Toplam</i>	54	100,0

Tablo 3'e bakıldığında, resmi eğitim sırasında yapılması zorunlu olan mesleki stajların, sanıldığı gibi aksine kataloglama ve sınıflama kapsamında, kütüphanecilerin mesleki becerilerini geliştirmede önemli bir katkısının olmadığı görülmektedir. Soruyu yanıtlayan kütüphanecilerin büyük çoğunluğu (%64,8) bu stajların az katkısı olduğunu ya da hiç katkısı olmadığını belirtmişlerdir.

4.1.5. Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflama Kapsamında Alınan Derslerin Mesleki Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Katkısı

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin resmi eğitimleri sırasında aldıkları kataloglama ve sınıflama kapsamındaki dersler, onların ilerideki mesleki başarılarının temelini oluşturabilir. Bu bakımdan bu derslerin büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir. İlgili derslerin, kütüphanecilerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmede ne düzeyde katkı sağladığını belirlemek amacıyla anketimizde sorulan bu soruya verilen yanıtlar doğrultusunda oluşturulan tablo (Tablo 4) durumu özetlemektedir.

Tablo 4: Resmi Eğitimler Sırasında Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Alınan Derslerin Mesleki Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Katkısı

<i>Katkı derecesi</i>	Sayı	%
Çok	16	29,6
Orta	29	53,7
Az	9	16,7
Toplam	54	100,0

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin büyük çoğunluğu (%53,7) kataloglama ve sınıflama kapsamında verilen derslerin mesleki bilgi ve becerileri geliştirmede katkısının orta derecede olduğunu belirtmişlerdir. Bu soruya yanıt verenlerin bir kısmı ise (%16,7) bu derslerin mesleki bilgi ve becerileri geliştirmede katkısının az olduğunu söylemişlerdir.

4.2. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN ÇALIŞMA ORTAMLARINA YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER

4.2.1. Çalıştıkları Kurumlar ve Çalışma Süreleri

Araştırmamıza katılan üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin çalıştıkları üniversite kütüphanelerini gösteren veriler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Kataloglama Birimlerinde Çalışan Kütüphanecilerin Üniversite Kütüphanelerine Göre Dağılımı

<i>Üniversite Kütüphaneleri</i>	Sayı	%
Ankara Üniversitesi	20	33,3
Atılım Üniversitesi	3	5,0
Başkent Üniversitesi	6	10,0
Bilkent Üniversitesi	6	10,0
Çankaya Üniversitesi	2	3,3
Gazi Üniversitesi	6	10,0
Gülhane Askeri Tıp Akademisi	2	3,3
Hacettepe Üniversitesi	5	8,3
Ortadoğu Teknik Üniversitesi	7	11,8
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	2	3,3
Ufuk Üniversitesi	1	1,7
Toplam	60	100,0

Tablo 5’teki veriler ışığında, üniversite kütüphaneleri arasında kataloglama birimlerinde en çok kütüphaneci çalıştıran üniversite kütüphanesinin Ankara Üniversitesi (%33,3) olduğu söylenebilir. Ancak, Ankara Üniversitesi’nin 13 fakülte kütüphanesi ile, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesi’nin (%11,8) ise merkezi hizmet sürdürdüğü gerçeğini göz ardı edemeyiz. Bu nedenle kataloglama biriminde en fazla kütüphaneci çalıştıran kurumun Ortadoğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesi olduğunu belirtmek yanlış olmaz. Diğer yandan Ufuk Üniversitesi, kataloglama ve sınıflama işlemlerinin yanı sıra tüm kütüphane işlerini gerçekleştiren tek bir kütüphaneciye sahiptir.

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kütüphanelerdeki mesleki çalışma süreleri, onların deneyim kazanarak görevlerindeki verimliliklerini etkileyen önemli bir unsur olarak değerlendirilebilir. Özellikle, mesleğe yeni başlamış kütüphanecilerin ve deneyim sahibi kütüphanecilerin sahip oldukları bilgi, beceri ve eğitim gereksinimleri farklı olabilir. Bu amaçla anketimizde kütüphanecilerin kataloglama birimlerindeki mesleki çalışma süreleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ankete katılan kütüphanecilerin %51,7’si (31 kişi) 0-5 yıl arasında, %18,3’ü (11 kişi) 6-10 yıl arasında, %30,0’ı (18 kişi) ise 11 yıl ve üzerinde üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışmaktadır. Üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin çalışma süreleri açısından bakıldığında mesleki deneyimi az olan kütüphanecilerin çoğunluğu dikkat çekmektedir.

4.2.2. Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Kullanılan Kural ve Sistemler

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili kural ve sistemlerin gelişimine ne ölçüde aşina olduklarını belirlemek çalışmamız açısından önem taşıdığı için bu bölümde kütüphanecilerin kullandıkları kural ve sistemlerin neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4.2.2.1. Kataloqlama Kurallarının Kullanımı

Kataloqlama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloqlama işlemlerini gerçekleştirirken kullandıkları kataloqlama kurallarının neler olduğunun belirlemek amacıyla anketimizde sorulan bu soruya verilen yanıtlara dayalı veriler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Kullanılan Kataloqlama Kuralları

<i>Kataloqlama kuralları</i>	Sayı	%
AACR2-Basılı	45	75,0
AACR2-Cataloger’s Desktop aracılığıyla	3	5,0
AACR2-Kısaltılmış	2	3,3
Bir fikrim yok.	10	16,7
<i>Toplam</i>	60	100,0

Tablo 6’ya göre kataloqlama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin büyük çoğunluğunun (%75,0) Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları-2 (AACR2)’nin basılı versiyonunu kullandıkları söylenebilir. Bu kütüphanecilerin %16,7’sinin kullandıkları kataloqlama kurallarıyla ilgili fikirlerinin bulunmaması oldukça düşündürücüdür.

Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları-2 (AACR2)’nin elektronik (%5,0) ve kısaltılmış versiyonunu (%3,3) kullanan kütüphanecilerin oranları ise oldukça düşük gözükmetedir.

4.2.2.2. Sınıflama Sistemlerinin Kullanımı

Kataloqlama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin sınıflama işlemlerini gerçekleştirirken kullandıkları sınıflama sistemlerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla sorulan bu soruya verilen yanıtlara yönelik oluşturulan Tablo 7 verileri aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 7: Kullanılan Sınıflama Sistemleri

<i>Sınıflama sistemi</i>	Sayı	%
Library of Congress Classification-basılı	3	5,0
Library of Congress Classification-Classification Web aracılığıyla	32	53,0
Library of Congress Classification-İnternet'teki diğer kaynaklardan	3	5,0
Dewey Onlu Sınıflama Sistemi (DOS 20)	18	30,0
National Library of Medicine Classification	4	6,0
Toplam	60	100,0

Tablo 7'deki veriler doğrultusunda kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin büyük çoğunluğunun (%53,0) LC Sınıflama Sistemi'ni elektronik ortamda kullanmayı mümkün kılan "Classification Web" sistemi aracılığıyla sınıflama işlemlerini gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır. Anketimize katılan kütüphanecilerin %30,0'unun Dewey Onlu Sınıflama Sistemi'nin Türkçe basımını kullanmakta olduğu görülmektedir. Ayrıca anketimizin uygulandığı kurumlar arasında tıp kütüphanelerinin de yer alması nedeniyle, kütüphanecilerin %6,0'sı National Library of Medicine Sınıflama Sistemi'ni kullanmaktadır.

4.2.2.3. Konu Başlıkları Listelerinin Kullanımı

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eserlerin konu erişimini sağlamak üzere kullandıkları konu başlıkları listelerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla anketimizde sorulan bu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan Tablo 8 verileri aşağıdadır.

Tablo 8: Kullanılan Konu Başlıkları Listeleri

<i>Konu başlıkları listeleri</i>	Sayı	%
Library of Congress Subject Headings-Classification Web aracılığıyla	23	38,3
Kendi veya başka kütüphanelerin oluşturduğu konu başlıkları listeleri	22	36,7
Library of Congress Subject Headings-basılı	7	12,0
Medical Subject Headings	7	12,0
Bir fikrim yok	1	1,0
Toplam	60	100,0

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin büyük çoğunluğunun (%38,3) konu başlığı verirken LCSH'nin elektronik ortamda kullanılmasını mümkün kılan "Classification Web" sistemini kullandıkları görülürken, büyük bir kısmının da (%36,7) kendi kütüphanelerinin veya başka kütüphanelerin oluşturduğu konu başlıkları listelerinden konu başlıkları verdikleri görülür. LCSH'nin basılı versiyonunu ve Medical Subject Headings'i (MeSH) kullanan kütüphanecilerin oranları (%12,0) ise aynıdır.

4.2.2.4. MARC Kullanımı

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin hangi MARC formatını kullandıklarını gösteren veriler Tablo 9'da bulunmaktadır.

Tablo 9: Kullanılan MARC Formatı

<i>MARC formatı</i>	Sayı	%
MARC 21	26	44,0
USMARC	17	28,0
Bir fikrim yok	17	28,0
<i>Toplam</i>	60	100,0

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin büyük çoğunluğu (%44,0) MARC 21 formatını kullandıkları söylemişlerdir. USMARC formatını kullananların oranı ise %28,0'dir. Kullandıkları MARC formatı hakkında bir fikri olmayanların (%28,0) oranları da dikkat çekmektedir. Anketimizde kullanılan MARC formatını belirlemek için sorulan soruda MARC 21 formatının çeşitleri de (MARC 21 Concise Formats, MARC 21 Format for Bibliographic Data and Updates, MARC 21 Format for Authority Data and Updates, MARC 21 Format for Holdings Data and Updates) seçenek olarak sunulmuş, aynı kurumda çalışan kütüphanecilerin birbirlerinden farklı yanıtlar verdiği ve MARC 21 olan herhangi bir seçeneği işaretledikleri gözlemlenmiştir. Bu durum, kütüphanecilerin kullandıkları MARC formatı hakkında yeterince bilgilendirilmemelerinden kaynaklanabilir.

4.2.3. Kataloqlama ve Sınıflamayla İlgili Kullanılan Kural ve Sistemlerin Güncellenmesini Engelleyen Etkenler

Kataloqlama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kullandıkları kataloqlama kuralları, sınıflama sistemleri, konu başlıkları listeleri gibi kaynakların en son basımlarını kullanmalarına engel olan etkenlerin neler olduğunu belirlemek amacıyla sorulan bu soruya yönelik veriler Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10: Kural ve Sistemlerin Güncellenmesini Engelleyen Etkenler

<i>Engeller</i>	Sayı	%
Habersiz olma veya farkında olmama	20	33,3
Yönetim bu konuda yeterli bütçeyi sağlamıyor.	9	15,0
Yönetimin yeterli bütçe sağlamaması ve habersiz olma veya farkında olmama	6	10,0
Engel yoktur.	25	41,7
<i>Toplam</i>	60	100,0

Tablo 10’daki verilere bakıldığında kataloqlama biriminde çalışan kütüphanecilerin çoğunluğunun (%41,7) kataloqlama ve sınıflamayla ilgili kaynakların güncellenmesi ve kullanılmasına yönelik herhangi bir engelle karşılaşmadığı görülmektedir. Engel olduğunu belirten kütüphanecilerin içerisinde çoğunluk (%33,3), kataloqlama ve sınıflamayla ilgili bu kaynaklardan habersiz olmalarını neden olarak göstermişlerdir. Yönetimin bu kaynakların temin edilmesinde yeterli bütçe sağlamadığı düşüncesine katılanların oranı ise (%15,0) diğerlerine göre oldukça düşük gözükmemektedir.

4.2.4. Diğer Kütüphanelerin Çevrimiçi Kataloglarının Kullanımı

Kataloqlama ve sınıflama işlemlerini gerçekleştirirken yurt içi veya yurt dışındaki diğer kütüphanelerin çevrimiçi katalog kayıtlarını inceleme yoluna gitmek, kütüphanecilerin güncel bir birikime sahip olduklarını gösterebilir.

Aynı zamanda bu durum, kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama işlemleri sırasında bilemedikleri noktalarda bir nevi eğitim olanağı sunabilir. Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama işlemlerini gerçekleştirirken diğer kütüphanelerin çevrimiçi kataloglarından ne sıklıkta faydalandıklarını belirlemek amacıyla sorulan bu soru için kütüphanecilerin büyük çoğunluğu (%55,0) “çok sıklıkta” yanıtını vermişlerdir. Ankete katılanların bir kısmı (%31,7) orta sıklıkta, diğer kısmı ise (%13,3) az sıklıkta faydalandıklarını belirtmişlerdir. Kütüphanecilerin tamamının diğer kütüphanelerin çevrimiçi kataloglarını az veya çok bir şekilde kullandıkları görülmektedir.

4.2.5. Özgün ve Kopya Katalog Kayıtları Üretimi

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin oluşturdukları katalog kayıtlarının ne ölçüde özgün ne ölçüde kopya kataloglama olduğunu belirlemek amacıyla anketimizde sorulan bu soruya verilen yanıtlar ışığında oluşturulan Tablo 11 verileri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 11: Özgün ve Kopya Kataloglama Yapma Durumu

<i>Kataloglama türü</i>	Sayı	%
Özgün kataloglama ağırlıklı	23	38,3
Kopya kataloglama ağırlıklı	13	21,7
Özgün ve kopya kataloglama eşit ağırlıklı	20	33,3
Sadece özgün kataloglama	4	6,7
<i>Toplam</i>	60	100,0

Tablo 11’e göre, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin büyük çoğunluğu (%38,3) özgün katalog kayıtları oluşturmaktadır. Özgün ve kopya kataloglamayı eşit ağırlıklı yapan kütüphanecilerin oranı (%33,3), özgün kataloglama ağırlıklı yapan kütüphanecilerin oranına oldukça yakındır. Sadece özgün kataloglama yaptıklarını belirten kütüphanecilerin oranı ise (%6,7) oldukça düşüktür.

4.2.6. Üniversite Kütüphanelerinin Yazılı Kataloglama Politikaları

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama işlemlerini gerçekleştirirken uyması gereken yazılı bir kataloglama politikasının bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla kütüphanecilere sorulan bu soru sonucunda, kurumların büyük çoğunluğunun (%78,3) yazılı bir kataloglama politikası olmadığı, geri kalanların (%21,7) ise böyle bir yazılı politikaya sahip oldukları belirlenmiştir.

4.3. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN BİREYSEL GELİŞİM ORTAMLARINA YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER

4.3.1. Mesleki Derneklere Üyelik

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin mesleki derneklere üye olması, özellikle teknolojiyle birlikte gelişen ve değişen kural ve uygulamalardan haberdar olmaları bakımından önem taşıyabilir. Nitekim, bu amaçla anketimizde sorulan 11.soruya verilen yanıtlar doğrultusunda oluşturulan tablo (Tablo 12) aşağıda aktarılmıştır.

Tablo 12: Mesleki Derneklere Üyelik

<i>Kataloglama Birimlerinde Çalışma Süreleri (Yıl)</i>	<i>Mesleki Derneklere Üyelik</i>									
	<i>TKD ve ÜNAK</i>		<i>TKD</i>		<i>ÜNAK</i>		<i>Üye Değil</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
0-5 yıl arası	4	12,9	3	9,7	7	22,6	17	54,8	31	100,0
6-10 yıl arası	3	27,2	2	18,2	2	18,2	4	36,4	11	100,0
10 yıl üzeri	4	22,2	9	50,0	2	11,1	3	16,7	18	100,0
<i>Toplam</i>	<i>11</i>	<i>18,3</i>	<i>14</i>	<i>23,4</i>	<i>11</i>	<i>18,3</i>	<i>24</i>	<i>40,0</i>	<i>60</i>	<i>100,0</i>

Tablo 12'ye göre, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin büyük çoğunluğunun (%40,0) herhangi bir mesleki derneğe üye olmadığı görülmektedir. Mesleki çalışma süreleri açısından değerlendirildiğinde 0-5 yıl arası çalışan kütüphanecilerden mesleki derneklere üye olmayanların oranının (%54,8) diğerlerine göre daha fazla olduğu dikkati çekmektedir. Bu kütüphanecilerin meslekte yeni olmaları bu duruma neden olarak gösterilebilir.

Genel olarak mesleki derneklere üye olan kütüphanecilere bakıldığında ise çoğunluğun (%23,4) Türk Kütüphaneciler Derneği'ne üye oldukları anlaşılmaktadır. Anketimizin sadece üniversite kütüphanelerinde yapıldığı düşünüldüğünde Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği'ne üye olanların sayısının azlığı (%18,3) ilginçtir. Bunun nedeni Türk Kütüphaneciler Derneği'nin kuruluş tarihinin daha eski olmasıyla açıklanabilir.

4.3.2. Kural ve Sistemlerin Sonradan Çıkan Eklerini Takip Etme Durumu

Kataloglama ve sınıflamayla ilgili kural ve sistemler statik değil, dinamik bir yapı sergilediği düşünüldüğünde kütüphanecilerin katalog kayıtları oluştururken doğru çözümlere gidebilmeleri ve katalog kayıtlarını güncel tutabilme ancak kural ve sistemlere yönelik gelişimleri takip etmek ve uygulamakla mümkün olabilir. Kural ve sistemlerin sonradan çıkan ekleri bu bakımdan oldukça önemlidir.

Kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili kaynakların sonradan çıkan eklerini takip edip etmediklerini belirlemek amacıyla sorulan bu soruya ankete katılanların büyük çoğunluğu (%51,7) "Hayır", geri kalan kısmı ise (%48,3) "Evet" cevabını vermişlerdir. Duruma bakıldığında kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin yaklaşık yarısının kural ve sistemlerle ilgili gelişmeleri takip etmediği söylenebilir.

4.3.3. Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Düzenledikleri Hizmet İçi Eğitimler

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin mesleki bilgi ve becerileri geliştirmede çalıştıkları kurumların düzenleyeceği hizmet içi eğitimler büyük öneme sahiptir. Kurumların kataloglama ve sınıflamayla ilgili hizmet içi eğitim düzenleyip düzenlemediğini belirlemek amacıyla anketimizde sorulan bu soruya, kütüphanecilerin büyük bir çoğunluğu (%56,7) kurumlarda hizmet içi eğitim düzenlenmediği, bir kısmı bazen (%26,7) hizmet içi eğitim düzenlediği, bir kısmı ise (%16,8) düzenli bir hizmet içi eğitim verildiği yanıtını vermişlerdir.

4.3.4. Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Sürekli Eğitim Politikaları

Üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerine yönelik sürekli bir eğitim politikasının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla sorulan bu soruya, kütüphanecilerin büyük çoğunluğu (%85,0) bulunmadığı, geri kalanlar (%15,0) ise bulunduğu yönünde cevap vermişlerdir.

4.3.5. Yurt İçi veya Yurt Dışındaki Süreli Yayınları ve Elektronik Haberleşme (Tartışma) Listelerini Takip Etme Durumu

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili güncel gelişmelerden haberdar olmalarında, süreli yayın ve elektronik haberleşme listelerini takip etmeleri oldukça önemli kabul edilebilir. Araştırmamıza katılan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili süreli yayınları takip edip etmediklerine yönelik sorulan soruya %93,3'ü "Hayır", %6,7'si ise "Evet" yanıtını vermişlerdir. Elektronik haberleşme listeleri için de durum pek fazla değişmemektedir. Ankete katılanların büyük çoğunluğu (%88,3) herhangi bir elektronik haberleşme listesini takip etmezken, yalnızca %11,7'si bu listeleri takip etmektedir.

4.3.6. Mesleki Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Katkı Sağlayan Kaynaklar

Kataloglama biriminde çalışan kütüphanecilerin sahip oldukları mesleki bilgi ve becerilerinde en fazla katkı sağlayanları belirlemek amacıyla sorulan bu soruya yönelik veriler Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13: Mesleki Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Katkı Sağlayan Kaynaklar

<i>Katkı sağlayanlar</i>	<i>Çok fazla</i>		<i>Fazla</i>		<i>Orta</i>		<i>Az</i>		<i>Çok az</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Bireysel çabalarım	39	65,0	19	31,7	2	3,3	0	0	0	0	60	100,0
Çalıştığım kurum	22	36,7	22	36,7	9	15,0	1	1,6	6	10,0	60	100,0
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri	7	11,7	22	36,7	19	31,7	4	6,7	8	13,2	60	100,0
Sistem sağlayan kuruluşlar	4	6,7	11	18,3	24	40,0	6	10,0	15	25,0	60	100,0
Mesleki dernekler	1	1,6	4	6,7	15	25,0	16	26,7	24	40,0	60	100,0

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin en büyük çoğunluğu (%65,0) kataloglama ve sınıflamaya yönelik sahip oldukları mesleki bilgi becerilerini geliştirmede bireysel çabalarının çok fazla etkili olduğunu belirtmişlerdir. Kütüphanecilere göre, çalışılan kurum (%36,7), mesleki bilgi ve becerileri geliştirmede çok fazla katkı sağlayanlar arasında önemli bir yere sahiptir. Ankete katılan kütüphanecilerin %36,7'sinin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinin katkısını "fazla", %31,7'sinin ise "orta" olarak derecelendirdikleri görülmektedir. Mesleki derneklerin kütüphanecilerin bilgi ve becerilerini geliştirmede katkısının çok az olduğunu belirtenlerin oranının (%40,0) fazla olması önemli kabul edilebilir. Bunun yanı sıra, üç kütüphaneci diğer kütüphanelerle ve meslektaşlarla kurulan iletişimin de katkısı olduğunu belirtmişlerdir.

4.3.7. Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Yönelik İzlenilen Yollar

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin bilgi becerilerini geliştirmeleri ve güncellemeleri için kullandıkları yolları belirlemek amacıyla sorulan bu soruya verilen yanıtlar ışığında oluşturulan veriler Tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14: Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Yönelik İzlenen Yollar

<i>Eğitim gereksinimi gidermedeki yollar</i>	Kullanırım		Kullanmam		Toplam	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Meslektaşlardan yardım almak	59	98,3	1	1,7	60	100,0
İlgili Web sitelerini incelemek	52	86,7	8	13,3	60	100,0
Toplantılara (konferans, kongre, panel, sempozyum v.b) katılmak	43	71,7	17	28,3	60	100,0
Yurt içi ve yurt dışında olan uygulamaları incelemek	38	63,3	22	36,7	60	100,0
Elektronik ve basılı ortamdaki bilimsel yayınları incelemek	30	50,0	30	50,0	60	100,0
Düzenli olarak gerçekleştirilen kurs ve seminerlere katılmak	27	45,0	33	55,0	60	100,0
Öğretim üyelerinden yardım almak	21	35,0	39	65,0	60	100,0

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin neredeyse tamamı (%98,3), kataloglama ve sınıflamayla ilgili hissettikleri eğitim gereksinimlerini giderme, bilgi ve becerilerini geliştirmede en çok meslektaşlarından yardım alma yolunu tercih etmektedir. Kataloglama ve sınıflamaya yönelik hazırlanmış Web sitelerini incelemek (%86,7), kütüphanecilerin en çok tercih ettikleri diğer bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Kütüphanecilerin en az tercih ettikleri yolun ise öğretim üyelerinden yardım almak (%35,0) olduğu görülmektedir.

4.4. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNE YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER

Bu bölümde, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama işlemlerini gerçekleştirirken karşılaştıkları çeşitli sorunlar, çalıştıkları sürelerle kazanmış olabilecekleri deneyimleri de düşünülerek değerlendirilmiştir.

4.4.1. Kataloglama ve Sınıflama İşlemlerinde Karşılaşılan Sorunlar

4.4.1.1. Kataloglamayla İlgili Sorunlar

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama işlemleriyle ilgili karşılaştıkları sorunlarla ilgili veriler, kütüphanecilerin kataloglama birimlerinde çalıştıkları süre de göz önünde bulundurularak Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15: Mesleki Çalışma Sürelerine Göre Kataloglama İşlemleriyle İlgili Karşılaşılan Sorunlar

<i>Kataloglama Birimlerinde Çalışma Süreleri (Yıl)</i>	<i>Kataloglamayla İlgili Sorunlar</i>									
	<i>Temel giriş başlığının seçiminde</i>		<i>Tanımlamada (Niteleme)</i>		<i>Ek giriş öğelerinin seçiminde</i>		<i>Yazar başlıklarının biçimlendirilmesinde</i>		<i>Noktalama işaretlerinde</i>	
	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>
0-5 yıl arası	8	23	3	28	9	22	2	29	14	17
-31-	(25,8)	(74,2)	(9,7)	(90,3)	(29,0)	(71,0)	(6,5)	(93,5)	(45,2)	(54,8)
6-10 yıl arası	2	9	1	10	0	11	2	9	0	11
-11-	(18,2)	(81,8)	(9,1)	(90,9)	(0)	(100,0)	(18,2)	(81,8)	(0)	(100,0)
10 yıl üzeri	4	14	2	16	4	14	3	15	3	15
-18-	(22,2)	(77,8)	(11,1)	(88,9)	(22,2)	(77,8)	(16,7)	(83,3)	(16,7)	(83,3)
Toplam	14	46	6	54	13	47	7	53	17	43
-60-	(23,3)	(76,7)	(10,0)	(90,0)	(21,7)	(78,3)	(11,7)	(88,3)	(28,3)	(71,7)

Tablo 15’teki veriler doğrultusunda kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin büyük çoğunluğunun kataloglama işlemleriyle ilgili sorun yaşamadıkları görülmektedir. Sorun yaşadığını belirten kütüphanecilere bakıldığında en büyük sorunun noktalama işaretlerinde (%28,3) olduğu dikkat çekmektedir. Temel giriş (%23,3) ve ek giriş başlıklarının seçilmesi (%21,7) yaşanan diğer önemli sorunlar arasında yer almaktadır.

Çalışma süreleri göz önünde bulundurulduğunda ise mesleki deneyimi en az olan kütüphanecilerin (0-5 yıl arası) en çok temel giriş başlığının seçiminde (%25,8), ek giriş öğelerinin seçiminde (%29,0) ve noktalama işaretlerinde (%45,2), diğer çalışanlara göre daha fazla sorunla karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

Mesleki deneyimleri oldukça fazla olan kütüphanecilerin (10 yıl üzeri) %22,2'sinin temel giriş ve ek giriş başlıklarının seçiminde, %16,7'sinin de noktalama işaretlerinde sorunla karşılaşılıyor olması düşündürücü kabul edilebilir. Orta düzeyde mesleki deneyime sahip olan kütüphaneciler (6-10 yıl arası) temel giriş başlıklarının belirlenmesi ve yazar başlıklarının biçimlendirilmesinde en çok (%18,2) sorunla karşılaşmaktadır.

4.4.1.2. Konu Analizlemesiyle İlgili Sorunlar

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin sınıflama ve konu başlıkları verme işlemleriyle ilgili karşılaştıkları sorunlara yönelik veriler, kütüphanecilerin kataloglama birimlerinde çalıştıkları süre de göz önünde tutularak Tablo 16'da (bkz. s.101) verilmiştir.

Tablo 16'daki verilere bakıldığında, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin büyük çoğunluğu konu analizlemesiyle ilgili bir sorun yaşamamalarına rağmen, sorunla karşılaşan kütüphanecilerin %36,7'sinin konu başlıklarının oluşturulmasıyla ilgili sorunlarla karşılaştığı görülmektedir. Ayrıca bir esere sınıf numarası verme işleminde sorunla karşılaşanların oranı (%31,7) azımsanmayacak miktardadır. En az sorun yazar numarası oluşturma işleminde (%10,0) yaşanmaktadır. Ancak temel girişin ilk üç harfinden yazar numarası veren kütüphanecilerin olduğu düşünüldüğünde bu konuda sorun yaşayanların azlığı doğal karşılanabilir.

Kütüphanecilerin kataloglama birimlerindeki mesleki çalışma süreleri göz önüne alındığında ise, 0-5 yıl arasında çalışmış olan kütüphanecilerin %38,7'si sınıf numarası vermede, %41,9'u konu başlığı vermede, %29,0'u yönlendirmelerin hazırlanmasında, %29,0'u konu başlıklarının kütüphaneye uyarlanmasında, %29,0'u ise sınıf numaralarının kütüphaneye uyarlanmasında, mesleki deneyimi daha fazla olan kütüphanecilere oranla çok daha fazla sorunla karşılaştıkları görülmektedir.

Tablo 16: Mesleki Çalışma Sürelerine Göre Konu Analizlemesiyle İlgili Karşılaşılan Sorunlar

<i>Kataloglama Birimlerinde Çalışma Süreleri (Yıl)</i>	<i>Konu Analizlemesiyle (Sınıflama ve Konu Kataloglaması) İlgili Sorunlar</i>													
	<i>Sınıf numarası verilmesinde</i>		<i>Konu başlıklarının oluşturulmasında</i>		<i>Yazar numarasının oluşturulmasında</i>		<i>Farklı basımların sınıflandırılmasında</i>		<i>Yöneltmelerin hazırlanmasında</i>		<i>Konu başlıklarının kütüphaneye uyarlanmasında</i>		<i>Sınıf numaralarının kütüphaneye uyarlanmasında</i>	
	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>
0-5 yıl arası -31-	12 (38,7)	19 (61,3)	13 (41,9)	18 (58,1)	3 (9,7)	28 (90,3)	5 (16,1)	26 (83,9)	9 (29,0)	22 (71,0)	9 (29,0)	22 (71,0)	9 (29,0)	22 (71,0)
6-10 yıl arası -11-	1 (9,1)	10 (90,9)	3 (27,3)	8 (72,7)	0 (0)	11 (100,0)	0 (0)	11 (100,0)	0 (0)	11 (100,0)	2 (18,2)	9 (81,8)	1 (9,1)	10 (90,9)
10 yıl üzeri -18-	6 (33,3)	12 (66,7)	6 (33,3)	12 (66,7)	3 (16,7)	15 (83,3)	2 (11,1)	16 (88,9)	1 (5,6)	17 (94,4)	5 (27,8)	13 (72,2)	5 (27,8)	13 (72,2)
Toplam -60-	19 (31,7)	41 (68,3)	22 (36,7)	38 (63,3)	6 (10,0)	54 (90,0)	7 (11,7)	53 (88,3)	10 (16,7)	50 (83,3)	16 (26,7)	44 (73,3)	15 (25,0)	45 (75,0)

6-10 yıl arasında çalışan kütüphanecilerin en çok konu başlıkları oluşturma (%27,3) ve bu konu başlıklarını kütüphane kayıtlarına uyarlamada (%18,2) sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır. 10 yıldan fazladır kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler, mesleki deneyimleri en fazla olan grup olmasına rağmen, %36,7'si konu başlığı oluşturmada, %31,7'si sınıf numarası vermede, %26,7'si konu başlıklarını kütüphane kayıtlarına uyarlamada, %25,0'i ise sınıf numaralarını kütüphane kayıtlarına uyarlamada sorunla karşılaşmaktadır.

4.4.1.3. Kopya Kataloglamayla İlgili Sorunlar

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin gerek işbirliği kapsamında gerekse sadece çevrimiçi kataloglar aracılığıyla diğer kütüphanelerin katalog kayıtlarını kopyalarken yaşadıkları sorunlar aşağıdaki tabloda (Tablo 17) ortaya konulmuştur.

Tablo 17: Mesleki Çalışma Sürelerine Göre Kopya Kataloglama Yaparken Karşılaşılan Sorunlar

<i>Kataloglama Birimlerinde Çalışma Süreleri (Yıl)</i>	<i>Kopya Kataloglamayla İlgili Sorunlar</i>							
	<i>Türkçe karakter sorunları</i>		<i>Kütüphane kayıtlarına uyarlama sorunları</i>		<i>Bibliyografik verilerin düzenlenmesi sorunları</i>		<i>Bibliyografik bilgilerin eksikliği sorunları</i>	
	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>
0-5 yıl arası	18	11	9	20	8	21	14	15
-29-	(62,1)	(37,9)	(31,0)	(69,0)	(27,6)	(72,4)	(48,3)	(51,7)
6-10 yıl arası	3	8	3	8	2	9	4	7
-11-	(27,3)	(72,7)	(27,3)	(72,7)	(18,2)	(81,8)	(36,4)	(63,6)
10 yıl üzeri	9	7	4	12	3	13	6	10
-16-	(56,3)	(43,8)	(25,0)	(75,0)	(18,8)	(81,3)	(37,5)	(62,5)
Toplam	30	26	16	40	13	43	24	32
-56^{†††}-	(53,6)	(46,4)	(28,6)	(71,4)	(23,2)	(76,8)	(42,9)	(57,1)

Kataloglama biriminde çalışan kütüphanecilerin en büyük çoğunluğu (%53,6) kopya kataloglama yaparken Türkçe karakter sorunlarıyla karşılaşmaktadır. Kütüphanecilerin önemli bir kısmı da (%42,9) bibliyografik bilgilerin eksikliği sorunlarıyla karşı karşıya gelmektedir.

^{†††} Anketimize katılan kütüphanecilerin dördü sadece özgün kataloglama yaptıklarını belirttikleri için bu soruya yanıt vermemişlerdir.

Kopya kataloglama yaparken bibliyografik verilerin düzenlenmesi sorunu (%23,2), en az karşılaşılan sorun olarak görülmektedir. Kütüphanecilerin kataloglama birimlerinde çalışma süreleri göz önüne alındığında, mesleki deneyimi az olan kütüphanecilerin (0-5 yıl arası), mesleki deneyimi fazla olan kütüphanecilere göre daha fazla sorun yaşadıkları görülmektedir. 0-5 yıl arasında çalışmış olan kütüphaneciler en çok Türkçe karakter (%62,1) ve bibliyografik bilgilerin eksikliği sorunlarını yaşamaktadırlar. Mesleki deneyimi en az olan kütüphanecileri, mesleki deneyimi en fazla olan kütüphaneciler (10 yıl üzeri) takip etmektedir. Mesleki deneyimi 6-10 yıl arasında olan kütüphaneciler ise diğerlerine göre daha az sorunla karşılaşmaktadır.

4.4.1.4. MARC'la İlgili Sorunlar

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin bilgisayar ortamında MARC formatı yardımıyla katalog kayıtları oluştururken karşılaştıkları sorunları belirlemek, MARC formatıyla ilgili eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi açısından oldukça önemli kabul edilebilir. Bu soruya verilen yanıtların yer aldığı veriler aşağıdaki tabloda (Tablo 18) gösterilmektedir.

Tablo 18: Mesleki Çalışma Sürelerine Göre MARC'la İlgili Sorunlar

<i>Kataloglama Birimlerinde Çalışma Süreleri (Yıl)</i>	<i>MARC'la İlgili Sorunlar</i>					
	<i>MARC alanlarının belirlenmesinde</i>		<i>Belirteç ve göstergelerin kullanımında</i>		<i>Kayıtların aktarımında</i>	
	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>
0-5 yıl arası	6	25	19	12	11	20
-31-	(19,4)	(80,6)	(61,3)	(38,7)	(35,5)	(64,5)
6-10 yıl arası	0	11	4	7	0	11
-11-	(0)	(100,0)	(36,4)	(63,6)	(0)	(100,0)
10 yıl üzeri	0	18	7	11	2	16
-18-	(0)	(100,0)	(38,9)	(61,1)	(11,1)	(88,9)
Toplam	6	54	30	30	13	47
-60-	(10,0)	(90,0)	(50,0)	(50,0)	(21,7)	(78,3)

Tablo 18'e bakıldığında, kataloglama biriminde çalışan kütüphanecilerin yarısının (%50,0) en çok belirteç ve göstergelerin kullanımında sorunlarla karşılaştığı söylenebilir. Kütüphanecilerin %21,7'si kayıt aktarımında sorun yaşarlarken, çok az bir kısmı (%10,0) MARC alanlarının belirlenmesiyle ilgili sıkıntılar yaşamaktadırlar. Kütüphanecilerin kataloglama birimlerindeki çalışma süreleri dikkate alındığında ise en çok mesleki deneyimi az olan kütüphanecilerin (0-5 yıl arası) MARC'la ilgili sorunlarla karşılaştığı görülmektedir. Bu grup en fazla belirteç ve göstergelerin kullanımında (%61,3) ve MARC kayıtlarının aktarımında (%35,5) sorun yaşamaktadır. 6-10 yıl arasında ve 10 yıl üzerinde çalışanlar ise en çok belirteç ve göstergelerin kullanımında sorunla karşılaşmaktadırlar.

Genel olarak bakıldığında 0-5 yıl arası çalışan kütüphanecilerin hemen tüm konularda daha fazla sorunla karşılaşiyor olması mesleki deneyimlerinin az olması ile; 10 yıl üzeri çalışan kütüphanecilerin sorunla karşılaşiyor olması ise ilgili konularda hakimiyetlerinin azalması ile açıklanabilir.

4.4.2. Eğitim Gereksinimi Hissedilen Konular

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin hangi konularda eğitim gereksinimleri hissettiklerini belirlemek ve bu gereksinimlerin mesleki çalışma sürelerine göre nasıl değiştiğini görmek amacıyla sorulan bu soruya verilen yanıtlar sonucunda oluşturulan veriler, Tablo 19'da (bkz. s.105) yer almaktadır.

Tablo 19: Mesleki Çalışma Sürelerine Göre Eğitim Gereksinimi Hissedilen Konular

<i>Kataloglama Birimlerinde Çalışma Süreleri (Yıl)</i>	<i>Eğitim Gereksinimi Hissedilen Konular</i>													
	<i>Konu başlıkları listeleri</i>		<i>Sınıflama sistemleri</i>		<i>Kataloglama kuralları</i>		<i>MARC uygulamaları</i>		<i>Analizleme (konu belirleme)</i>		<i>Elektronik uygulamalar</i>		<i>Kataloglamada işbirliği uygulamaları</i>	
	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>	<i>Evet (%)</i>	<i>Hayır (%)</i>
<i>0-5 yıl arası -31-</i>	16 (51,6)	15 (48,4)	14 (45,2)	17 (54,8)	18 (58,1)	13 (41,9)	20 (64,5)	11 (35,5)	11 (35,5)	20 (64,5)	19 (61,3)	12 (38,7)	21 (67,7)	10 (32,3)
<i>6-10 yıl arası -11-</i>	4 (36,4)	7 (63,6)	5 (45,5)	6 (54,5)	5 (45,5)	6 (54,5)	8 (72,7)	3 (27,3)	6 (54,5)	5 (45,5)	10 (90,9)	1 (9,1)	6 (54,5)	5 (45,5)
<i>10 yıl üzeri -18-</i>	9 (50,0)	9 (50,0)	12 (66,7)	6 (33,3)	9 (50,0)	9 (50,0)	12 (66,7)	6 (33,3)	14 (77,8)	4 (22,2)	18 (100,0)	0 (0)	14 (77,8)	4 (22,2)
<i>Toplam -60-</i>	29 (48,3)	31 (51,7)	31 (51,7)	29 (48,3)	32 (53,3)	28 (46,7)	40 (66,7)	20 (33,3)	31 (51,7)	29 (48,3)	47 (78,3)	13 (21,7)	41 (68,3)	19 (31,7)

Tablo 19'a genel olarak bakıldığında, kataloglama biriminde çalışan kütüphanecilerin tüm konularda eğitim gereksinimi hissettikleri görülse de en çok (%78,3) eğitim gereksinimi hissedilen konunun elektronik uygulamalara yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Kataloglamada işbirliği uygulamaları (%68,3) ve MARC uygulamalarına (%66,7) yönelik eğitim gereksinimi hissedenlerin oranlarının da bir hayli fazla olduğu görülmektedir. En az (%48,3) eğitim gereksinimi hissedilen konunun konu başlıkları listesi olduğu dikkat çekmektedir. Buna rağmen ankete katılanların yarıya yakınının bu konuda da eğitim gereksinimi hissediyor olması önem taşıyabilir.

Kataloglama birimlerindeki mesleki çalışma süreleri göz önüne alındığında ise 0-5 yıl arasında çalışan kütüphanecilerin yarısından fazlası hemen bütün konularda eğitim gereksinim duymalarına rağmen, en çok kataloglamada işbirliği uygulamaları (%67,7), MARC uygulamaları (%64,5) ve elektronik uygulamalarda (%61,3) eğitim gereksinimi hissettikleri görülmektedir. 6-10 yıl arasında çalışan kütüphaneciler ise en çok elektronik uygulamalarda (%90,9) ve MARC uygulamalarında (%72,7) eğitim gereksinimi hissetmektedirler. Mesleki deneyimi en fazla olan 10 yıl üzerindeki çalışanların tamamı (%100,0) elektronik uygulamalarda, konu belirlemede (%77,8) ve kataloglamada işbirliği uygulamalarında (%77,8) eğitim gereksinimi hissetmektedir. Elektronik uygulamalar, MARC uygulamalarında mesleki deneyimi az olan kütüphanecilerin oranlarının mesleki deneyimi fazla olanlara göre düşük olması, yeni mezun olan kişilerin bu konulardaki bilgi ve becerilerinin fazla olması ile açıklanabilir.

4.4.3. Bilgi Becerileri Geliştirme ve Eğitim Gereksinimlerini Gidermede Karşılaşılan Engeller

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili duydukları eğitim gereksinimlerini gidermelerinde, bilgi ve becerilerini geliştirmede karşılaştıkları engelleri ortaya koymak açısından sorulan bu soruya yönelik veriler Tablo 20'de sunulmuştur.

Tablo 20: Eğitim Gereksinimlerini Gidermeye, Bilgi ve Becerileri Geliştirmeye Yönelik Karşılaşılan Engeller

<i>Engeller</i>	<i>Katılıyorum</i>		<i>Katılmıyorum</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Gereksinim duyulan konularda verilen eğitimin yetersizliği	39	65,0	21	35,0	60	100,0
Eğitim sırasında yaptırılan uygulamaların azlığı veya olmaması	37	61,7	23	38,3	60	100,0
Zaman yetersizliği	34	56,7	26	43,3	60	100,0
Eğitimin uygun zaman ve mekanda verilememesi	32	53,3	28	46,7	60	100,0
Kurum desteğinin olmaması ya da çok az olması	24	40,0	36	60,0	60	100,0
Kişisel isteksizlik	6	10,0	54	90,0	60	100,0

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin büyük çoğunluğuna (%65,0) göre, eğitim gereksinimlerini gidermede, bilgi ve becerilerini geliştirmede karşılaştıkları en büyük engel, gereksinim duyulan konularda verilen eğitim etkinliklerinin yetersiz olmasıdır. Eğitim sırasında yaptırılan uygulamaların azlığı veya olmaması (%61,7) ile eğitim etkinlikleri için kütüphanecilerin zamanlarının yetersiz olması (%56,7), karşılaşılan diğer önemli engeller arasında belirtilmiştir. Kişisel isteksizlikten kaynaklanan engeller olduğunu belirten kütüphanecilerin (%10,0) bulunması, motivasyon sorununun var olduğunu göstermektedir.

4.5. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN KATALOGLAMA VE SINIFLAMAYLA İLGİLİ EĞİTİM ETKİNLİKLERİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİNE YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER

4.5.1. Eğitim Etkinliklerinin Önemi

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek eğitim etkinliklerini ne kadar önemli bulduklarını belirlemek amacıyla sorulan bu soruya, ankete katılan kütüphanecilerin büyük çoğunluğu (%71,7) “çok önemli” yanıtını vermişlerdir. Geri kalan kısım ise (%28,3) “önemli” olduğunu belirtmişlerdir.

4.5.2. Eğitim Etkinliklerine Katılım Amaçları

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamaya yönelik eğitim etkinliklerine katılma amaçlarını belirlemek amacıyla sorulan bu soruya verilen yanıtlar doğrultusunda oluşturulan Tablo 21 verileri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 21: Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Eğitim Etkinliklerine Katılmadaki Amaçlar

<i>Amaçlar</i>	En çok		Çok		Orta		Az		Çok az		Toplam	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Hızla gelişen bilgi teknolojilerine uyum sağlamak	32	82,1	6	15,4	1	2,5	-	-	-	-	39 ^{***}	100,0
İşimin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanmak	30	77,0	8	20,5	1	2,5	-	-	-	-	39	100,0
Okulda edindiğim bilgi ve becerileri güncellemek	20	51,3	12	30,8	4	10,3	2	5,1	1	2,5	39	100,0
Çalıştığım kurumda/birimde terfi edebilmek	2	5,1	3	7,7	6	15,4	13	33,3	15	38,5	39	100,0

Tablo 21'e bakıldığında kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin en fazla (%82,1) hızla gelişen bilgi teknolojilerine uyum sağlamak amacıyla düzenlenen eğitim etkinliklerine katıldıkları anlaşılmaktadır. Çalıştıkları işin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanmak amacıyla bu etkinliklere katılanların oranı (%77,0) da oldukça yüksek görülmektedir. En az öneme (%38,5) sahip olduğu belirtilen amaç ise kurum veya birimde terfi edebilme amacıdır.

^{***} 21 kütüphaneci herhangi bir eğitim etkinliğine katılmadıkları için Tablo 21-22-23'te değerlendirmeye alınmamıştır.

4.5.3. Bugüne Kadar Yapılmış Olan Eğitim Etkinlerine Yönelik Değerlendirmeler ve Düşünceler

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin mesleki dernekler, sistem sağlayan kuruluşlar, Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri ve çalıştıkları kurumlar tarafından gerçekleştirilen tüm eğitim etkinliklerinin mesleki bilgi ve becerilerini artırmada yeterli olup olmadığını saptamak amacıyla sorulan soruya yönelik veriler Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22: Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Düzenlenen Eğitim Etkinliklerinin Mesleki Bilgi ve Becerileri Artırmada Yeterli Olup Olmadığı

<i>Eğitim etkinliklerinin yeterliliği</i>	Sayı	%
Çok yeterli	3	7,7
Yeterli	12	30,8
Orta	20	51,3
Az yeterli	3	7,7
Hiç yeterli değil	1	2,5
<i>Toplam</i>	39	100,0

Tablo 22’deki veriler doğrultusunda anketimize katılan kütüphanecilerin çoğunluğunun (%51,3), kataloglama ve sınıflamayla ilgili bugüne kadar düzenlenmiş olan eğitim etkinliklerini orta düzeyde yeterli buldukları söylenebilir. Bununla birlikte kütüphanecilerin %30,8’i bu etkinlikleri yeterli bulmaktadır. Eğitim etkinliklerinin yetersiz olduğunu belirtenlerin oranı ise (%2,5) oldukça azdır.

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin, kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenmiş eğitim etkinliklerinde olumsuz buldukları durumları ortaya çıkarmak amacıyla sorulan bu soruya yönelik veriler ilgili tabloda (Tablo 23) ortaya konulmuştur.

Tablo 23: Kataloglama ve Sınıflamayla İlgili Yapılan Eğitim Etkinliklerine Yönelik Olumsuz Görüşlere Katılıp Katılmama

<i>Olumsuz görüşler</i>	<i>Katılıyorum</i>		<i>Katılmıyorum</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Uygulamalar yetersiz kaldı.	24	61,5	15	38,5	39	100,0
Zaman yetersizdi.	21	53,8	18	46,2	39	100,0
Programlar oldukça yoğundu.	21	53,8	18	46,2	39	100,0
Uygulamalar için kaynaklar yetersizdi.	19	48,7	20	51,3	39	100,0
Kuramla uygulama ilişkisi kurulamamıştı.	18	46,2	21	53,8	39	100,0
Konu uzmanları yetersizdi.	12	30,8	27	69,2	39	100,0
Ücretlendirme oldukça yüksekti.	6	15,4	33	84,6	39	100,0
Ulaşım sorun oldu.	3	7,7	36	92,3	39	100,0

Kataloglama ve sınıflamaya yönelik düzenlenmiş olan eğitim etkinlerine yönelik en büyük eleştirisi (%61,5), etkinlik sırasında uygulamaların yetersiz kaldığı yönündedir. Bunun yanı sıra eğitim programlarının oldukça yoğun olduğu ve zamanın yetersiz kaldığı düşüncesi (%53,8), aynı oranda savunulan diğer önemli eleştiriler arasında yer almaktadır. Ücretlendirme (%15,4) ve etkinliğin yapıldığı mekana ulaşım (%7,7) konularında olumsuz görüş belirtenlerin sayısı ise oldukça azdır.

4.5.4. Düzenlenecek Eğitim Etkinlerinden Sorumlu Olması Gerekenler

Kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek eğitim etkinliklerinde sorumluluğun en çok kime ait olduğunu belirlemek amacıyla sorulan bu soruya verilen yanıtlar Tablo 24’de yer almaktadır.

Tablo 24: Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinde Sorumlu Olması Gerekenler

<i>Eğitim etkinliğinden sorumlular</i>	<i>Çok fazla</i>		<i>Fazla</i>		<i>Orta</i>		<i>Az</i>		<i>Çok az</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri	39	65,0	12	20,1	5	8,3	2	3,3	2	3,3	60	100,0
Mesleki dernekler	26	43,3	18	30,0	9	15,0	6	10,0	1	1,7	60	100,0
Çalıştığım kurum	25	41,7	18	30,0	10	16,7	2	3,3	5	8,3	60	100,0
Sistem sağlayan kuruluşlar	16	26,7	14	23,3	16	26,7	11	18,3	3	5,0	60	100,0

Tablo 24'deki veriler ışığında, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin en büyük çoğunluğunun (%65,9), kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek eğitim etkinliklerinde Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinin sorumluluklarının çok fazla olduğunu belirttikleri görülmektedir. Mesleki dernekler ve kütüphanecilerin çalıştıkları kurumların çok fazla sorumluluğa sahip olduğunu belirtenlerin (%41,7) oranlarının aynı olduğu anlaşılmaktadır. Kütüphaneciler, eğitim etkinliklerini düzenlemede en az sorumluluğun (%26,7) sistem sağlayan kuruluşlara ait olduğunu düşünmektedirler.

4.5.5. Tercih Edilen Eğitim Etkinlikleri

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler için kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek en uygun eğitim etkinliğinin hangisi olduğunu belirlemek amacıyla sorulan bu soruya verilen cevaplar doğrultusunda oluşturulan Tablo 25 aşağıda yer almaktadır.

Tablo 25: Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Tercih Edilen Eğitim Etkinlikleri

<i>Eğitim etkinlikleri</i>	Uygun		Uygun değil		Toplam	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Eğitim içerikli Türkçe Web sitelerinin oluşturulması	59	98,3	1	1,7	60	100,0
Hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi	58	96,7	2	3,3	60	100,0
Çalıştaylar (Workshop) düzenlenmesi	54	90,0	6	10,0	60	100,0
Toplantılar (konferans, kongre, panel, sempozyum v.b.) düzenlenmesi	53	88,3	7	11,7	60	100,0
Sınıf ortamında kurs ve seminerlerin düzenlenmesi	49	81,7	11	18,3	60	100,0
Uzaktan eğitim imkanlarının oluşturulması	48	80,0	12	20,0	60	100,0
Bilimsel yayınların oluşturulması	45	75,0	15	25,0	60	100,0
Yurt dışından uzmanların getirilmesi	27	45,0	33	55,0	60	100,0

Tablo 25'e bakıldığında, kataloglama ve sınıflamaya yönelik olarak yukarıda belirtilen tüm eğitim etkinliklerinin yüksek oranlarda tercih edildiği ve uygun görüldüğü söylenebilir.

Buna rağmen ankete katılan kütüphanecilerin en büyük çoğunluğunun (%98,3) en fazla tercih ettiği eğitim etkinliği, eğitim içerikli Türkçe Web sitelerinin oluşturulmasıdır. Ayrıca hizmet içi eğitim (%96,7), çalıştaylar (%90,0) ve toplantılar düzenleme (%88,3) gibi diğer eğitim etkinlikleri birbirine oldukça yakın oranlarda en çok tercih edilen eğitim etkinlikleri arasında yer almaktadır. Yurt dışından uzmanların getirilmesi ise en az tercih edilen (%45,0) eğitim etkinliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.5.6. Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Edilen Tekrarlanma Sıklığı ve Süre

Kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek bir eğitim etkinliğinin hangi sıklıkta olması gerektiğini belirlemeye yönelik sorulan soru ışığında elde edilen veriler Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26: Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Edilen Tekrarlanma Sıklığı

Sıklık	Sayı	%
Yılda bir	28	46,3
Yılda birden fazla	29	48,7
Daha uzun sürede bir	3	5,0
Toplam	60	100,0

Ankete katılan kütüphanecilerin büyük çoğunluğu (%48,7) “yılda birden fazla” yanıtını vermişlerdir. Kütüphanecilerin %46,3’ü “yılda bir kez”, %5,0’i ise “iki veya daha fazla yılda bir” eğitim etkinliklerinin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Kataloglama ve sınıflamaya yönelik düzenlenecek eğitim etkinliklerinde tercih edilen sürenin belirlenmesi amacıyla sorulan soruya yönelik Tablo 27 verileri aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 27: Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Edilen Süre

Süre	Sayı	%
Yarım gün	2	3,0
1-5 gün arası	36	60,0
6 ve daha fazlası	20	34,0
Diğer	2	3,0
Toplam	60	100,0

Tablo 27'ye bakıldığında kütüphanecilerin en büyük çoğunluğun (%60,0), bu eğitim etkinliklerinin “1-5 gün arası” sürmesinin yeterli olacağını belirttikleri görülmektedir. Bu etkinliklerin “6 ve daha fazla gün” sürmesi gerektiğini savunanların oranı da (%34) azımsanmayacak miktardadır. Ankete katılanların bu konuda %3,0’ü “yarım günün” yeterli olacağını, %3,0’ü ise eğitim konularına göre sürenin değişeceğini ifade etmişlerdir.

4.5.7. Eğitim Etkinliklerinde Tercih Edilen Eğitim Konuları

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler için kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek eğitim etkinliklerinde en çok hangi eğitim konularının tercih edildiğini belirlemek amacıyla sorulan bu sorudaki veriler Tablo 28’de gösterilmektedir.

Tablo 28: Eğitim Etkinliklerinde Tercih Edilen Eğitim Konuları

<i>Eğitim konuları</i>	Çok önemli		Önemli		Orta		Az önemli		Önemsiz		Toplam	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
MARC	53	88,4	5	8,3	2	3,3	0	0	0	0	60	100,0
Sınıflama sistemleri	48	80,0	9	15,0	3	5,0	0	0	0	0	60	100,0
AACR2	47	78,3	10	16,7	3	5,0	0	0	0	0	60	100,0
Konu başlıkları listeleri	45	75,0	13	21,7	2	3,3	0	0	0	0	60	100,0
Otomasyon sistemleri	42	70,0	13	21,7	5	8,3	0	0	0	0	60	100,0
İşbirliği uygulamaları	40	66,7	16	26,6	4	6,7	0	0	0	0	60	100,0
Kitap dışı materyaller	39	64,9	13	21,7	6	10,0	1	1,7	1	1,7	60	100,0
Dublin Core Programlama dilleri	32	53,3	15	25,0	11	18,3	1	1,7	1	1,7	60	100,0
HTML	25	41,7	14	23,3	13	21,7	6	10,0	2	3,3	60	100,0
XML	21	35,5	21	35,5	12	20,0	5	8,3	1	1,7	60	100,0
	20	33,3	22	36,6	13	21,7	4	6,7	1	1,7	60	100,0

Tablo 28’e göre, kataloglama ve sınıflamaya yönelik düzenlenecek bir eğitim etkinliğinde en çok tercih edilen (%88,4) eğitim konusunun “MARC” olduğu görülmektedir. Ankete katılan kütüphaneciler MARC’ın yanı sıra, sınıflama sistemleri (%80,0), AACR2 (%78,3) ve konu başlıkları listeleri (%75,0) konularında düzenlenecek eğitim etkinliklerini de oldukça önemli bulmaktadırlar.

HTML (%35,5) ve XML (%33,3) konularının kütüphaneciler tarafından en az önemli bulunan eğitim konuları arasında yer aldığı görülmektedir.

4.5.8. Eğitim Etkinliklerinde Kuram ve Uygulama Tercihleri

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler için kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek eğitim etkinliklerinde ne ölçüde kuramsal bilgiye, ne ölçüde uygulamaya ağırlık verilmesi gerektiğini belirlemek amacıyla bu sorulan soruya ilişkin veriler Tablo 29'da yer almaktadır.

Tablo 29: Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinde Kuram ve Uygulamaya Yönelik Tercihler

Tercihler	Sayı	%
Kuram ve uygulama eşit ağırlıklı	35	58,3
Uygulama ağırlıklı	18	30,0
Tamamen uygulama	7	11,7
Toplam	60	100,0

Anketimize katılan kütüphanecilerin en büyük çoğunluğu (58,3), düzenlenecek eğitim etkinliklerinde kuram ve uygulamanın eşit ağırlıkta olması gerektiği fikrini savunmuşlardır. Kütüphanecilerin bir kısmı (%30,0) bu eğitim etkinliklerinde uygulamanın ağırlıklı olması gerektiğini vurgularken, geri kalan diğer kısmı ise (%11,7) tamamen uygulamaya dayanması gerektiğini söylemişlerdir.

4.5.9. Diğer Düşünceler

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilere açık uçlu bir soru ile onların kataloglama ve sınıflamaya yönelik eğitim gereksinimleriyle ilgili başka düşünceleri olup olmadığı sorulmuştur. Belirtilen düşünceler, şu noktalarda odaklanmıştır:

- Toplu katalog çalışmalarına yönelik yapılan girişimlerin desteklenmesi, Z39.50 protokolü aracılığıyla bütün kütüphanelerin kataloglarının tek bir arayüzden taranabilmesi, kataloglama ve sınıflama işlemlerinde karşılan çoğu sorunun aşılmasında yardımcı olabilir.

- Çoğu kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili kural ve sistemlere uymaması, standartlaşmanın sağlanamamasına ve işbirliği çalışmalarında sorunlar oluşmasına neden olmaktadır.

4.6. YÖNETİCİLERİN ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN EĞİTİMLERİ KONUSUNDAKİ DÜŞÜNCELERİNE YÖNELİK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER

4.6.1. Kütüphanecilerin Eğitim Gereksinimlerine Yönelik Düşünceler

Yöneticilere kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili sürekli eğitim gereksinimlerinin bulunup bulunmadığı sorusu yöneltilmiş; yöneticilerin tamamı (%100,0) bu soruya kütüphanecilerin eğitim gereksinimi bulunduğu yönünde yanıt vermişlerdir.

4.6.2. Kütüphanecilerin Eğitim Gereksinimlerini Karşılama Suretiyle Bilgi ve Becerilerini Geliştirmelerine Destek Sağlama

Yöneticilere kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerini karşılamaları, bilgi ve becerilerini güncellemeleri için onlara destek olup olmadıklarına yönelik sorulan soruda, yöneticilerin tamamının (%100,0) destek olduklarını ifade etmişlerdir. Buna rağmen, Tablo 20’de kütüphanecilerin azımsanmayacak bir oranının (%40,0) kurumun destek sağlamadığını veya çok az sağladığını belirtmeleri ve bunu bir engel olarak görmeleri oldukça düşündürücüdür.

4.6.3. Kataloqlama Politikası Oluşturmaya Yönelik Düşünceler

Kataloqlama birimlerine yönelik yazılı bir kataloqlama politikası olmayıp fakat oluşturmayı düşünen yöneticilerin oranı %83,3 iken, oluşturmayı düşünmeyen yöneticilerin oranı ise %16,7'dir.

4.6.4. Sürekli Eğitim Politikası Oluşturmaya Yönelik Düşünceler

Üniversite kütüphanelerinin kataloqlama birimlerine yönelik sürekli bir eğitim politikasının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yöneticilere de sorulan bu soruyu yöneticilerin tamamı (%100) “sürekli bir eğitim politikasının bulunmadığı” şeklinde cevaplamışlardır. Yöneticiler ve çalışanlar arasında farklı yanıtlamalar iki grup arasında var olabilecek bir iletişimsizlikle açıklanabilir.

Yöneticilerin böyle bir politika oluşturmayı düşünüp düşünmediklerini belirlemek amacıyla sorulan bir diğer soruya yöneticilerin çoğunluğu (%79,2) “evet” yanıtını verirken, geri kalan kısmı (%20,8) “hayır” yanıtını vermişlerdir. Eğitim etkinliklerini çok önemli bulan yöneticilerin bir kısmının “hayır” yanıtı vermiş olması çelişki olarak kabul edilebilir.

4.6.5. Kütüphanecilere Sunulan Eğitim Olanakları

Kataloqlama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerini gidermek, bilgi ve becerilerini geliştirmek için kurum tarafından hangi eğitim olanaklarının sunulduğunu belirlemek amacıyla yöneticilere sorulmuş olan soruya yönelik veriler Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30: Yöneticiler Tarafından Kataloglama Birimlerinde Çalışan Kütüphanecilere Sunulan Eğitim Olanakları

<i>Eğitim olanakları</i>	Evet		Hayır		Toplam	
	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Toplantılara (konferans, kongre, panel, sempozyum v.b.) katılmalarını sağlama	23	95,8	1	4,2	24	100,0
Sistemleri tanıtmaya	20	83,3	4	16,7	24	100,0
Düzenli olarak gerçekleştirilen kurs ve seminerlere katılmalarını sağlama	20	83,3	4	16,7	24	100,0
Elektronik ve basılı kaynaklar temin etme	17	70,8	7	29,2	24	100,0
Hizmet içi eğitim düzenleme	15	62,5	9	37,5	24	100,0
Sürekli eğitim olanakları sunma	10	41,7	14	58,3	24	100,0
Yurt içi veya yurt dışından uzmanlar getirme	4	16,7	20	83,3	24	100,0
Yurt dışına gönderme	1	4,2	23	95,8	24	100,0

Yöneticilerin büyük çoğunluğu (%95,8), kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerini giderme, bilgi ve becerilerini geliştirmeleri için onların toplantılara katılmalarını sağlama yoluna gitmektedirler. Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilere sistemleri tanıtmaya (%83,3) ve onların ilgili kurs ve seminerlere katılmalarını sağlama (%83,3), yöneticilerin en çok sunduğu eğitim olanakları arasında yer almaktadır. En az sunulan eğitim olanağı ise (%4,2) kütüphanecilerin yurt dışına gönderilmesidir.

4.6.6. Kütüphanecilerin Eğitim Etkinliklerine Katılma Zorunlulukları

Yöneticilere sorulan “kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim etkinliklerine katılmalarının zorunlu olup olmadığı” sorusuna alınan cevaplara göre yöneticilerin büyük çoğunluğu (%70,8) eğitim etkinliklerine katılmanın zorunlu olduğunu, geri kalan kısmı ise (%25,0) bazen zorunlu olduğunu bazen zorunlu olmadığını belirtmişlerdir. Yöneticiler arasında eğitim etkinliklerine katılmayı zorunlu tutanların fazla olmasına rağmen bu etkinliklere katılmayan kütüphanecilerin sayısının azımsanmayacak düzeyde olması (21 kişi) çalışmamız açısından önemli kabul edilebilir.

4.6.7. Kütüphanecilerin Katıldıkları Eğitim Etkinliklerine Yönelik Olarak Geri Bildirim Alma Durumu

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerini gidermek, bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla katıldıkları eğitim etkinlikleriyle ilgili kurumların nasıl geri bildirim aldıkları ve bu bildirimlerin kataloglama birimlerinin uygulamalarına ne ölçüde yansıtıldıklarını belirlemek amacıyla yöneticilere bazı sorular sorulmuş; yöneticilerin büyük çoğunluğunun (%75,0) bu geri bildirimleri yüz yüze görüşme yoluyla aldıkları tespit edilmiştir. Yöneticilerin bir kısmı ise (%25,0) yüz yüze görüşmenin yanı sıra yazılı bir belgeyle geri bildirim aldıklarını belirtmişlerdir. Yöneticilerin büyük çoğunluğu (%75,0) kısmen, diğerleri ise (%25,0) tamamıyla, kütüphanecilerin alınan bu geri bildirimleri kataloglama birimlerinin uygulamalarına yansıtılmalarına izin verdiklerini ifade etmişlerdir.

4.6.8. Eğitim Etkinliklerinin Önemi Hakkındaki Düşünceler

Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek eğitim etkinliklerine katılmalarının kurumlar açısından ne kadar önemli olduğunu belirlemek amacıyla sorulan bu soruya yöneticilerin büyük çoğunluğu (%70,8) “çok önemli”, geri kalan kısmı ise (%29,2) “önemli” yanıtını vermişlerdir. Bu durumdan hareketle yöneticilerle çalışanların değerlendirmelerinin birbiriyle uyumlu olduğu ve sürekli eğitim etkinliklerini çok önemli buldukları söylenebilir.

4.6.9. Eğitim Etkinliklerinin Planlanması

Yöneticilerle yapılan görüşmede, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi için profesyonel anlamda “eğitim gereksinim analizi” yaptırılıp yaptırılmadığı sorusu sorulmuş; yöneticilerin büyük çoğunluğunun (%95,8) böyle bir analiz yaptırmadığı saptanmıştır.

Bunun yanı sıra, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerini gidermek, bilgi ve becerilerini güncellemek için gerekli eğitim konularının kim tarafından belirlendiğini ortaya çıkarmak amacıyla bir başka soru yöneticilere yöneltilmiş; eğitim konuların çoğunlukla (%50,0) yönetim tarafından belirlendiği görülmüştür. Yöneticilerin %37,5'i ilgili eğitim konularının yöneticiler ve çalışanlar tarafından birlikte belirlendiğini, %8,3'ü sadece çalışanlar tarafından belirlendiğini, %4,2'si ise kendi eğitim birimlerince belirlendiğini ifade etmişlerdir. Bu durumdan hareketle, çalışanların eğitim konularının belirlenmesinde çok fazla söz sahibi olmadıkları söylenebilir.

Ayrıca, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerini karşılamaya yönelik düzenlenecek eğitim etkinlikleri için nerelerden yardım almayı tercih ettiklerini belirlemek amacıyla anketimizde yöneticilere sorulan bir diğer soruya yönelik Tablo 31 verileri aşağıdadır.

Tablo 31: Kataloglama Biriminde Çalışan Kütüphanecilere Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Yardım Alınabilecek Yerler

<i>Yardım alınan yerler</i>	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Konu uzmanları	17	70,8	7	29,2	24	100,0
Diğer kütüphaneler	16	66,7	8	33,3	24	100,0
Mesleki dernekler	16	66,7	8	33,3	24	100,0
Öğretim üyeleri	13	54,2	11	45,8	24	100,0

Yöneticilerin büyük çoğunluğu (%70,8), kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerini karşılamak için düzenlenecek eğitim etkinlikleri ile ilgili olarak konu uzmanlarından yardım almayı tercih etmektedirler. Yöneticilerin yarısından çoğu (%54,2) öğretim üyelerinden yardım almayı tercih edebileceklerini belirtmelerine rağmen, en az yardım alınması düşünülen yerin de burası olduğu görülmektedir.

4.6.10. Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Edilen Tekrarlanma Sıklığı ve Süresi

Kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek bir eğitim etkinliğinin hangi sıklıkta olması gerektiğini belirlemek için yöneticilere sorulan soruya ilişkin elde edilen veriler Tablo 32’de sunulmuştur.

Tablo 32: Yöneticilerin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Ettikleri Sıklık

Sıklık	Sayı	%
Yılda birden fazla	12	50,0
Yılda bir	11	45,8
Daha uzun aralıklarla	1	4,2
Toplam	24	100,0

Tablo 32’deki veriler incelendiğinde yöneticilerin büyük çoğunluğunun (%50,0) “yılda birden fazla”, diğer çoğunluğunun (%45,8) “yılda bir kez”, geri kalanının (%4,2) ise “daha uzun aralıklarla” eğitim etkinlikleri düzenlemenin yerinde olacağını belirttikleri anlaşılmaktadır. Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilere yönelik düzenlenecek eğitim etkinliklerinin kaç gün sürmesi gerektiğini belirlemek amacıyla yine yöneticilere sorulan bir diğer soruya verilen yanıtlar sonucunda elde edilen veriler ise Tablo 33’te yer almaktadır.

Tablo 33: Yöneticilerin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinlikleri İçin Tercih Ettikleri Süre

Süre	Sayı	%
1-5 gün arası	15	62,5
6 ve daha fazlası	8	33,3
Diğer	1	4,2
Toplam	24	100,0

Tablo 33'teki veriler ışığında yöneticilerin büyük çoğunluğu (%62,5) düzenlenecek eğitim etkinliklerinin "1-5 gün" arasında , %33,3'ü "6 veya daha fazla gün" arasında olabileceği; geri kalan %4,2'si ise bu sürenin eğitim etkinliğinin içeriğine göre değişebileceği şeklinde fikir belirtmişlerdir.

4.6.11. Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinden Sorumlu Olması Gerekenler

Kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek eğitim etkinliklerinde sorumluluğun en çok kime ait olduğunu belirlemek amacıyla yöneticilere sorulan soruya alınan yanıtlar doğrultusunda Tablo 34 oluşturulmuştur.

Tablo 34: Yöneticilerin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinden Sorumlu Olanlar Hakkındaki Düşünceleri

Eğitim etkinliğinden sorumlular	Çok fazla		Fazla		Orta		Az		Çok az		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri	16	66,7	3	12,5	4	16,7	1	4,2	0	0	24	100,0
Kurum	14	58,3	4	16,7	3	12,5	2	8,3	0	0	24	100,0
Mesleki dernekler	12	50,0	8	33,3	1	4,2	3	12,5	0	0	24	100,0
Sistem sağlayan kuruluşlar	12	50,0	7	29,2	3	12,5	2	8,3	0	0	24	100,0

Yöneticilerin büyük çoğunluğu (%66,7) kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek eğitim etkinliklerinde sorumluluğun Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerine ait olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, kurumların bu konudaki sorumluluğunun çok fazla olduğunu belirten yöneticilerin oranı (%58,3) oldukça fazladır. Yöneticiler, mesleki derneklerin (%50,0) ve sistem sağlayan kuruluşların (%50,0) eğitim etkinliği düzenlemedeki sorumluluklarını diğerlerine göre daha az bulmaktadır.

4.6.12. Yöneticilerin Tercih Ettikleri Eğitim Etkinlikleri

Yöneticilerin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler için kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek bir eğitim etkinliğinde en çok hangi eğitim etkinliğini uygun bulduklarını belirlemek amacıyla sorulan soruya verdikleri yanıtları içeren Tablo 35 verileri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 35: Yöneticilerin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Olarak Tercih Ettikleri Eğitim Etkinlikleri

Eğitim etkinlikleri	Uygun		Uygun değil		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi	23	95,8	1	4,2	24	100,0
Çalıştaylar (Workshop) düzenlenmesi	20	83,3	4	16,7	24	100,0
Toplantılar (konferans, kongre, panel, sempozyum v.b.) düzenlenmesi	19	79,2	5	20,8	24	100,0
Eğitim içerikli Türkçe Web sitelerinin oluşturulması	19	79,2	5	20,8	24	100,0
Sınıf ortamında kurs ve seminerlerin düzenlenmesi	19	79,2	5	20,8	24	100,0
Uzaktan eğitim imkanlarının oluşturulması	15	62,5	9	37,5	24	100,0
Bilimsel yayınların oluşturulması	14	58,3	10	41,7	24	100,0
Yurt dışından uzmanların getirilmesi	12	50,0	12	50,0	24	100,0

Tablo 35'teki veriler incelendiğinde yöneticilerin büyük çoğunluğunun (%95,8) kataloglama ve sınıflamaya yönelik en uygun eğitim etkinliğinin "hizmet içi eğitim düzenleme" olduğunu belirttikleri görülür. Anketimize katılan yöneticilerin %83,3'ü çalıştay (workshop) düzenlemenin; %79,2'si ise toplantı (konferans, kongre, panel, sempozyum v.b.) ve sınıf ortamında kurs-seminerler düzenleme ile eğitim içerikli Türkçe Web siteleri oluşturmanın en uygun eğitim etkinliği olacağı görüşünü savunmuşlardır. Yurt dışından kataloglama ve sınıflamayla ilgili uzmanların getirilmesi (%50,0), yöneticiler tarafından da en az tercih edilen eğitim etkinliği olarak görülmektedir.

4.6.13. Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinde Kuram ve Uygulama Tercihleri

Kataloglama ve sınıflamayla ilgili düzenlenecek eğitim etkinliklerinde kuram ve uygulama ilişkisinin nasıl olması gerektiği belirlemek amacıyla sorulan soruya yöneticilerin verdiği yanıtlar doğrultusunda oluşturulmuş veriler Tablo 36'da belirtilmiştir.

Tablo 36: Yöneticilerin Kataloglama ve Sınıflamaya Yönelik Düzenlenecek Eğitim Etkinliklerinde Kuram ve Uygulamaya Yönelik Tercihleri

Tercihler	Sayı	%
Kuram ve uygulama eşit ağırlıklı	22	91,7
Uygulama ağırlıklı	2	8,3
Toplam	24	100,0

Tablo 36'ya bakıldığında yöneticilerin neredeyse tamamının (%91,7) kuram ve uygulamanın eşit ağırlıkta, geri kalan kısmının ise (%8,3) uygulama ağırlıklı olması gerektiği yönünde fikir belirttikleri anlaşılmaktadır.

5. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR

Üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin var olan eğitim gereksinimlerinin hangi nitelik, düzey ve içerikte olması gerektiğini belirlemek amacıyla gerçekleştirdiğimiz ve “kütüphanecilerin bilgi ve iletişim teknolojileriyle birlikte gelişip farklılaşan kataloglama ve sınıflama hizmetlerini sürdürebilmeleri, onlara verilecek nitelikli eğitim programlarıyla mümkündür” biçimindeki hipotezimize dayandırdığımız çalışmada elde edilen sonuçlar bu bölümde sunulacaktır.

Araştırmamızda, hipotezin sınanması için betimleme yöntemi kullanılmış; betimleme yönteminin gerektirdiği üzere, mevcut durum saptanarak, yöntemine uygun anket tekniğiyle toplanan veriler değerlendirilmiş; yapılan literatür incelemesiyle birlikte hipotezimiz doğrulanmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ve değerlendirmeler ışığında varılan sonuçlar ise şöyledir:

- Araştırmaya katılanların çoğunluğu 2000 yılı ve sonrasında bir lisans programını tamamlayarak mezun olmuş kütüphanecilerden oluşmaktadır. Kataloglama birimlerinde çalışan bu kütüphanecilerin lisans eğitimleri sırasında kataloglama ve sınıflama kapsamında verilen derslere karşı ilgilerinin oldukça yüksek düzeyde olmasına rağmen, bu derslerin kütüphanecilerin mesleki bilgi ve becerileri geliştirmede orta derecede katkı sağladığı, yeterince uzmanlık kazandırmadığı ve kuramsal bilginin bu derslerde ağırlıklı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu eğitim sırasında yapılması zorunlu olan stajların ise çok fazla katkı sağlamadığı belirlenmiştir.

- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin çoğunluğunun son beş yıldan bu yana bu birimlerde çalıştığı görülmüştür. Bu durum, kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili mesleki deneyimlerinin az olduğu sonucunu doğurmaktadır.
- Büyük ölçüde resmi olmayan eğitim programlarının TKD ve ÜNAK tarafından geliştirdiği görülmüştür. Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin yarısına yakınının herhangi bir mesleki derneğe üye olmadığı; diğer yarısının ise TKD ve ÜNAK'a üye oldukları saptanmıştır. Araştırma üniversite kütüphanelerini kapsamasına rağmen, ÜNAK'a üye olan kütüphanecilerin sayısının, üye olmayan ve TKD'ye üye olan kütüphanecilere oranla daha az olduğu tespit edilmiştir.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin çoğunluğunun iş yaşamlarında kataloglama ve sınıflama kapsamında kullandıkları kaynaklara (kataloglama kuralları, sınıflama sistemleri, konu başlıkları listeleri, MARC v.b.) yeterince aşina olmadıkları ve bu kaynaklara yönelik sonradan çıkan ekleri takip etmedikleri belirlenmiştir.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin ağırlıklı olarak özgün kataloglama yaptıkları ve özgün katalog kayıtları oluştururken kataloglama işlemlerinde noktalama işaretleri, temel ve ek giriş başlıklarının belirlenmesi konularında; sınıflama işlemlerinde ise konu başlıkları ve sınıf numarası oluşturma konularında en çok sorunla karşılaştıkları görülmüştür. Bununla birlikte kopya kataloglama yapan kütüphanecilerin en çok Türkçe karakter ve bibliyografik bilgilerin eksikliği sorunlarıyla karşı karşıya geldikleri saptanmıştır. Elektronik ortamda kataloglamaya ve iletişime olanak sunan MARC'la ilgili olarak kütüphanecilerin en çok belirteç ve göstergeleri kullanırken sorunla karşılaştıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Mesleki çalışma süresi açısından bakıldığında beş yıldan bu yana kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin, kataloglama ve sınıflama işlemlerinde en fazla sorun yaşayan grup olduğu görülmüştür.

- Araştırmaya katılan kütüphaneciler ve yöneticilere göre kataloglama ve sınıflama kapsamında düzenlenecek eğitim etkinlikleri oldukça önemli kabul edilmektedir. Ancak kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde büyük payı olan hizmet içi eğitimler kurumlar tarafından düzenlenmemekte ve sürekli bir eğitim politikası da bulunmamaktadır. Aynı şekilde kurumların çoğunda kataloglama ve sınıflama işlemlerini gerçekleştirirken uyulması gereken yazılı bir kataloglama politikası da bulunmamaktadır.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili güncel gelişmelerden haberdar olmak için, süreli yayın ve elektronik haberleşme listelerini genellikle takip etmedikleri anlaşılmıştır.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinde bireysel çabaları ön plandadır. Bu durum onların eğitim etkinliklerine plansız ve sistemsiz bir şekilde katıldıklarını ortaya koymuştur. Bu konuda mesleki derneklerin fazla katkı sağlamadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.
- Kataloglama biriminde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerinin en çok elektronik uygulamalar, kataloglamada işbirliği uygulamaları ve MARC uygulamaları konularında yoğunlaştığı görülmüştür. Mesleki çalışma süreleri açısından kataloglama ve sınıflamayla ilgili en çok eğitim gereksinimi hisseden grup beş yıldan bu yana kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerden oluşmaktadır.

- Araştırmanın uygulandığı üniversite kütüphanelerinin yöneticilerinin, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi için bugüne kadar profesyonel anlamda “eğitim gereksinim analizi” yaptırmadıkları; bu kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerine yönelik ilgili eğitim konularının genelde yöneticiler tarafından belirlendiği ve eğitim konularına karar vermede yöneticilerin en çok konu uzmanlarından, en az ise öğretim üyelerinden yardım almayı tercih ettikleri; çalışanların eğitim konularının belirlenmesinde fazla rollerinin bulunmadığı durumu belirlenmiştir.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin, eğitim gereksinimlerini giderme, bilgi ve becerilerini geliştirmede en çok meslektaşlarından yardım alma ve kataloglama ve sınıflamaya yönelik hazırlanmış Web sitelerini inceleme yolunu tercih ettikleri, en az ise öğretim üyelerinden yardım alma yolunu tercih ettikleri görülmüştür. Yöneticilerin bu konuda kütüphanecilere en çok onların toplantılara katılımlarını sağlama; en az ise yurt dışına gönderme olanaklarını sundukları saptanmıştır.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin genelde hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerine uyum sağlamak amacıyla eğitim etkinliklerine katıldıkları görülmüştür. Ancak, gereksinim duyulan konularda verilen eğitim etkinliklerinin yetersiz olması, eğitim sırasında yaptırılan uygulamaların azlığı veya olmaması ile eğitim etkinlikleri için kütüphanecilerin zamanlarının yetersiz olması durumları kütüphanecilerin eğitim etkinliklerine katılmada karşılaştıkları en büyük engeller arasında sıralanmıştır.
- Yöneticilerin, kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecileri eğitim etkinliklerine katılmaları konusunda zorunlu tuttuğu ve eğitim gereksinimlerini karşılamaları, bilgi ve becerilerini güncellemeleri için onlara destek olduğu belirlenmiştir. Buna rağmen kataloglama birimlerinde çalışan toplam 60 kütüphaneciden 21 kütüphanecinin hiçbir eğitim etkinliğine katılmadığı anlaşılmıştır.

- Kataloglama ve sınıflamayla ilgili daha önce düzenlenmiş eğitim etkinliklerine katılan kütüphaneciler ise, bu etkinliklerin orta düzeyde yeterli olduğunu savundukları ve bu etkinlikler sırasında uygulamaların yetersiz kaldığı, hazırlanan eğitim programlarının oldukça yoğun olduğu ve zamanın yetersiz kaldığı yönünde görüş belirttikleri saptanmıştır.
- Yöneticilerin en çok yüz yüze görüşme yoluyla kütüphanecilerin katıldıkları eğitim etkinlikleriyle ilgili geri bildirim aldıkları ve bunları kataloglama birimlerinin uygulamalarına kısmen yansıttıkları görülmüştür.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin ve yöneticilerin, eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi işinden en çok Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerini daha sonra sırasıyla mesleki dernekler ve kütüphanecilerin çalıştıkları kurumları sorumlu gördükleri belirlenmiştir.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin ve yöneticilerin en fazla eğitim içerikli Türkçe Web sitelerinin oluşturulması, hizmet içi eğitim, çalıştaylar, toplantılar (konferans, kongre, panel, sempozyum v.b.) ve sınıf ortamında kurs-seminerler düzenlemesi gibi sürekli eğitim etkinliklerinin yapılmasını tercih ettikleri görülmüştür. Gerek kütüphaneciler ve gerekse yöneticilerin en az tercih ettikleri etkinliğin ise yurt dışından uzmanların getirilmesi olduğu anlaşılmıştır.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler ve yöneticilerin genel olarak eğitim etkinliklerinin kuram ve uygulama eşit ağırlıkta olarak yılda birden fazla yapılmasını; süre açısından ise bu etkinliklerin 1-5 gün arasında olmasını istedikleri görülmüştür.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin düzenlenecek bir eğitim etkinliğinde en çok MARC konusunu, bunun yanı sıra sınıflama sistemleri, Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları ve konu başlıkları listeleri gibi konuları en az ise HTML ve XML gibi konuları tercih ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

5.2. ÖNERİLER

Çalışmamızın bu bölümünde üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin var olan eğitim gereksinimlerini gidermeye yönelik bazı önerilere yer verilmiştir:

- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama hizmetlerini gerçekleştirirken yeni ortam ve uygulamalar nedeniyle karşılaşılabilecekleri eğitim gereksinimlerini gidermek için kapsamı, niteliği ve düzeyi önceden belirlenmiş eğitim programları oluşturulmalıdır. Bu eğitim programlarında kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin mesleki çalışma süreleri ve deneyimleri göz önünde bulundurulmalıdır. Deneyimi az, fakat güncel bilgi ve becerileri fazla olan kütüphanecilerin deneyimlerini artırıcı; deneyimi fazla fakat güncel bilgi ve becerileri az olan kütüphanecilerin bilgi ve becerilerini güncelleyici eğitim etkinlikleri ayrı ayrı düzenlenmelidir.
- Kataloglama birimlerinde çalışıp mesleki derneklere üye olmayan kütüphanecilerin mesleki derneklere üye olmaları, kataloglama ve sınıflama kapsamında düzenlenecek eğitim etkinliklerinden haberdar olmaları ve bu etkinliklere katılmalarını kolaylaştırabilir. Ayrıca araştırmamızın üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde yapıldığı düşünüldüğünde bu kütüphanecilerin özellikle ÜNAK gibi uzmanlık derneklerine üye olmaları önem taşıyabilir.
- Üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama kapsamında kullandıkları kaynaklar (kataloglama kuralları, sınıflama sistemleri, konu başlıkları listeleri) ve bu kaynakların sonradan çıkan ekleri hakkında bilgilendirme ve farkındalık yaratmaya yönelik olarak mesleki dernekler ve bölümlerin katkısıyla hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

- Her kurum, kataloglama birimi çalışanlarına yönelik olarak kataloglama ve sınıflamayla ilgili eğitim gereksinimlerini profesyonel anlamda “eğitim gereksinim analizi” yaptırarak kapsamlı bir şekilde belirlemeli ve hizmet içi eğitimlerle kütüphanecilerin yaşadıkları sorunlar giderilmelidir. Ayrıca, kataloglama ve sınıflamayla ilgili bir sürekli eğitim politikası oluşturularak, eğitim etkinlikleri planlı ve sistemli hale getirilmelidir.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler, kataloglama ve sınıflamayla ilgili güncel gelişmelerden haberdar olmak için, ilgili süreli yayın ve elektronik haberleşme listelerini takip etmelidir. Kataloglama ve sınıflamayla ilgili sorunların ve görüşlerin paylaşılacağı elektronik haberleşme listeleri oluşturularak, kütüphanecilerin bu listelere üye olmaları sağlanmalıdır. Ayrıca Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri, kataloglama ve sınıflama kapsamında üniversite sonrasında kütüphanecilerin faydalanabileceği bu kaynakları derslerde tanıtma yoluna gitmelidir.
- Üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphaneciler için kataloglama ve sınıflama kapsamında hazırlanacak eğitim içerikli Türkçe Web sitelerinin oluşturulmasının yanı sıra hizmet içi eğitim, çalıştaylar ve toplantılar gibi eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir. Özellikle eğitim içerikli Türkçe Web sitelerinin oluşturulması için üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri ve mesleki dernekler ortak çalışmalar gerçekleştirmelidirler.
- Kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflamayla ilgili gereksinim duydukları konularda yapılacak eğitim etkinliklerinin içeriği iyi oluşturulmalı ve bu etkinliklerde zaman etkili kullanılmalıdır. Ayrıca, eğitim etkinliği düzenlenen konularda verilen kuramsal bilgiler uygulama ile pekiştirilmelidir.

- Herhangi bir eğitim etkinliğine katılmayan kütüphaneciler olduğu düşünüldüğünde, onların kataloglama ve sınıflamayla ilgili bu eğitim etkinliklerine katılmaları için yöneticiler olarak (zaman, bütçe v.b.) sağlamalıdır. Ayrıca yöneticiler, eğitim etkinliklerine katılan kütüphanecilerden yazılı geri bildirim istemeli ve bu geri bildirimler tüm birim çalışanları arasında paylaşılmalıdır.
- Kataloglama ve sınıflama kapsamında düzenlenecek eğitim etkinlikleri için üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri ve mesleki dernekler ortak hareket ederek eğitim programları oluşturmalıdırlar. Bu eğitim etkinlikleri, kuram ve uygulama eşit ağırlıkta, yılda birden fazla düzenlenmeli ve 1-5 gün arasında sürmelidir. Ayrıca bu etkinliklerde en çok MARC, sınıflama sistemleri, Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları, konu başlıkları listeleri, elektronik uygulamalar ve kataloglamada işbirliği uygulamaları konuları üzerinde durulmalıdır.
- Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri kataloglama ve sınıflama kapsamında verilen derslerin içeriklerini sıklıkla gözden geçirip yenilemelidirler. Ayrıca bu dersler lisans programlarında dengeli biçimde semestrelere dağıtılmalıdır. Kataloglama ve sınıflama konularında uzmanlaşmak isteyen öğrencilere yönelik seçmeli derslere lisans programlarında yer verilmelidir. Aynı şekilde uzmanlığa yönelik bu dersler bölümlerin yüksek lisans ve doktora programlarında da bulunmalıdır. Derslerde anlatılan kuramsal bilgiler, daha çok uygulamayla desteklenerek derslerin mesleki bilgi ve beceri kazandırmadaki katkısı artırılmalıdır. Resmi eğitim sırasında yapılması zorunlu olan stajlarda, kataloglama ve sınıflamaya daha çok ağırlık verilmeli, öğrencilere kural ve sistemler hakkında daha fazla uygulama yapma olanağı tanınmalıdır.

Araştırmamız, üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimleri üzerine yapılacak diğer çalışmalar için bir başlangıç olarak önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adem, M. (1993). *Ulusal eğitim politikamız ve finansmanı*. Ankara: EBF Yayınları.
- Alansari, E. M. ve Al-Shehab, A. J. (2006). The need for continuing education in management development: Case of Kuwait University. *Social Behavior and Personality*, 34(8), 1027-1034.
- Alkan, C. (1979). *Eğitim ortamları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2003). *Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü*. 27 Mayıs 2007 tarihinde <http://bilgibelge.humanity.ankara.edu.tr/> adresinden erişildi.
- Artukoğlu, A. (1979). Türkiye’de kütüphanecilik eğitime genel bir bakış. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 28(1-2), 1-11.
- Atatürk Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2006). *Bölüm başkanının mesajı*. 27 Kasım 2006 tarihinde http://fakulteler.atauni.edu.tr/fenedebiyat/anabilim_detay.php?x=Bilgi%20ve%20Belge%20Yönetimi%20Bölümü adresinden erişildi.
- Atılğan, D. (1999) Türkiye’de kütüphanecilik eğitimi ve yeni bin yılda hedefler. Ö. Bayram ve diğerleri (Yay.Haz.). *Bilginin Serüveni Dünü, Bugünü, Yarını...* içinde (ss. 144-163). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Atılğan, D. (2004). Kataloqlama eğitimindeki yenilikler ve Türkiye’deki durum. S. Arslantekin ve F. Özdemirci (Yay.Haz.). *Kütüphaneciliğin Destanı uluslararası sempozyumu bildiriler, 21–24 Ekim 2004, Ankara* içinde (ss.211-221). Ankara: DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

- Auld, L. W. S. (1990). Seven imperatives for library education. *Library Journal*, 115(8), 55-59.
- Ayhan, H. (1997). *Eğitim bilimine giriş*. İstanbul: Şule.
- Bales, K. (1989). The role of training in the changing cataloging environment. S. S. Intner ve J. S. Hill (Yay. Haz.), *Recruiting, educating, and training cataloging librarians: solving the problems* içinde (ss. 313-328). New York: Greenwood Press.
- Başaran, İ. E. (1989). *Eğitime giriş*. Ankara: Sevinç.
- Başkent Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2005). *Ders içerikleri*. 25 Mayıs 2007 tarihinde <http://ilf.baskent.edu.tr/BBYdersicerik.doc> adresinden erişildi.
- Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi. (2006). *Fakülte hakkında*. 27 Kasım 2006 tarihinde <http://ilf.baskent.edu.tr/anasayfa.htm> adresinden erişildi.
- Baydur, G. (2006). *Bilgi düzenleme sistemlerinin amaç ve prensipleri*. 18 Mayıs 2007 tarihinde <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~gulbun/bilduzsist.htm> adresinden erişildi.
- Baysal, J. (1987). İ.Ü.Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümünün 20 yıllık tarihçesi 1964-1984. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Dergisi: Belge Bilgi Kütüphane Araştırmaları*, 1, 5-15.
- Baysal, J. (1992). *Kitap ve kütüphane tarihine giriş*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Bayter, M. (2000). *Ankara'daki üniversite kütüphanelerinde kataloglama sorunları ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Bilhan, S. (1991). *Eğitim felsefesi: kavram çözümlemesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Bloomberg, M. ve Evans, G.E. (1989). *Kütüphane teknisyenleri için teknik hizmetlere giriş* (N.Tuncer, Çev.). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği. (Orijinali 1985'te yayımlanmıştır).
- Bowman, J. H. (2005). Education and training for cataloguing and classification in the British Isles. *Cataloging & Classification Quarterly*, 41(3/4), 311-335.
- Boydston, J. M. K. (1992). Continuing education and staff development among serials catalogers. *The Serials Librarian*, 22(1/2), 17-38.
- Bramley, G. (1969). *A history of library education*. Hamden, CT: Archon.
- Brophy, P. (1998). *Distributing the library to the learner*. 17 Aralık 2006 tarihinde <http://www.anu.edu.au/caul/mirror/global/content/repor~22.htm> adresinden erişildi.
- Buckland, M. (2005). *Information schools: A monk, library science, and the information age*. 18 Kasım 2006 tarihinde <http://www.ischool.berkeley.edu/~buckland/huminfo.pdf> adresinden erişildi.
- Buckland, M. ve Liu, Z. (1995). History of information science. *Annual Review of Information Science and Technology*, 30, 385-416. 18 Kasım 2006 tarihinde <http://www.ischool.berkeley.edu/~buckland/histis98.pdf> adresinden erişildi.
- Büyükkaragöz, S. (1997). *Eğitime giriş*. Konya: Günay.
- Can, H., Akgün, H. ve Kavuncubaşı, Ş. (1995). *Kamu ve özel kesimde personel yönetimi*. Ankara: Siyasal.

- Canman, A. D. (1995). *Çağdaş personel yönetimi*. Ankara: TODAİE.
- Carroll, C. E. (1975). History of library education. M. B. Cassata ve H. L. Totten (Yay. Haz.). *The administrative aspects of education for librarianship: A symposium* içinde (ss. 2-28). Metuchen, NJ: Scarecrow Press.
- Chatterjee, A. (1993). Continuing education for library and information workers: The Indian scene. B.Woolls (Yay.Haz.). *Continuing Professional Education and IFLA: Past, present and a vision for the future* içinde (ss.343-351). München: K.G. Saur.
- Clack, D. H. (1993). Education for cataloging: A symposium paper. *Cataloging & Classification Quarterly*, 16(3), 27-37.
- Cohen, J. ve Leicester, M. (2000). Rights and obligations: values in lifelong learnign as a political programme. John Field ve Mal Leicester (Yay.Haz.) *Lifelong learning : Education across the lifespan* içinde (ss.56-64). London ; New York : Routledge.
- Commission of the European Communities (2000). *A memorandum on lifelong learning*. 17 Aralık 2006 tarihinde <http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/MemorandumEng.pdf> adresinden erişildi.
- Cooke, K. (1979). A model for the identification of training needs. *Public Personnel Management*, 8(4), 257-261.
- Cutter, C.A. (1904). *Rules for a dictionary catalog*. Washington, DC: Government Printing Office.
- Çakın, İ. (1997). 25. Yılında Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü. B. Yılmaz (Yay. Haz.). *Kütüphanecilik Bölümü 25.Yıl'a armağan* içinde (ss. 7-31). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü.

- Çakın, İ. (2000). Bilgi profesyonellerinin eğitiminde yeniden yapılanma: Hacettepe Üniversitesi örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 14(1), 3-17.
- Çakın, İ. (2005). Cumhuriyet'ten günümüze bilgi profesyonellerinin eğitiminde başlıca yönelişler. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(1), 7-24.
- Dewey, J. (1939). *Türkiye maarifi hakkında rapor* (2.bs.). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Doney, E. (2000). Developing opinions: The attitudes of ILS staff to continuing professional development. *Library Management* 19(8), 486-491.
- Enssib (2003). *Library and information studies in France*. 26 Mayıs 2007 tarihinde http://www.enssib.fr/version_etranger/anglais.htm adresinden erişildi.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentepe.
- Eryılmaz, B. (1998). *Kamu yönetimi*. İstanbul.
- European Commission (2006). *What is lifelong learning?*. 19 Aralık 2006 tarihinde http://ec.europa.eu/education/policies/lifelong/what_islifelong_en.html adresinden erişildi.
- Ferdinand, B. (1988), Management training needs analysis (TNA). *Industrial and Commercial Training*, 27-31.
- Flatley, R. K. ve Weber, M. A. (2004). Professional development opportunities for new academic librarians. *Journal of Academic Librarianship*, 30(6), 488-492.
- Flatley, R. K. ve Weber, M. A. (2004). Professional development opportunities for new academic librarians. *The Journal of Academic Librarianship*, 30(6), 488-492.
- Foulquie, P. (1994). *Pedagoji sözlüğü*. (C. Karakaya, Çev.). İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of education* (3.bs.). New York: McGraw-Hill.

Gorman, M. (2002). Why teach cataloging and classification?. *Cataloging & Classification Quarterly*, 34(1/2), 1-13.

Gül, H. (2000). Türkiye’de kamu yönetiminde hizmet içi eğitim. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2(3). 9 Ekim 2006 tarihinde <http://www.sbe.deu.edu.tr/yayinlar/dergi/dergi06/gul.html> adresinden erişildi.

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2006). *Lisans eğitimi*. 27 Mayıs 2007 tarihinde <http://www.bby.hacettepe.edu.tr/lisansegitimi.htm> adresinden erişildi.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (2005). *Tez ve Rapor Yazım Yönergesi*. 22 Mayıs 2007 tarihinde http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr/Web/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=43 adresinden erişildi.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (2007). *Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü*. 22 Mayıs 2007 tarihinde http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr/Web/index.php?option=com_content&task=view&id=91&Itemid=172 adresinden erişildi.

Harney, K. (2002). *Lifelong learning: One focus, different systems*. Frankfurt: P. Lang.

Hill, J. S. (2002). *Pitfalls and the pendulum: Reconsidering education for cataloging and the organization of information*. 21 Mayıs 2007 tarihinde <http://catalogingandclassificationquarterly.com/ccq34nr1-3pref.html> adresinden erişildi.

Hill, J. S. (2004). Education and training of catalogers: Obsolete? disappeared? transformed?: Part II. *Technicalities*, 24(2), 9-13.

- Hill, J. S. (2005). *Cataloging boot camp: The training issue for catalogers*. 20 Aralık 2006 tarihinde <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlvents/hill05.pdf> adresinden erişildi.
- Hill, J. S. ve Intner, S. S. (1999). *Preparing for a cataloging career: From cataloging to knowledge management*. 08 Aralık 2006 tarihinde <http://www.ala.org/ala/hrdrbucket/1stcongressonpro/1stcongresspreparing.htm> adresinden erişildi.
- Houle, C. O. (1980). *Continuing learning in the professions*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Hsieh-Yee, I. (2002). Cataloging and Metadata education: Asserting a central role in information organization. *Cataloging & Classification Quarterly*, 34(1/2), 203-222.
- Hudson, J. (1987). On-the-job training for cataloging and classification. *Cataloging and Classification Quarterly*, 7(4), 69-78.
- IFLA (1998). *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final report*. 27 Ocak 2007 tarihinde <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/frbr.pdf> adresinden erişildi.
- Intner, S. S. (2002). Persistent issues in cataloging education: Considering the past and looking toward the future. *Cataloging & Classification Quarterly*, 34(1/2), 15-29.
- İNKA (2005). *Bir eğitim ihtiyaç analizi proje örneği*. 23 Kasım 2006 tarihinde http://egitim.inkadanismanlik.com.tr/bulten/default.asp?haber_id=27007 adresinden erişildi.
- İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2003). *Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü*. 27 Mayıs 2007 tarihinde http://www.istanbul.edu.tr/edebiyat/bolum_sayfasi/bilgi_belge_yonetimi_bolumu.htm adresinden erişildi.

- İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2006). *Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü genel bilgiler*. 26 Kasım 2006 tarihinde http://www.istanbul.edu.tr/edebiyat/bolum_sayfasi/bilgi_belge_yonetimi_bolumu.htm#genel_bilgiler adresinden erişildi.
- Jarvis, P. (1999). *Dictionary of adult and continuing education*. London: Kogan Page.
- Joint Steering Committee... (2006). *A brief history of AACR*. 26 Mayıs 2007 tarihinde <http://www.collectionscanada.ca/jsc/history.html> adresinden erişildi.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikler*. Ankara: Tekışık Ofset.
- Kenan, S. ve Johnston, C. (2000). *Concise dictionary of library and information science* (2.bs.). London: Bowker-Saur.
- Khurshid, Z. (2003). The impact of information technology on job requirements and qualifications for catalogers. *Information Technology and Libraries*, 22(1), 18-21.
- Kim, K. (2003). Recent work in cataloging and classification: 2000-2002. *Library Resources & Technical Services*, 47(3): 96-108.
- Knowles, M. (1996). *Yetişkin öğrenenler, göz ardı edilen bir kesim*. (S. Ayhan, Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kovacic, E. S. (1987). Learning to catalog: A practitioner's perspective. R.C. Carter (Yay. Haz.), *Education and training for catalogers and classifiers* içinde (ss. 145-148). New York: The Haworth Press.
- Kovacs, B. (1989). An educational challenge: Teaching cataloging and classification. *Library Resources & Technical Services*, 33(4), 374-381.

- Krauss-Leichert, U. (2004). Almanya’da kütüphanecilik eğitimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 18(1), 53-61.
- Kum, İ. (1970). *Türkiye’de kütüphanecilik eğitimi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi.
- Kum, İ. (1979). Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü’nde yürütülen lisans programı. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 28(4), 171-177.
- Kurbanoglu, S. S. (2004). *Kaynak gösterme el kitabı*. Ankara: Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği.
- Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2005). *Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü*. 27 Kasım 2006 tarihinde <http://fef.marmara.edu.tr/BBY/index.htm> adresinden erişildi.
- Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2005). *Ders içerikleri*. 25 Mayıs 2007 tarihinde http://fef.marmara.edu.tr/BBY/drs_icerikleri.htm adresinden erişildi.
- McAllister-Harper, D. (1993). An analysis of courses in cataloging and Classification and related areas offered in sixteen graduate library schools and their relationship to present and future trends in cataloging and classification and to cognitive needs of professional academic catalogers. *Cataloging & Classification Quarterly*, 16(3), 99-123.
- McClelland, S. B. (1993). Training needs assessment: an “open-systems” application. *Journal of European Industrial Training*, 17(1), 12-17.
- McGehee, W. ve Thayer, P. W. (1961). *Training in business and industry*. New York: Wiley.

- MİDA (2005). *Eğitim ihtiyaç analizi*. 27 Kasım 2006 tarihinde http://www.mida.com.tr/eia_as.html adresinden erişildi.
- Miksa, F. (1989). Cataloging education in the library and information science curriculum. S. S. Intner ve J. S. Hill (Yay. Haz.), *Recruiting, educating, and training cataloging librarians: solving the problems* içinde (ss. 273-297). New York: Greenwood Press.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2000). *2001 yılı başında milli eğitim*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *2006 yılı MEB iş takvimi*. Ankara: MEB.
- Muller, Karen (1991). Discussion 1: Recruiting cataloging librarians. S.S.Intner ve J.S.Hill (Yay.Haz.), *Cataloging: the professional development cycle* içinde (ss.45-54). New York: Greenwood Press.
- Münnich, M. ve Zotter, H. (2005). Education for cataloging and classification in Austria and Germany. *Cataloging & Classification Quarterly*, 41(3/4), 195-227.
- Nasri, W. Z. (1972). Education in library and information science. A. Kent ve H. Lancour (Yay.Haz.), *Encyclopedia of library and information science* içinde (ss. 416-465). New York: Marcel Dekker.
- NISO. (2004). Understanding Metadata. 27 Mayıs 2007 tarihinde <http://www.niso.org/standards/resources/UnderstandingMetadata.pdf> adresinden erişildi.
- Nowlen, P. M. (1988). *A new approach to continuing education for business and the professions: The performance model*. New York: ACE/Macmillan.
- OECD (1993). *Education in OECD countries : A compendium of statistical information*. Paris: OECD.

- Oğuzhan, F. A. (1974). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Oğuzhan, F. A. (1981). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Oliver, R. (2005). *E-learning strategies for maximising learning and teaching opportunities*. 22 Aralık 2006 tarihinde http://elrond.scam.ecu.edu.au/oliver/2005/SET_RMIT.pdf adresinden erişildi.
- Ötüken, A. (1957a). Türkiye’de kütüphanecilik öğretiminin tarihçesi. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 6(1-2), 1-35.
- Ötüken, A. (1957b). Prof. Hellmutter Ritter'in İstanbul Kütüphaneleri hakkında mühim bir raporu. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 6(1-2), 36-46.
- Özdemir, N. (2002). *Eğitim planlama sürecinde eğitim ihtiyaç analizi*. 24 Kasım 2006 tarihinde <http://www.okyanusbilgiambari.com/InsanKaynaklari/egitim/eia.pdf> adresinden erişildi.
- Parkinson, A. (1999). *Developing the attribute of lifelong learning*. ASEE/IEEE Frontier in Education Conference, Puerto Rico. 14 Aralık 2006 tarihinde <http://ieeexplore.ieee.org/iel5/6763/18076/00839080.pdf> adresinden erişildi.
- Reitz, J. M. (2006). *Online dictionary for library and information science*. 19 Mayıs 2007 tarihinde http://lu.com/odlis/odlis_s.cfm adresinden erişildi.
- Rowley, J. (1996). *Bilginin düzenlenmesi: Bilgi erişimine giriş* (S.Karakaş ve diğerleri, Çev.). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği Ankara Şubesi. (Orijinali 1992’de yayımlanmıştır).
- Rumelili, A. (1994). *Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü eğitim programının değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Saye, J. D. (1987). The cataloging experience in library and information science education: An educator's perspective. R.C. Carter (Yay. Haz.), *Education and training for catalogers and classifiers* içinde (ss. 27-45). New York: The Haworth Press.

Saye, J. D. (2002). Where are we and how did we get here? or, the changing place of cataloging in the library and information science curriculum: Causes and consequences. *Cataloging & Classification Quarterly*, 34(1/2), 121-143.

Sellberg, R. (1988). The teaching of cataloging in U.S. library schools. *Library Resources and Technical Services*, 32(1), 30-41.

Sönmez, V. (2002). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı.

Statement of International Cataloguing Principles Draft Approved by the IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code, First, Frankfurt, Germany, 2003. (2003). 4 Şubat 2007 tarihinde http://www.loc.gov/loc/ifla/imeicc/source/statementdraft_jan05.pdf adresinden erişildi.

Statement of Principles Adopted by The International Conference on Cataloguing Principles Paris, October 1961. (2007). 6 Şubat 2007 tarihinde http://www.ddb.de/standardisierung/pdf/paris_principles_1961.pdf adresinden erişildi.

Tanilli, S. (2004). *Nasıl bir eğitim istiyoruz?*. İstanbul: Adam.

Tanyeli, H. (1970). *Personel eğitimi*. Ankara: Şenyuva.

Taylor, A. G. (1999). *The organization of information*. Englewood, Colorado: Libraries Unlimited.

- Taymaz, H. (1997). *Hizmetiçi eğitim: Kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Pegem.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- The Joint Steering Committee for Revision of AACR. (2006). *International Conference on the Principles and Future Development of AACR*. 07 Şubat 2007 tarihinde <http://www.collectionscanada.ca/jsc/intlconf.html> adresinden erişildi.
- Tillett, B. B. (2005). FRBR and cataloging for the future. *Cataloging & Classification Quarterly*, 39(3/4): 197-205.
- Titiz, M. T. (2000). *Okulda yeni eğitim*. İstanbul: Beyaz.
- Tonta, Y. (1996). İnternet, elektronik kütüphaneler ve bilgi erişim. *Türk Kütüphaneciliği*, 10(3), 215-230.
- Tonta, Y. (1999). Bilgi toplumu ve bilgi teknolojisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 13(4), 363-375.
- Tonta, Y. (2005). Bibliyografik kayıtlar için işlevsel gerekler (FRBR) kavramsal modeli. M.E. Küçük (Yay.Haz.). *Prof. Dr. Nilüfer Tuncer'e Armağan* içinde (ss.278-290). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Tortop, N. (1994). *Personel yönetimi*. Ankara: TODAİE.
- Tuijnman, A. (1996). *Lifelong learning for all : Meeting of the Education Committee at Ministerial Level, 16-17 January 1996*. Paris : OECD.
- Tutum, C. (1979). *Personel yönetimi*. Ankara: TODAİE.
- Türk Dil Kurumu (1983). *Türkçe sözlük*. 7.bs. Ankara: TDK.

Türk Kütüphaneciler Derneği. (2006). *Tarihçe ve genel bilgi*. 24 Mayıs 2007 tarihinde <http://www.kutuphaneci.org.tr/Web/node.php?id=168> adresinden erişildi.

UNESCO (1997). *International standard classification of education ISCED 1997*. 14 Aralık 2006 tarihinde http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm adresinden erişildi.

Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (2001). *Tarihçe*. 24 Mayıs 2007 tarihinde <http://www.unak.org.tr/tarih.htm> adresinden erişildi.

Varış, F. (1991). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Varlejs, J. (1999). The continuing professional education role of ASIS: Fifty years of learning together, reaching out, seeking identity. *Journal of the American Society for Information Science*, 50(11), 1032–1036.

Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri: gelişimsel yaklaşım*. Ankara: Nobel.

Yurdadoğ, B. U. (1974). *Kitaplıkbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

EK 1**ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE
ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİN
BELİRLENMESİ ANKETİ**

Değerli Katılımcı,

Bu anket Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde yapmakta olduğum “Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama Birimlerinde Çalışan Kütüphanecilerin Eğitim Gereksinimleri Üzerine Bir Araştırma” isimli yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacaktır.

Bu anketteki veriler ışığında, kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama ile ilgili sürekli eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda oluşturulacak eğitim programları için öneriler geliştirmek amaçlanmaktadır. Araştırmamız için gerekli olan verileri elde etmede anket sorularına vereceğiniz yanıtlar büyük önem taşımaktadır. Sorulara vermiş olduğunuz tüm yanıtlar gizli kalacak ve sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Dolayısıyla adınızı ve soyadınızı belirtmenize gerek yoktur.

İlgi ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Nevzat ÖZEL

H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Araştırma Görevlisi

0-312-297 82 00

noz@hacettepe.edu.tr

I. BÖLÜM: EĞİTİME YÖNELİK BİLGİLER

1. Öğrenim durumunuzu belirtiniz.

1 Lisans 2 Yüksek Lisans 3 Doktora

2. Mezun olduğunuz üniversite ve bölümü belirtiniz.

1 Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (Kütüphanecilik Bölümü)

2 Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (Kütüphanecilik Bölümü)

3 İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (Kütüphanecilik Bölümü)

4 Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (Kütüphanecilik Bölümü)

3. Mezuniyet yılınızı belirtiniz:

.....(Lisans)(Y.Lisans)(Doktora)

Not: Mezun olduğunuz anabilim dalı nedeniyle kataloglama ve sınıflama ile ilgili dersleri almadıysanız 8.soruya geçiniz.

4. Resmi eğitiminiz sırasında kataloglama ve sınıflama derslerine yönelik ilginizi belirtiniz.

1 Çok İlgili 2 İlgili 3 Orta 4 Az ilgili 5 İlgisiz

5. Resmi eğitiminiz sırasında almış olduğunuz kataloglama ve sınıflamaya yönelik derslerinizle ilgili aşağıda belirtilen olumsuz fikirlere katılıp katılmadığınızı belirtiniz.

	Katılıyorum	Katılmıyorum
1. Kuramsal bilgi ağırlıklıydı.	1 ☐	2 ☐
2. Uygulamaya yeterince olanak tanınmadı.	1 ☐	2 ☐
3. Dersin içeriği güncel tutulmuyordu.	1 ☐	2 ☐
4. Ders sorumlusu konulara hakim değildi.	1 ☐	2 ☐
5. Ders için kullanılan kaynaklar yetersizdi.	1 ☐	2 ☐
6. Öğrenci sayısı fazlalığı dersin verimliliğini etkiledi.	1 ☐	2 ☐
7. Ders sayısı yeterli değildi.	1 ☐	2 ☐
8. Yeterince uzmanlık kazandırılmadı.	1 ☐	2 ☐
9. Varsa diğer olumsuz fikirlerinizi belirtiniz.....		

.....

6. Resmi eğitiminiz sırasındaki stajlarınızın kataloglama ve sınıflamayla ilgili becerilerinizi geliştirmedeki katkısını derecelendiriniz.

- 1 Çok
 2 Orta
 3 Az
 4 Hiç katkısı olmamıştır.

7. Kataloglama ve sınıflamaya yönelik olarak aldığınız resmi eğitimin mesleki yaşantınıza olan katkısını derecelendiriniz.

- 1 Çok
 2 Orta
 3 Az
 4 Hiç katkısı olmamıştır.

II. BÖLÜM: ÇALIŞMA YAŞANTISINA YÖNELİK BİLGİLER

8. Çalıştığınız kurumun adını belirtiniz:.....

9. Mesleki kariyeriniz boyunca kaç yıldır kütüphanede çalışmaktasınız?.....

**10. Mesleki kariyeriniz boyunca kaç yıldır kataloglama biriminde çalışmaktasınız?
**

11. Kataloglama işlemlerini hangi kurallara dayanarak yaptığınızı belirtiniz.

- 1 AACR2-2002
 2 AACR2-1998
 3 AACR2-1988
 4 Kısaltılmış AACR2
 5 AACR2-Cataloger's Desktop (CD-ROM)
 6 AACR2-Cataloger's Desktop (Çevrimiçi)
 7 Library of Congress Rule Interpretations (LCRI)
 8 ALA Filing Rules
 9 Library of Congress Filing Rules
 10 Bir fikrim yok.
 11 Diğer (belirtiniz)

12. Sınıflama işlemlerini hangi sistemlere veya kaynaklara dayanarak yaptığınızı belirtiniz.

- 1 Library of Congress Classification System, basılı, çeşitli şemalar ve basımlar
 2 Library of Congress Classification System, çevrimiçi “Classification Web” aracılığıyla
 3 Library of Congress Classification System, çevrimiçi diğer kaynaklar aracılığıyla
 4 Dewey Decimal Classification System (DDC), 22.Basım, basılı
 5 Dewey Onlu Sınıflama Sistemi (DOS), 20.Basım, basılı
 6 Dewey Decimal Classification System, çevrimiçi “Web Dewey” aracılığıyla
 7 Kısaltılmış Dewey Decimal Classification System
 8 LCC veya DDC el kitapları, rehberleri v.b
 9 Bir fikrim yok.
 10 Diğer (belirtiniz).....

13. Hangi konu başlıkları listesini kullandığınızı belirtiniz.

- 1 LCSH, 29.basım, basılı
 2 LCSH, 28.basım, basılı
 3 LCSH, 28.basımdan daha eski basımlar, basılı
 4 LCSH, çevrimiçi “Classification Web” aracılığıyla
 5 LCSH, kendi kütüphanemizin veya diğer kütüphanelerin oluşturduğu listelerden
 6 Medical Subject Headings (MeSH)
 7 Bir fikrim yok.
 8 Diğer (belirtiniz).....

14. Çalıştığınız birimde MARC açısından hangi kaynakları kullandığınızı belirtiniz.

- 1 USMARC
 2 MARC 21 Concise Formats
 3 MARC 21 Format for Bibliographic Data and Updates
 4 MARC 21 Format for Authority Data and Updates
 5 MARC 21 Format for Holdings Data and Updates
 6 Bir fikrim yok.
 7 Diğer (belirtiniz).....

15. Kataloqlama ve sınıflama ile ilgili kaynakların güncellenmesi veya kullanımını engelleyen etkenlerin neler olduğunu düşünöyorsunuz?

	Evet	Hayır
1. Yönetim bu konuda yeterli bütçeyi sağlamıyor.	1 ☐	2 ☐
2. Habersiz olma veya farkında olmama	1 ☐	2 ☐
3 ☐ Herhangi bir engel yoktur.		
4 ☐ Varsa diğör engelleri belirtiniz.....		

16. Kataloqlama ve sınıflama işlemlerini gerçekleştirirken diğör kütüphanelerin çevrimiçi kataloglarını hangi sıklıkta kullandığınızı belirtiniz.

- 1 Çok
 2 Orta
 3 Az
 4 Hiç kullanmıyorum.

17. Kataloqlama ve sınıflama işlemleri sırasında ürettiğiniz katalog kayıtlarının ne ölçüde özgün ne ölçüde kopya kataloglama olduğunu belirtiniz.

- 1 Özgün kataloglama ağırlıklı
 2 Kopya kataloglama ağırlıklı
 3 Özgün ve kopya kataloglama eşit ağırlıklı
 4 Sadece özgün kataloglama
 5 Sadece kopya kataloglama

18. Kurumunuzun yazılı bir kataloglama politikası olup olmadığını belirtiniz.

- 1 Evet 2 Hayır

19. Kütüphanecilik ve bilgi yönetimi alanlarında aşağıdaki mesleki derneklere üye olup olmadığını belirtiniz.

- 1 Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD)
 2 Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (ÜNAK)
 3 Hiçbirine üye değilim.
 4 Varsa diğör mesleki derneklere belirtiniz.....

20. Kullandığımız kataloglama kuralları, sınıflama sistemi ve konu başlıkları listelerinin sonradan çıkan eklerini takip edip etmediğinizi belirtiniz.

1 Evet

2 Hayır

21. Kurumunuzda kataloglama ve sınıflama ile ilgili düzenli bir hizmet içi eğitim verilip verilmediğini belirtiniz.

1 Evet

2 Hayır

3 Bazen

22. Kurumunuzun kataloglama ve sınıflamaya yönelik yazılı bir sürekli eğitim politikası olup olmadığını belirtiniz.

1 Evet

2 Hayır

23. Kataloglama ve sınıflamaya yönelik yurt içi veya yurt dışındaki süreli yayınları takip edip etmediğinizi belirtiniz.

1 Evet

2 Hayır

3 Evet ise adı/adları.....

.....

24. Kataloglama ve sınıflamaya yönelik yurt dışındaki elektronik haberleşme (tartışma) listelerini takip edip etmediğinizi belirtiniz.

1 Evet

2 Hayır

3 Evet ise adı/adları.....

.....

25. Kataloglama ve sınıflamaya yönelik mesleki bilgi ve becerilerinizi geliştirmede aşağıdaki seçeneklerin katkılarını derecelendiriniz.

	Çok fazla	Fazla	Orta	Az	Çok Az
1. Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
2. Çalıştığım kurum	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
3. Mesleki dernekler	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
4. Sistem sağlayan kuruluşlar	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
5. Bireysel çabalarım	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
6. Varsa diğer yerleri belirtiniz.....					

26. Kataloqlama ve sınıflama ile ilgili eğitim gereksiniminizi karşılamaya ve bilgi ve becerilerinizi geliştirmeye yönelik aşağıdaki yolları kullanıp kullanmadığınızı belirtiniz.

	Kullanırım	Kullanmam
1. Elektronik ve basılı ortamdaki bilimsel yayınları incelemek	1 ☐	2 ☐
2. İlgili Web sitelerini incelemek	1 ☐	2 ☐
3. Toplantılara (konferans, kongre, panel, sempozyum) katılmak	1 ☐	2 ☐
4. Düzenli olarak gerçekleştirilen kurs ve seminerlere katılmak	1 ☐	2 ☐
5. Meslektaşlarımdan yardım almak	1 ☐	2 ☐
6. Öğretim üyelerinden yardım almak	1 ☐	2 ☐
7. Yurtiçi veya yurtdışında olan uygulamaları incelemek	1 ☐	2 ☐
8. Varsa diğer yolları belirtiniz.....		

27. Özgün katalog kayıtları oluştururken kataloglama işlemleriyle ilgili aşağıdaki konularda sorunla karşılaşp karşılaşmadığınızı belirtiniz.

	Evet	Hayır
1. Temel giriş başlığının seçiminde	1 ☐	2 ☐
2. Tanımlamada (niteleme)	1 ☐	2 ☐
3. Ek giriş öğelerinin seçiminde	1 ☐	2 ☐
4. Yazar başlıklarının biçimlendirilmesinde	1 ☐	2 ☐
5. Noktalama işaretlerinde	1 ☐	2 ☐
6. Varsa diğer sorunlarınızı belirtiniz.....		

28. Özgün katalog kayıtları oluştururken konu analizlemesi (sınıflama ve konu kataloglaması) işlemleriyle ilgili aşağıdaki konularda sorunla karşılaşp karşılaşmadığınızı belirtiniz.

	Evet	Hayır
1. Sınıf numarası verilmesinde	1 ☐	2 ☐
2. Konu başlıklarının oluşturulmasında	1 ☐	2 ☐
3. Yazar numarasının oluşturulmasında	1 ☐	2 ☐
4. Farklı basımların sınıflandırılmasında	1 ☐	2 ☐
5. Yöneltilmelerin hazırlanmasında	1 ☐	2 ☐
6. Konu başlıklarının kütüphaneye uyarlanmasında	1 ☐	2 ☐
7. Sınıf numaralarının kütüphaneye uyarlanmasında	1 ☐	2 ☐
8. Varsa diğer sorunlarınızı belirtiniz		

29. Kopyalama yoluyla oluşturduğunuz katalog kayıtlarıyla ilgili sorunlar yaşayıp yaşamadığınızı belirtiniz.

	Evet	Hayır
1. Türkçe karakter sorunları	1 ☐	2 ☐
2. Kütüphane kayıtlarına uyarlama sorunları	1 ☐	2 ☐
3. Bibliyografik verilerin düzenlenmesi sorunları	1 ☐	2 ☐
4. Bibliyografik bilgilerin eksikliği sorunları	1 ☐	2 ☐
5. Varsa diğer sorunlarınızı belirtiniz		
.....		

30. MARC ortamında bibliyografik kayıtların oluşturulması ile ilgili aşağıdaki konularda sorunla karşılaşp karşılaşmadığınızı belirtiniz.

	Evet	Hayır
1. MARC alanlarının belirlenmesinde	1 ☐	2 ☐
2. Belirteç ve göstergelerin kullanımında	1 ☐	2 ☐
3. Kayıtların aktarımında	1 ☐	2 ☐
4. Varsa diğer sorunları belirtiniz		
.....		

III. BÖLÜM: EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNE YÖNELİK BİLGİLER

31. Çalıştığınız süre boyunca kataloglama ve sınıflama ile ilgili aşağıdaki konularda sürekli eğitim gereksinimi hissedip hissetmediğinizi belirtiniz.

	Hissettim	Hissetmedim
1. Konu başlıkları listeleri	1 ☐	2 ☐
2. Sınıflama sistemleri	1 ☐	2 ☐
3. Kataloglama kuralları (AACR2)	1 ☐	2 ☐
4. MARC uygulamaları	1 ☐	2 ☐
5. Analizleme (konu belirleme)	1 ☐	2 ☐
6. Elektronik uygulamalar	1 ☐	2 ☐
7. Kataloglamada işbirliği uygulamaları	1 ☐	2 ☐
8. Varsa diğer konuları belirtiniz		

32. Kataloqlama ve sınıflama ile ilgili eğitim gereksiniminizi giderme ve yeni bilgi ve beceriler kazanmada aşağıdaki engellere yönelik görüşlere katılıp katılmadığınızı belirtiniz.

	Katılıyorum	Katılmıyorum
1. Zaman yetersizliği	1 ☐	2 ☐
2. Gereksinim duyulan konularda verilen eğitimlerin yetersizliği	1 ☐	2 ☐
3. Eğitimin uygun zaman ve mekanda verilememesi	1 ☐	2 ☐
4. Eğitim sırasında yaptırılan uygulamaların azlığı veya olmaması	1 ☐	2 ☐
5. Kurum desteğinin olmaması ya da çok az olması	1 ☐	2 ☐
6. Kişisel isteksizlik	1 ☐	2 ☐
7. Varsa diğer görüşlerinizi belirtiniz.....		

33. Kataloqlama ve sınıflama için sürekli eğitim etkinlikleri sizce ne kadar önemlidir?

- 1 Çok önemli
 2 Önemli
 3 Az önemli
 4 Hiç önemli değil.

Not: Kataloqlama ve sınıflama ile ilgili herhangi bir eğitim etkinliğine katılmadıysanız 37.soruya geçiniz.

34. Kataloqlama ve sınıflama ile ilgili eğitim etkinliklerine katılmanızdaki amaçları derecelendiriniz.

	En çok	Fazla	Orta	Az	Çok az
1. İşimin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanmak	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
2. Çalıştığım kurumda/birimde terfi edebilmek	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
3. Okulda edindiğim bilgi ve becerileri güncellemek	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
4. Hızla gelişen bilgi teknolojilerine uyum sağlamak	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
5. Varsa diğer amaçları belirtiniz.....					

35. Kataloqlama ve sınıflama ile ilgili olarak katıldığınız eğitim etkinliklerinin, bu konudaki bilgi ve becerilerinizi istediğiniz düzeyde artırmada yeterli olup olmadığını belirtiniz.

- 1 Çok yeterli
 2 Yeterli
 3 Orta
 4 Az yeterli
 5 Hiç yeterli değil

36. Kataloqlama ve sınıflama ile ilgili daha önce katıldığınız eğitim etkinliklerine yönelik aşağıdaki olumsuz görüşlere katılıp katılmadığınızı belirtiniz.

	Katılıyorum	Katılmıyorum
1. Zaman yetersizdi.	1 ☐	2 ☐
2. Programlar oldukça yoğundu.	1 ☐	2 ☐
3. Konu uzmanları yetersizdi.	1 ☐	2 ☐
4. Kuramla uygulama ilişkisi kurulamamıştı.	1 ☐	2 ☐
5. Uygulamalar yetersiz kaldı.	1 ☐	2 ☐
6. Uygulama için kaynaklar yetersizdi.	1 ☐	2 ☐
7. Ulaşım sorun oldu.	1 ☐	2 ☐
8. Ücretlendirme oldukça yüksekti.	1 ☐	2 ☐
9. Varsa diğer görüşleri belirtiniz.....		

37. Kataloqlama ve sınıflamaya yönelik düzenlenecek sürekli eğitim etkinlikleri için aşağıda belirtilen seçeneklerin sorumluluklarını derecelendiriniz.

	Çok fazla	Fazla	Orta	Az	Çok Az
1. Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
2. Çalıştığım kurum	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
3. Mesleki dernekler	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
4. Sistem sağlayan kuruluşlar	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
5. Varsa diğer yerleri belirtiniz.....					

38. Kataloglama ve sınıflama ile ilgili düzenlenecek aşağıdaki eğitim etkinliklerinin size göre uygun olup olmadığını belirtiniz.

	Uygun	Uygun değil
1. Sınıf ortamında kurs ve seminerlerin düzenlenmesi	1 ☐	2 ☐
2. Bilimsel yayınların oluşturulması	1 ☐	2 ☐
3. Çalıştaylar (Workshop) düzenlenmesi	1 ☐	2 ☐
4. Toplantılar (konferanslar, kongreler, v.b.) düzenlenmesi	1 ☐	2 ☐
5. Uzaktan eğitim imkanlarının oluşturulması	1 ☐	2 ☐
6. Hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi	1 ☐	2 ☐
7. Eğitim içerikli Türkçe Web sitelerinin oluşturulması	1 ☐	2 ☐
8. Yurt dışından uzmanların getirilmesi	1 ☐	2 ☐
9. Varsa diğer etkinlikleri belirtiniz.....		

39. Sizce kataloglama ve sınıflama konusunda yapılacak eğitim etkinlikleri ne sıklıkta olmalıdır?.....

40. Sizce kataloglama ve sınıflama ile ilgili yapılacak olan eğitim etkinliklerinin süresi kaç gün olmalıdır?.....

41. Kataloglama ve sınıflama ile ilgili aşağıdaki konularda verilecek eğitimin önemli olup olmadığını derecelendiriniz.

	Çok önemli	Önemli	Orta	Az Önemli	Önemsiz
1. AACR2	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
2. MARC	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
3. XML	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
4. HTML	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
5. Dublin core	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
6. İşbirliği uygulamaları	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
7. Sınıflama sistemleri	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
8. Konu başlıkları listeleri	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
9. Programlama dilleri	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
10. Otomasyon sistemleri	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
11. Kitap dışı materyaller	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
12. Varsa diğer konuları belirtiniz.....					

42. Sizce kataloglama ve sınıflama ile ilgili yapılacak olan eğitim etkinliklerinde kuram ile uygulama ilişkisi nasıl olmalıdır?

- 1 Tamamen kurama dayalı
2 Tamamen uygulama
3 Kuram ve uygulama eşit ağırlıkta
4 Kuram ağırlıklı
5 Uygulama ağırlıklı

43. Eklemek istediğiniz başka görüşleriniz var mıdır?

1 Hayır

2 Evet,

Açıklayınız.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ankete vermiş olduğunuz cevaplar için teşekkür ederim.

EK 2**ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN KATALOGLAMA BİRİMLERİNDE
ÇALIŞAN KÜTÜPHANECİLERİN EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİN
BELİRLENMESİ ANKETİ (YÖNETİCİLER İÇİN)**

Değerli yönetici ,

Bu anket Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde yapmakta olduğum “Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama Birimlerinde Çalışan Kütüphanecilerin Eğitim Gereksinimleri Üzerine Bir Araştırma” konulu yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacaktır.

Bu anketteki veriler ışığında kütüphanecilerin kataloglama ve sınıflama ile ilgili sürekli eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda oluşturulacak eğitim programları için öneriler geliştirmek amaçlanmaktadır. Araştırmamız için gerekli olan verileri elde etmede anket sorularına vereceğiniz yanıtlar büyük önem taşımaktadır. Sorulara vermiş olduğunuz tüm yanıtlar gizli kalacak ve sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Dolayısıyla adınızı ve soyadınızı belirtmenize gerek yoktur. İlgı ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Nevzat ÖZEL

H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Araştırma Görevlisi

0-312-297 82 00

noz@hacettepe.edu.tr

1. **Kataloglama ve sınıflama biriminde çalışan personelinizin sürekli bir eğitim gereksinimi olduğunu düşünüp düşünmediğinizi belirtiniz?**

1 Evet

2 Hayır

2. **Kataloglama ve sınıflama biriminde çalışan personelinizin eğitim gereksinimlerini karşılamak suretiyle bilgi ve becerilerini geliştirmelerine destek olup olmadığınızı belirtiniz.**

1 Evet

2 Hayır

3. **Kataloglama ve sınıflama biriminde çalışan personelinizin eğitim gereksinimlerini karşılamak için aşağıdaki olanaklardan hangilerini sunduğunuzu belirtiniz.**

	Evet	Hayır
1. Hizmet içi eğitim düzenleme	1 ☐	2 ☐
2. Toplantılara (konferans, kongre, sempozyum v.b.) katılmalarını sağlama	1 ☐	2 ☐
3. Düzenli olarak gerçekleştirilen kurs ve seminerlere katılmalarını sağlama	1 ☐	2 ☐
4. Elektronik ve basılı kaynaklar temin etme	1 ☐	2 ☐
5. Yurtiçi veya yurtdışından uzmanlar getirme	1 ☐	2 ☐
6. Sistemleri tanıtmaya	1 ☐	2 ☐
7. Sürekli eğitim olanakları sunma	1 ☐	2 ☐
8. Yurt dışına gönderme	1 ☐	2 ☐
9. Diğer.....		
.....		

4. **Kurumunuzda çalışanların eğitim gereksinimlerini belirlemeye yönelik olarak, bugüne kadar profesyonel anlamda “eğitim gereksinim analizi” yaptırıp yaptırmadığınızı belirtiniz?**

1 Evet

2 Hayır

5. Kurumunuz çalışanlarına bilgi ve becerilerini güncellemek için sunulacak eğitim etkinliklerinin önem derecesini belirtiniz?

- 1 Çok önemli
 2 Önemli
 3 Orta
 4 Az önemli
 5 Hiç önemli değil

6. Kataloglama ve sınıflama birimlerinde çalışan personelinizin kataloglama ve sınıflama ile ilgili eğitim etkinliklerine katılmalarının zorunlu olup olmadığını belirtiniz.

- 1 Zorunlu
 2 Zorunlu değil
 3 Bazen zorunlu bazen değil

7. Kurumunuzda eğitim konuları kim tarafından belirlenir?

- Çalışanlar tarafından
 Yönetim tarafından
 Kendi eğitim birimimiz tarafından

8. Eğitim programlarının içeriğini oluşturmada nerelerden yardım aldığınızı belirtiniz.

	Evet	Hayır
Öğretim üyeleri	1 ☐	2 ☐
Konu uzmanları	1 ☐	2 ☐
Diğer kütüphaneler	1 ☐	2 ☐
Mesleki dernekler	1 ☐	2 ☐
Diğer (belirtiniz).....		

9. Sizce kataloglama ve sınıflama konusunda yapılacak eğitim etkinlikleri ne sıklıkta olmalıdır?.....

10. Sizce kataloglama ve sınıflama konusunda yapılacak eğitim etkinliklerinin süresi kaç gün olmalıdır?

11. Kataloglama ve sınıflamaya yönelik düzenlenecek sürekli eğitim etkinlikleri için aşağıda belirtilen seçeneklerin sorumluluklarını derecelendiriniz.

	Çok fazla	Fazla	Orta	Az	Çok Az
1. Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
2. Kurum	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
3. Mesleki dernekler	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
4. Sistem sağlayan kuruluşlar	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
5. Varsa diğer yerleri belirtiniz.....					

12. Sizce kataloglama ve sınıflama ile ilgili yapılacak olan eğitim etkinliklerinde kuram ile uygulama ilişkisi nasıl olmalıdır?

- 1 Tamamen kurama dayalı
 2 Tamamen uygulama
 3 Kuram ve uygulama eşit ağırlıkta
 4 Kuram ağırlıklı
 5 Uygulama ağırlıklı

13. Kurumunuzun kataloglama ve sınıflama birimlerinde çalışan personeliniz için en etkili eğitim yönteminin hangisi olduğunu belirtiniz?

	Uygun	Uygun değil
1. Sınıf ortamında kurs ve seminerlerin düzenlenmesi	1 ☐	2 ☐
2. Bilimsel yayınların oluşturulması	1 ☐	2 ☐
3. Çalıştaylar (Workshop) düzenlenmesi	1 ☐	2 ☐
4. Toplantılar (konferanslar, kongreler, paneller v.b.) düzenlenmesi	1 ☐	2 ☐
5. Uzaktan eğitim imkanlarının oluşturulması	1 ☐	2 ☐
6. Hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi	1 ☐	2 ☐
7. Eğitim içerikli Türkçe Web sitelerinin oluşturulması	1 ☐	2 ☐
8. Yurt dışından uzmanların getirilmesi	1 ☐	2 ☐
9. Varsa diğer etkinlikleri belirtiniz.....		

14. Kurumunuzun kataloglama ve sınıflamaya yönelik yazılı bir sürekli eğitim politikası olup olmadığını belirtiniz.

1 Evet (16.soruya geçiniz)

2 Hayır

Cevabınız hayır ise, oluşturmayı düşünüyor musunuz?

1 Evet

2 Hayır

15. Kurumunuzun yazılı bir kataloglama politikası olup olmadığını belirtiniz.

1 Evet

2 Hayır

Cevabınız hayır ise, oluşturmayı düşünüyor musunuz?

1 Evet

2 Hayır

16. Çalışanlarınızdan katılmış oldukları eğitim etkinlikleri ile geri bildirim alır mısınız?

Hangi yöntemi kullandığınızı belirtiniz.

1 Katılımcılara anket düzenlemek

2 Katılımcılarla yüz yüze görüşmek

3 Katılımcılardan yazılı bir belge istemek

4 Katılımcılara sınav düzenlemek

5 Geri bildirim almam.

Cevabınız evet ise, bu geri bildirimler ne ölçüde ilgili birimin uygulamalarına yansıtılır?

1 Tamamıyla

2 Kısmen

3 Hiç

17. Eklemek istediğiniz başka görüşleriniz var mıdır?

1 Hayır

2 Evet,

Açıklayınız.....

.....

.....

.....

.....

Ankete vermiş olduğunuz cevaplar için teşekkür ederim.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Nevzat Özel
Doğum Yeri ve Tarihi : Kemaliye/Erzincan-07.04.1981

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Kütüphanecilik Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

Bildiriler

Özel, N. (2005). Bibliyografik Kayıtlar İçin İşlevsel Gerekler. (Bildiriler Kitabı, ÜNAK'05 Bilginin Organizasyonu ve Pazarlanması Konferansı, 22-24 Eylül 2005, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul).

Toplantı Sunumları

Özel, N. (2005). Bibliyografik Kayıtlar İçin İşlevsel Gerekler. (ÜNAK'05 Bilginin Organizasyonu ve Pazarlanması Konferansı, 22-24 Eylül 2005, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul).

Özel, N. (2005). Bilimsel Bilgiye Açık Erişim ile ilgili Yaklaşımlar. (Akademik Bilişim '05, 2-4 Şubat 2005, Gaziantep.) Tam Metin (ppt) (Özet)

Kitap Tanımları

Özel, N. (2007). Eşekle Gelen Aydınlık: Mustafa Güzelgöz Kitabı. Bilgi Dünyası, 8(1): 177-178.

Özel, N. (2006). İskenderiye Kütüphanesi: Antik Dünyanın Öğrenim Merkezi. Türk Kütüphaneciliği, 20(1): 111-112.

İş Deneyimi

Stajlar : Gazi Üniversitesi Kütüphanesi, Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi

Projeler : -

Çalıştığı Kurumlar : Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

İletişim

E-Posta Adresi : nozel@hacettepe.edu.tr

Tarih : 22.10.2007